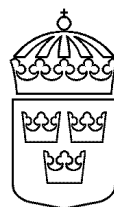

Torsdagen den 8 maj

Kl. 12.00 – 13.55
14.00 – 17.49

1 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämnds- sammanträden

Andre vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 4 och fredagen den 11 april inkommit.

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2002/03:105 till trafikutskottet

3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj

UbU12 Betyg

Punkt 1 (Betyg från årskurs 6 i grundskolan och i fler steg)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

169 för utskottet

141 för res. 1

1 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 24 v, 14 mp

För res. 1: 50 m, 42 fp, 30 kd, 19 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 12 s, 5 m, 6 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Åsa Lindestam (s) och Lotta N Hedström (mp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Louise Malmström (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 4 (Fler betygssteg i gymnasieskolan)

1. utskottet
2. res. 4 (fp, m, kd, c)

Votering:

173 för utskottet

142 för res. 4

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 24 v, 15 mp

För res. 4: 50 m, 42 fp, 31 kd, 19 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 5 (Avskaffande av kursbetyg)

1. utskottet

2. res. 6 (kd)

Votering:

240 för utskottet

31 för res. 6

44 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 1 fp, 24 v, 18 c, 13 mp

För res. 6: 31 kd

Avstod: 41 fp, 1 c, 2 mp

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 6 (Avskaffande av betygen)

1. utskottet

2. res. 7 (v, mp)

Votering:

273 för utskottet

38 för res. 7

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 40 fp, 31 kd, 19 c

För res. 7: 24 v, 14 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 11 s, 5 m, 8 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 10 (Skriftliga omdömen)

1. utskottet

2. res. 12 (fp)

Votering:

225 för utskottet

42 för res. 12

48 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 2 m, 31 kd, 24 v, 19 c, 15 mp

För res. 12: 42 fp

Avstod: 48 m

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Gunilla Carlsson och Marietta de Pourbaix-Lundin (båda m) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU13 Mobbing i skolan

Punkt 1 (Nolltolerans mot mobbing m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

173 för utskottet

142 för res. 1

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 24 v, 15 mp

För res. 1: 50 m, 42 fp, 31 kd, 19 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 3 (Handlingsplaner mot mobbing)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

161 för utskottet

16 för res. 3

138 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 1 m, 24 v, 2 c

För res. 3: 1 m, 15 mp

Avstod: 48 m, 42 fp, 31 kd, 17 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 9 (Flytning m.m. inom grundskolan av elever som gör sig skyldiga till kränkning och våld)

1. utskottet

2. res. 10 (fp)

Votering:

223 för utskottet

42 för res. 10

50 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 31 kd, 24 v, 19 c, 15 mp

För res. 10: 42 fp

Avstod: 50 m

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 12 (Skyldighet att anmäla våldsbrott)

1. utskottet

2. res. 13 (kd, c)

Votering:

172 för utskottet

51 för res. 13

92 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 24 v, 14 mp

För res. 13: 31 kd, 19 c, 1 mp

Avstod: 50 m, 42 fp

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 13 (Tillsyn över arbetet mot mobbning)

1. utskottet

2. res. 15 (kd)

Votering:

237 för utskottet

31 för res. 15

46 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 48 m, 24 v, 17 c, 14 mp

För res. 15: 31 kd

Avstod: 2 m, 42 fp, 1 c, 1 mp

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU14 Forskning

Punkt 1 (Inriktning av forskningspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (kd)

Förberedande votering:

56 för res. 1

31 för res. 2

228 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

233 för utskottet

50 för res. 1

32 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 41 fp, 24 v, 19 c, 15 mp

För res. 1: 50 m

Avstod: 1 fp, 31 kd

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 2 (Utredning om samspelet mellan offentlig sektor och forsknings-systemet)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

290 för utskottet

24 för res. 3

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 42 fp, 30 kd, 19 c, 15 mp

För res. 3: 24 v

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 4 (Arbetsmiljöns påverkan på forskningens kvalitet)

1. utskottet

2. res. 5 (v, c)

Votering:

271 för utskottet

44 för res. 5

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 42 fp, 31 kd, 14 mp

För res. 5: 24 v, 19 c, 1 mp

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Prot. 2002/03:99

8 maj

Punkt 6 (Forskningsråden)

1. utskottet
2. res. 8 (mp, c)

Votering:

191 för utskottet

33 för res. 8

90 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 5 m, 2 fp, 30 kd, 20 v, 1 c

För res. 8: 18 c, 15 mp

Avstod: 1 s, 45 m, 40 fp, 4 v

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Rossana Dinamarca (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 9 (Principer för fördelning av forskningsresurser mellan lärosäten)

1. utskottet
2. res. 13 (kd, c)
3. res. 14 (fp)
4. res. 15 (v)

Förberedande votering 1:

50 för res. 14

24 för res. 15

237 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Förberedande votering 2:

51 för res. 13

42 för res. 14

222 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Huvudvotering:

148 för utskottet

50 för res. 13

116 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 15 mp

För res. 13: 31 kd, 19 c

Avstod: 50 m, 42 fp, 24 v

Frånvarande: 11 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU4 Trafiksäkerhet

Punkt 1 (Övergripande mål och prioriteringar)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

191 för utskottet

123 för res. 1

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 24 v, 19 c, 15 mp

För res. 1: 50 m, 42 fp, 31 kd

Frånvarande: 11 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 2 (Sektorsansvaret för trafiksäkerheten)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

289 för utskottet

26 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 134 s, 50 m, 41 fp, 30 kd, 19 c, 15 mp

För res. 2: 1 fp, 1 kd, 24 v

Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Solveig Hellquist (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 3 (Alkohol och droger i trafiken)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

271 för utskottet

43 för res. 3

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 133 s, 50 m, 30 kd, 24 v, 19 c, 15 mp

För res. 3: 42 fp, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 4 (Fortsatt försöksverksamhet med alkolås)

1. utskottet

2. res. 4 (c, kd)

Votering:

264 för utskottet

50 för res. 4

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 134 s, 50 m, 41 fp, 24 v, 15 mp
För res. 4: 31 kd, 19 c
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 2 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Punkt 10 (Synskadade i trafiken)

1. utskottet
2. res. 7 (v, c)
Votering:
269 för utskottet
45 för res. 7
35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 134 s, 50 m, 42 fp, 30 kd, 13 mp
För res. 7: 24 v, 19 c, 2 mp
Frånvarande: 10 s, 5 m, 6 fp, 3 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU17 Det internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

4 § Vissa frågor om regional utvecklingspolitik

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2002/03:NU8
Vissa frågor om regional utvecklingspolitik.

Anf. 1 ULLA LÖFGREN (m):

Fru talman! Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

I den regionalpolitiska propositionen skrev regeringen att landsbygdsdimensionen minskar i betydelse med den nya regionalpolitiken. I stället är det 81 lokala arbetsmarknadsregioner som kommer att vara funktionella regioner. Inom dessa områden bör tätorter, gles- och landsbygd ses som kompletterande områden, enligt regeringen. Eftersom förutsättningarna starkt skiljer sig åt mellan tätorter respektive gles- och landsbygd finns det starka skäl att ifrågasätta om den nya inriktningen verkligen gynnar landsbygden. Det är kanske också av den anledningen som många av de motioner som ligger till grund för detta betänkande handlar om landsbygdens förutsättningar.

Fru talman! För ett drygt halvår sedan tillsatte regeringen en utredning för att granska Glesbygdsverkets framtida roll. Utredaren har nu kommit med sitt slutbetänkande. Det är en intressant läsning, kanske inte i första hand de förslag som handlar om Glesbygdsverkets roll men det som handlar om synen på behovet av en särskild landsbygdsolitik. Det

är alltså precis stick i stäv mot vad regeringen tyckte i den regionalpolitiska propositionen. Mycket av vad som står i de motioner som behandlas i dagens betänkande har även lyfts fram i utredningen som viktigt att beakta.

Men motionerna i dagens betänkande handlar inte enbart om landsbygden utan även om olika regioners förutsättningar att växa och utvecklas. Från olika håll framförs uppfattningen att Stockholm och andra tillväxtregioner växer på avfolkningsbygdernas bekostnad. Så vill emellertid inte vi se det. De regioner där tillväxt sker bidrar positivt till hela landets och därmed även till avfolkningsbygdernas tillväxt. Det allvarliga är att det har förts, och förs, en politik som hämmar tillväxten i hela landet. Att även Stockholm nu visar tecken på att sluta växa är ingenting som är positivt för Sverige.

Fru talman! En politik som främjar tillväxt i gles- och landsbygd främjar tillväxten i hela landet. Det är viktigt att ta vara på de drivkrafter som finns för att mobilisera medborgarnas engagemang och arbetsinsatser som har stor betydelse för vardagen, till exempel dagis, skola, småskalig äldreomsorg, folkbildning, idrott med mera. Kärnpunkten i det lokala utvecklingsarbetet är att det bygger på underifrånperspektivet.

Småföretag på landsbygden är, förutom nyckeln till försörjning, en viktig del av den lokala kulturen. En anda av företagsamhet kan spridas och skapa livskraft i bygden. Regeringens förordande av lokala program för entreprenörskap räcker inte här. Vad som behövs är i första hand en reformering av skatter och regler, vilka i dag är illa anpassade till landsbygdens verksamhetsformer och vardagsverklighet.

Samlokalisering av olika verksamheter och småskaliga alternativa driftsformer ökar servicenivån på landsbygden och är möjliga att genomföra just genom närheten mellan människor och den starka viljan att åstadkomma en livskraftig miljö. Men det krävs att det ges politiska möjligheter att genomföra lösningar som är annorlunda, och det ryms inte inom det system som vi har i dag.

Att det finns anledning att särskilt beakta de lokala förutsättningarna borde vara en självklarhet. Det är också därför som vi i flera av våra gemensamma reservationer understrukit just underifrånperspektivet.

Fru talman! Regeringens politik för glesbygds- och skärgårdsområden är i alltför hög grad inriktad på olika typer av riktade bidrag. Statens uppgift borde i stället vara att skapa förutsättningar i termer av grundläggande service och gott företagsklimat, men också att utforma olika regelverk för att underlätta utveckling och tillväxt även utanför de tätare befolkade områdena. Därför finns det starka skäl som talar för att man bör utforma en särskild landsbygds- och skärgårdspolitik för att lyfta upp de frågor som är särskilt viktiga för dessa områden. Detta kan inordnas som en del i den regionala utvecklingspolitiken.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen, med anledning av den utredning om Glesbygdsverkets roll som man nu har fått på sitt bord, återkommer till riksdagen med förslag som kan leda till att vi i denna kammaré får diskutera en landsbygds- och skärgårdspolitik i framtiden.

Anf. 2 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Det här betänkandet innehåller egentligen inte så mycket nytt jämfört med när vi senast debatterade dessa frågor. Jag ska därför

försöka att följa fru talmannens uppmaning och fatta mig kort, så att de som ska gå på talmannens middag får göra det i tid.

Jag frågar mig ofta: Vilket syfte tjänar egentligen olika slag av regionalpolitiska stöd? Ger de någon vidare effekt? Nej, jag tycker att det verkar ganska mörkt.

Ganska nyligen presenterades siffror som visar att bruttoregionalprodukten per invånare i Norr- och Västerbotten har minskat från 1995 till 2000. År 1995 låg norra Sverige 6 procentenheter över genomsnittet för regioner i Europa, medan Stockholm låg 30 procentenheter över genomsnittet. År 2000 hade Norr- och Västerbotten minskat till 8 procentenheter under genomsnittssiffran 100 %, medan Stockholm hade ökat från 130 % till 147 %. Gapet mellan Stockholm och Norrlands glesbygd är alltså stort, även om vi nu tyvärr ser en dålig tendens även i Stockholmsområdet.

Jag läste för en tid sedan en likadan rapport ur spanskt perspektiv. I Andalusien, den sydligaste och fattigaste regionen i Spanien, hade man de senaste åren minskat mycket mindre än vi här i norr, men ändå från 64 % till 63 % av Europagenomsnittet, medan Madrid hade ökat till 111 % av genomsnittet och låg så mycket som 23 procentenheter över det spanska genomsnittet.

Varför nämner jag då de här siffrorna? Jo, för att jag tycker att de tyder på att dessa vitt skilda regioner trots ganska stora stöd av olika slag inte förmår att hänga med i utvecklingen. Det är väldigt oroande. Det verkar som om just de mest perifera områdena oavsett om de ligger i söder eller norr har svårt att hänga med.

Kan man då ändra detta med politiska beslut? Jag tycker att det verkar väldigt svårt, även om vi försöker. Globala trender tycks gå i vågor, och ofta känner jag mig som politiker ganska maktlös som företrädare för människor som bor i den del av vårt land där utvecklingen är som mest negativ på många områden. Vi har de högsta sjukskrivningstalen, det största antalet företagsnedläggningar, den största utflyttningen, lägst andel nya företagare och så vidare.

Ändå måste vi föröka göra något. Vi i Folkpartiet har i vår övergripande regionalpolitiska motion fört fram ett antal förslag gällande hur vi tror att man kan förbättra möjligheterna att bo i alla delar av landet, det vill säga bo där man själv vill. Vi har i det här betänkandet skrivit sex reservationer tillsammans med ett eller flera av de övriga borgerliga partierna. Jag står givetvis bakom alla, men jag yrkar för tids vinnande bifall bara till en, reservation 9, som gäller servicefrågor. Jag ska också något beröra övriga reservationer.

I reservation 1 tar vi upp de regionala tillväxtprogrammen, som ju är en ny beteckning för det som tidigare hette tillväxtavtal. Syftet med de här programmen är gott. Man ska försöka samla många deltagande parter. Men i verkligheten har det blivit ganska svårt att få en av de allra viktigaste parterna att vara med, nämligen företagarna. Deras organisationer finns ofta med, men de företagare som själva arbetar ute i verkligheten har helt enkelt inte tid att komma. Vi tror också att arbetet sker för långt borta från företagarna. Föregående talare var inne just på det lokala, närheten. Det är precis den uppfattningen vi också har, att det måste arbetas mycket mer på det lokala planet.

I de övriga reservationerna tar vi upp frågor som svårigheterna att få tillgång till riskkapital, för svag lokal utveckling, utlokalisering av statlig verksamhet och till sist, i reservation 9, servicefrågorna. För bara någon vecka sedan kunde vi få uppgifter om att antalet glesbygdsbutiker har minskat drastiskt på senare tid. Det är väldigt oroande. Jag menar givetvis inte att staten ska öppna och driva glesbygdsbutiker. Det menar inte någon av reservanterna. Men vi anser att staten i sina direktiv till myndigheter och bolag ännu tydligare bör klarlägga det här och ålägga dem att faktiskt tillhandahålla en god samhällsservice också i glesbygd.

Det kan, vilket vi varit inne på många gånger tidigare, bland annat ske genom att man erbjuder tjänster som post, apotek, systembolag, spel med mera på samma ställe som där man har butik. Jag yrkar alltså bifall till reservation 9, där vi begär att riksdagen ska ställa sig bakom de krav som finns i motioner från de fyra borgerliga partierna med just den inriktning som jag nu nämnt.

Anf. 3 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2. Av tidsskäl yrkar jag bifall endast till den, men vi står naturligtvis också bakom de övriga reservationerna i betänkandet.

Kristdemokraterna vill att Sverige ska bli ett land där man ska kunna bo och försörja sig i alla regioner. Då räcker det inte att skicka spridda skurar av bidrag från Sveriges regering eller från EU. Det är alltid svårt att rikta dessa stöd på ett sätt som inte är konkurrensstörande. Vissa kommer dessutom att få stöd utan att kanske fullt ut behöva det. Andra får avslag på sina bidragsansökningar fast det kanske hade varit klokt att ge dem ett stöd. Med andra ord är det alltid mycket svårt för bidragsgivare att göra rätt bedömning av vilka projekt som har de rätta förutsättningarna för att kunna överleva på sikt. Här kastas det tyvärr bort miljardebett varje år på svaga projekt.

Vi kristdemokrater vill skapa ett land där alla regioner ska ha livskraft. Då måste vi få bättre träffsäkerhet i vår politik än i dagens s-märkta regionalpolitik. Det effektivaste sättet att få fart på hela Sverige inklusive i dag svaga regioner är att förbättra den generella näringslivspolitikerna för hela landet. Då blomstrar och växer företagsamheten både i svaga och starka regioner. Även Stockholm behöver, som vi nyligen fått veta och som vi hörde här tidigare, bättre företagspolitik. Flera företag har i dag svårt att få bra lönsamhet. Det är bland annat infrastrukturen, de höga boendekostnaderna och bristen på arbetskraft som skapar problem i Stockholm.

När ska Socialdemokraterna göra sig av med sin företagsfientliga inställning och börja lära sig av våra vänner inom EU? Med ett av EU:s sämsta företagsklimat tvingas regeringen i dag gå in med en massa onödiga regionalpolitiska stöd som inte skulle behövas med en klok generell näringslivspolitik. Nej, vi har inget företagsfientligt klimat, försöker s inbilla svenska folket. Borgarna kan inte räkna. Vi har flera utredningar på gång som kommer att visa att allt är bra. Skulle utredningarna visa att vi har ett dåligt företagsklimat är det borgarnas politik för tio år sedan som bär skulden för det. Känner ni igen tonerna? Man låter mer och mer som om man gått i samma propagandaskola som Iraks förre informationsminister.

Fakta är, som vi jämför med världens 37 rikaste länder, att hos oss blir bara 4 % av invånarna företagare jämfört med 7 % i snitt bland dessa 37 länder. Med detta kommer Sverige på 31:a plats av 37 länder. I Norge blir 8,7 % företagare, i Danmark 6,5 %, i Irland 9 %, i Schweiz 7 % och så vidare. Det sorgliga är att det inte ens finns en tendens att det blir förbättringar i Sverige. Det är snarare tvärtom med tanke på hur regeringen nu tänker finansiera de skenande ohälsotalen. Vi är ett av de länder som nu i lågkonjunkturen minskar företagandet med 2,7 %. Det är en större minskning än vad de flesta av de 37 länderna i denna grupp har.

Det är alltså företagsklimatet och reglerna för svenskt näringsliv som måste genomgå en radikal förändring om förutsättningarna för en god, hållbar regional utveckling i hela landet ska kunna förverkligas. Även små förändringar i rätt riktning för ett bättre företagsklimat kan enligt professor Magnus Henrekson på Handelshögskolan i Stockholm ge stora effekter utan att man behöver ge upp tryggheten. Detta är viktigt för oss kristdemokrater, som ofta talar om frihet och trygghet. Det blir inga frihetsexperiment eller skattesänkarexperiment på bekostnad av tryggheten om Kristdemokraterna får bestämma.

Vad kan regeringen göra? Jag ska ge några exempel. Regeringen kan skapa möjligheter för fler företag att startas genom att bland annat lägga ut mer av den offentliga sektorns verksamhet på entreprenad. Lär av styrda Norrköping, kära regering! Det skulle kunna betyda mycket för inte minst glesbygd och små orter. Sänk ägarbeskattningen. Ta bort eller sänk arvs- och förmögenhetsskatten vilket en del tunga s-politiker, bland annat Bengt K. Å. Johansson och P.-O. Edin, nu också börjar argumentera för.

Om reavinstskatten togs bort på företagsförsäljning skulle man kunna förhindra att vissa företagare hänger kvar vid sina gamla företag av skattekäl, företagare som är bra entreprenörer och nyskapare men dåliga på att förvalta sina gamla företag. De här entreprenörerna ska ges skattemässiga förutsättningar att kunna sälja och i stället satsa pengarna på nya företagsidéer och projekt.

Ca 10 000 familjeföretag med sammanlagt närmare 300 000 anställda kommer de närmaste åren att tvingas hitta nya ägare. Ägarna är 40-talister som börjar gå i pension. Många av de här företagen har sin verksamhet i små orter och betyder mycket för att dessa orter ska fortleva. Riskerna är nu att de flesta av dem inte kommer att kunna överlåta företagen på nästa generation med tanke på hur arvsskattereglerna nu ser ut, alltså överlåtelse till familjemedlemmar som oftast redan är engagerade i företaget. Man tvingas i stället sälja till kapitalstarka och ofta ansiktslösa ägare som sällan kommer att känna någon större vilja att absolut behålla verksamheten på den lilla orten. Verksamheten riskerar dessutom många gånger att hamna utomlands. Det här är det brådskande att åtgärda om man inte vill dra på sig än större kostnader för regionalpolitiken.

Det upprör många företagare i dag att det finns fler och fler företagsägare som inte betalar någon skatt i Sverige. Det gäller bland annat utländska ägare och pensionsfonder. Det är nästan bara privatpersoner som betalar ägarskatt. Det gör att mer och mer av våra värden i form av företag i dag hamnar utomlands.

Efter dagens överenskommelse i lagutskottet ser det ut som om Kristdemokraterna nu tillsammans med regeringen kan ändra förmånsreglerna

vid företagskonkurser. Det är välkommet och kommer att förbättra villkoren för många småföretag, dels genom att göra bankerna mer villiga att gå in och försöka rekonstruera företag som har problem, dels genom att rädda många företag från kundförluster när deras kunder går i konkurs. Ett av de största problemen som jag och många andra småföretagare har och har haft är just problemet när kunder går i konkurs och man inte får betalt för de fordringar som man har. Hur många hundratusentals kronor mitt företag har förlorat under mina 30 år som företagare på kunders konkurser är svårt att uppskatta, men det har varit tufft många gånger. Jag har flera kolleger som själva har dragits ned i konkurs på grund av alltför stora kundförluster, medan bankerna oftast har klarat sig utan större skada. Nu borde det bli bättre balans på detta. Det är ett steg i rätt riktning, socialdemokrater. Vi säger tack för det. Men det vore till stor nytta för Sverige om vi kunde förmå regeringen att våga ta fler steg och sluta att gömma sig i utredningar.

Men vi vill inte nu när vi talar om regionalpolitik påstå att alla stödprojekt skulle bli onödiga om vi får ett generellt bra företagsklimat. Men det mesta av stöden skulle kunna bli det. Även med ett bättre företagsklimat måste staten ta ett ansvar för att det finns riskkapital till rimliga villkor för mindre företag i glesbygdsregioner, speciellt när man står i begrepp att expandera. De nya reglerna om förmånsrätt kan, som en del kritiker med rätta framfört, riskera att det på vissa håll kan bli svårare att få låna från vanliga banker. Hur många gånger redan i dag sätter inte bankerna stopp för lån och kräver företagsflytt till tätort för att bevilja mer riskkapital? Bankerna är av förståeliga skäl nervösa för att satsa i bygder där befolkningen minskar och värdet på fastigheter urholkas. Staten måste därför gå in här i vetskap om hur mycket detta betyder för att glesbygden ska få nya arbetstillfällen och befolkningsminskningen ska vändas till en ökning. De små företagens expansion på små orter betyder så oändligt mycket mer där än på större orter.

Att staten stöder bildandet av kreditgarantiföreningar är också en väg att lösa detta problem. Även ett socialt företagande, det vill säga samverkan mellan privat eller ideell sektor och offentlig verksamhet, måste ingå i utvecklingen för att vi ska skapa livskraft i glesbygd. Inför starten av de nya tillväxtprogrammen återstår det också att åtgärda vissa brister. Om tillväxtprogrammen ska bli vad många önskar måste man på ett bättre sätt nå de människor som är bärare av idéer men som saknar resurser för att förverkliga dem. Detta har hittills inte varit framgångsrikt enligt de utvärderingar som har gjorts. Framför allt efterlyser vi att de små företagen ska bli mer delaktiga. Dessa är nämligen mycket viktiga aktörer för att uppnå de önskade resultaten. Den sociala dimensionen får inte vara bara tomma ord i regeringens riktlinjer. Bland annat måste ambitionerna och arbetsformerna attrahera kvinnorna på ett bättre sätt. Kvinnliga företagare har stor betydelse, speciellt för att skapa arbetstillfällen i glesbygd. Det verkar som om många företagare hittills känt sig främmande inför kulturen och arbetsformerna kring tillväxtavtalen.

Kristdemokraterna tror att man skulle lyckas bättre om man flyttade ned dessa aktiviteter från stat och länsstyrelser till en lokal kommunal nivå. Kommunernas näringslivskontor och deras politiker och Almi, tillsammans med företagarna, vore en mer rätt sammansatt grupp för att

fördela dessa pengar. Sådana lokala grupper känner bättre till de förutsättningar som gäller på orten än vad man gör centralt.

En växande turistnäring är också viktig.

Jag har försökt ge en del exempel på en klok regionalpolitik. Det är viktigt att få se mer av detta i fortsättningen i Sverige om vi inte ska få betala ut ofantliga summor på regionalpolitik.

Anf. 4 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Jag hoppade till rätt ordentligt då Lars Lindén tog upp de nya förmånsrättsregler som har föreslagits vid behandling här i riksdagen. Jag tror att Lars Lindén kommer att bli mycket överraskad då han går ut och möter småföretagarna i sitt eget län om han säger att det beslut som förmodligen kommer att vinna majoritet i riksdagen är en framgång för dem. Jag har själv jobbat mot detta med näbbar och klor.

Den del som rör företagshypoteket i detta förslag missgynnar småföretagare i allra högsta grad, framför allt småföretagare i glesbygd. Så det är, tvärtemot vad Lars Lindén säger, ett hot mot småföretagsamheten i glesbygden. Jag skulle vilja att Lars Lindén förklarar för mig hur han har kunnat komma till någon annan ståndpunkt.

Anf. 5 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Jag behöver inte gå ut för att träffa företagare eftersom jag har levt bland företagare under 30 år. Jag känner inte igen det som Ulla Löfgren säger mer än bitvis. Det är klart att småföretagare i glesbygd har svårt att få krediter redan i dag. Det är nästan omöjligt. Det kan bli något sämre. Men jag tror ändå att fördelarna med detta förslag överväger. Bankerna måste ju också fortsätta. De kan ju inte stänga alla sina kontor. De måste låna ut pengar. Men jag sade i mitt anförande att vi också måste se till att staten går in och kompenserar dessa svårigheter. Det är klart att det inte är lätt för en bank när det inte finns några garantier då värdet på fastigheter och annat är väldigt lågt i glesbygd. Så visst finns det en fara här. Men jag tror att summan av detta förslag blir bättre för småföretagarna.

Anf. 6 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Fru talman! Där har vi olika uppfattningar. Staten har inte sagt att man ska gå in och kompensera småföretagen för det här. Det finns inga pengar till det.

Jag skulle ha kunnat hålla med Lars Lindén om det hade funnits en politik i Sverige som medgav privat kapitalbildning och att det fanns kapital. Men det finns ju inget kapital. Man är tvungen att gå till bankerna.

Enbart i Västerbottens län innebär detta att småföretagarna måste skaffa säkerheter för 2 miljarder utöver det som man har i dag. Och hur ska de få fram det? Det sitter de själva och grubblar över.

Anf. 7 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Det är märkligt hur Ulla Löfgren räknar. Nu måste bankerna mer aktivt gå in och se till att rekonstruera företag. Vi ska inte ha så mycket konkurser, och det ska inte vara lika stora risk i fortsättningen

för bankerna att låna ut pengar i och med att de på ett aktivt sätt kommer att medverka. Men det finns frågetecken, det håller jag med om. Om vi tillsammans kan se till att det kommer fram annat riskkapital borde vi kunna täcka upp dessa nackdelar. Det är viktigt. Det är som Ulla Löfgren säger att det redan i dag är svårt att låna, och det kommer inte att bli bättre i och med detta. Men då måste vi komplettera. Det som blir bättre är att vi slipper en massa kundförluster och att vi får hjälp med rekonstruktion av många företag.

Anf. 8 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag studsade naturligtvis på precis samma punkt som Ulla Löfgren och har fått en del klarlagt.

Jag förstår nu att lagutskottet under förmiddagen har diskuterat och fattat preliminära beslut. Men såvitt jag vet är detta ännu inte justerat. Jag hoppas i varje fall fortfarande på en förändring. Men det lär det inte bli.

Vad jag egentligen vill fråga om gäller det som Lars Lindén sade om att staten ska gå in och klara av det här. Men hur har kd tänkt att det ska gå till?

Anf. 9 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Nu sitter ju inte vi i regeringen, så vi kan inte bestämma det. Men vi får hjälpas åt att driva opinion när detta viktiga beslut har tagits så att det skapas möjligheter i alla avseenden för företagen att jobba vidare. Det är klart att man ibland kan tvivla när man ser Socialdemokraterna jobba. Men det kan ju inte vara bättre att betala mer och mer för regionalpolitik, utan vi måste se till att dessa resurser nu skapas i företagen så att de ska klara sig.

Anf. 10 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Vi är överens på en punkt, och det är att man ska göra reglerna och villkoren för företagen bättre. Men av det som Lars Lindén sade lät det som om staten skulle gå in med rena ekonomiska stöd, och det är väl inte den linje som den borgerliga sidan i riksdagen har drivit. Jag kanske har missuppfattat detta. Men jag hoppas verkligen att det här inte ska leda till sådana svårigheter som Ulla Löfgren nämnde för till exempel företagen i vårt län. Det finns en mycket stor oro. Jag har också varit företagare, så jag vet hur svårt det är.

Anf. 11 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Såvitt jag förstår har Företagarnas Riksorganisation varit positiv. Däremot finns det enskilda företagare som ser farorna med detta.

Om det här går igenom får vi framöver utvärdera vad som händer, men att någon förändring måste ske är helt klart.

Många företag försätts i dag i konkurs då de får alldeles för stora kundförluster när bankerna inte tar det ansvar som de borde. I stället förser de sig själva och går igenom utan skada, medan leverantörerna till dessa företag får ordentligt med stryk. Jag har många kolleger som fått begära sina företag i konkurs på grund av stora kundförluster. Det är heller inte ett särskilt bra företagsklimat.

Anf. 12 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! För Vänsterpartiet är det en självklarhet att alla människor kan välja var de vill bo. Man ska kunna bo och leva i hela landet, och hela landet ska vara tillgängligt för alla.

Arbetsmarknadspolitiken och full sysselsättning har tillsammans med vård, skola och omsorg högsta prioritet för Vänsterpartiet. Sysselsättningsmålen måste uppnås. Vi vill bryta ned dem till regional nivå för att kunna styra resurser dit där de behövs, och vi har i alla budgetförhandlingar kämpat för satsningar som stärker kommunernas ekonomi.

Staten ska självklart ha ett övergripande ansvar vad gäller regional fördelning, men det är lokalt och regionalt som besluten ska fattas om hur utvecklingen ska ske. Ett grundläggande krav är att de reella beslut som fattas involverar de människor som berörs.

Vi behöver väl fungerande arbetsmarknadsregioner, kommersiell service, vård, kommunikationer, arbete och näringsliv över hela landet. Detta måste ske i samverkan mellan byutvecklingsgrupper, kommuner, näringsliv och staten. Kvinnor och män måste ges samma förutsättningar att delta i det lokala och regionala utvecklingsarbetet, i annat fall får vi ett demokratiproblem. Tillväxtprogrammen kan vara den arbetsmetod som garanterar mångfald och uthållig tillväxt.

Fru talman! De regionala arbetsmarknaderna i Sverige ser mycket olika ut både vad gäller antal arbeten och i vilka sektorer dessa arbeten finns. Omstruktureringen av arbetsmarknaden tenderar att koncentreras till vissa starka tillväxtregioner. Utvecklingen är mycket svår att styra. Någon patentiösning finns inte.

Under 60- och 70-talen genomfördes med framgång utlokalisering av statens verksamheter. Dessa lokaliseringar har haft mycket stor betydelse för de orter som kommit i fråga. Glesbygdverket har presenterat en rapport om utvecklingen åren 1993–1996. Under den tidsperioden har det tillkommit 12 000 nya statliga arbetstillfällen. Av dessa arbeten hamnade en tredjedel i Stockholmsområdet och vartannat i Stockholms stad. Samtidigt tappade till exempel Norrlands inland 3 % av de statliga jobben. Detta blir en form av omvänd lokaliseringspolitik.

Om Norrland och hela Sverige ska överleva måste en radikal förändring ske. Såväl nya som gamla verksamheter kan med fördel bedrivas även utanför storstadsregionerna. I första hand bör nya myndigheter och verk placeras i Norrland och i skogslänen. Dessutom bör man noga pröva vilka verksamheter som kan utlokaliseras.

Statens ägarroll är mycket komplex då staten äger bolag aktiva i verksamheter med stor spännvidd – från gruvindustri till opera, från fastigheter till spel. Regeringen har fattat beslut om att det övergripande målet för samtliga företag ska vara att skapa värde och i förekommande fall infria angivna samhällsintressen. Det handlar inte endast om att skapa ekonomiska värden utan även regional balans. Också detta ska ses som ett värde.

Glesbygdsvverkets rapport visade också att det finns regioner som är kraftigt underrepresenterade i fråga om anställda i företag med statligt ägande. Det handlar om fem län i Syd- och Mellansverige, nämligen Blekinge, Kronobergs, Södermanlands, Västmanlands och Gävleborgs län.

Fru talman! De mest omfattande omlokaliseringarna av statliga verksamheter genomfördes redan på 70-talet. Det handlade då om inte mindre än ett femtiotal olika myndigheter och berörde 11 000 personer. En utvärdering av detta gjordes av Statskontoret 1989. Man kom då fram till att det innebar stora påfrestningar för såväl berörda myndigheter som enskilda individer.

Samtidigt påverkades mottagningsortens befolkningsunderlag och skatteunderlag positivt. På längre sikt har mottagningsortens arbetsmarknad breddats. Den nya personalen har medverkat till en vitalisering av de flesta myndigheterna, och personalens arbetsmiljö har förbättrats avsevärt. Många av myndigheterna har också fått markant lägre lokalhyror.

Omlokalisering av statlig verksamhet kan vara ett verktyg för att främja både en myndighets utveckling och den regionala utvecklingen i Sverige. Tidigare har statlig verksamhet av tradition och av logistiska skäl placerats i huvudstaden när regional närvaro inte varit nödvändig. Den alltmer avancerade informationstekniken gör emellertid också myndigheter mer lättroliga.

Riksdagen har tidigare uttalat att omlokalisering av statlig verksamhet är ett viktigt inslag i strävandena att åstadkomma en balanserad regional utveckling i landet. Vänsterpartiet vill understryka vikten av att varje beslut om omlokalisering av befintlig verksamhet eller lokalisering av nya myndigheter föregås av noggranna överväganden. En utgångspunkt ska dock vara att myndigheterna även efter en sådan lokalisering kan utföra sina arbetsuppgifter effektivt.

De möjligheter som står till buds att åstadkomma en bättre regional balans måste så långt som möjligt tas till vara. Det måste göras kartläggningar, analyser och bedömningar av konsekvenserna för de regioner som förlorar arbetstillfällen, liksom för dem som får nya arbetstillfällen. Det är också viktigt att hänsyn tas till familjen, som måste flytta och därmed byta skola och arbetsplats. Det får inte gå till på samma snabba sätt som var fallet när omlokaliseringsprogrammet för statlig verksamhet i samband med försvarsnedläggningarna genomfördes. Det gick alldeles för fort. Detta måste ske planerat på både kort och långt sikt och omfatta minst en tioårsperiod.

Fru talman! För att få fram pengar till regioner har Vänsterpartiet i många år fört fram det förslag som vi kallar "ettöringen". Det är tänkt att vara ett komplement till de bygdemedel som finns i dag och ge nya varaktiga arbeten i framtidsbranscher som ekoturism, bioenergiföretag, förädling av lantbruk och skogsprodukter. Det borde vara möjligt att ta en liten del av vinsten från vattenkraften och avsätta de medlen till utvecklingsfonder.

Tidigare utredningar visar att detta borde vara möjligt att genomföra, och vi har också flera gånger diskuterat frågan i kammaren. En återföring av en liten del av kraftföretagens vattenkraftsvinst till de regioner som genomfört stora omstruktureringar skulle kunna ge ett bättre näringsliv och en bättre arbetsmarknad.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 5 och 7 i näringsutskottets betänkande nr 8, *Vissa frågor om regional utvecklingspolitik*.

Jag har sparat några sekunder av min talartid till att ta upp frågan om förmånsrättsreglerna. Jag ställer mig mycket frågande till Lars Lindén när han redogör för vilka konsekvenser detta skulle kunna få för företag i

glesbygd. Varifrån ska pengar tas för att kompensera det hela? Det har jag mycket svårt att förstå. Är det från staten? I så fall borde de pengarna ha varit budgeterade redan nu.

Anf. 13 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Gunilla Wahlén! Redan i Regionalpolitiska utredningen hade vi olika uppfattningar om återföring av vattenkraftsvinster. Jag vill återigen ställa den fråga som jag ställde då. Om man nu ska återföra pengar från just vattenkraften undrar jag vad man gör med andra kraftkällor, resurser som tas från olika delar av vårt land.

Jag tycker att detta är lite obalanserat och vill gärna veta hur ni har tänkt att det ska genomföras.

Anf. 14 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Det är mycket intressant att jämföra vattenkraftsutbyggnaden med annan energitillförsel eller med skogsbruk, lantbruk och övrig påverkan på naturen. I och med att man byggt ut älvarna kan de inte återställas i ursprungligt skick.

Det går inte att förändra vare sig näringslivet eller miljön och få tillbaka det som var en gång i tiden. Om man jämför med kärnkraftsindustri, vindkraftsindustri eller jordbruk kan man återställa och ha en annan verksamhet i området. I stället för att odla potatis kan man sätta skog, och i stället för att ha skog kan man göra någonting annat. När vindkraftverk inte behövs längre kan man montera ned dem och använda ytan till någonting annat. Det är hämmande för älvdalarnas näringsliv att älvarna redan är utbyggda.

Anf. 15 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag kan bara säga att jag inte håller med. Det har när vattenkraftsutbyggnaden en gång skedde givits medel till detta. Enligt min och majoritetens uppfattning i mitt parti är det tillräckligt.

Anf. 16 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Det som kom i samband med utbyggnaden var en kompensation för dem som bedrev näring och bodde och levde i dessa trakter.

Det finns inte samma möjligheter att förändra. Nu är man begränsad till kanske någon form av turism. Fisket har förändrats radikalt. Det finns många saker som man inte kan göra i och med att älvdalarna är utbyggda.

Det går inte att med stor vilja och mycket pengar återställa dem och använda älvarna eller kringområdet till någonting annat. Fåran ligger där. För förnyelse av näringslivet behövs i dag kapitaltillskott för framtida investeringar.

Anf. 17 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservationerna nr 5 och 8. Jag står självfallet bakom även de övriga reservationerna från Centerns sida, men jag avstår från att yrka bifall till dem nu.

Det är dags att omsätta målsättningen i den nya regionalpolitiken att varje region ska ges möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsätt-

ningar i praktiken. För att skapa livskraft och tillväxt i hela Sverige måste det finnas vissa grundförutsättningar, en väl utbyggd infrastruktur, bra och decentraliserad utbildning och närhet till vård och annan service.

Avgörande är emellertid att man tar till vara entreprenörsandan och ger landsbygdens företag möjligheter att växa och utvecklas. Här finns mycket att göra för att förbättra företagsklimatet. Jag kan i sammanhanget säga att också jag är orolig över den uppgörelse som uppenbarligen är på gång om förmånsrättsreglerna och vad det innebär för landsbygdens småföretag.

En stabil och långsiktig tillväxt som ger resurser till den gemensamma välfärden skapas bäst om hela landet får vara med och bidra och alla delar av landet får del av tillväxtens frukter. I detta inlägg ska jag koncentrera mig på två frågor i dagens betänkande, återförande av vattenkraftsmedel och omlokalisering av statlig verksamhet.

Varför kan man från socialdemokratisk sida inte gå med på att åtminstone utreda frågan? Vi behöver få tillbaka någonting. Denna besvikna suck kom på självaste första maj från Ragundas socialdemokratiska kommunalråd Bernt Källström. Anledningen var att hans eget parti uppenbarligen inte heller nu vill vara med på att ens utreda kravet på att vattenkraftskommunerna ska få del av de värden som det strömmande vattnet skapar.

Jag förstår Bernt Källström. Det är svårt att förstå att inte Socialdemokraterna och inte heller Moderaterna och Folkpartiet är beredda att ens utreda hur ett system för återföring av vattenkraftsmedel efter norsk förebild skulle kunna se ut. I vårt västra grannland har Stortinget slagit fast att vattenkraften är en nationell resurs med stark lokal tillhörighet. Utifrån denna utgångspunkt ser man det över alla partigränser som naturligt att kommunerna får del av den värdeskapning som sker lokalt.

Ragundas alla forsar är utbyggda. I kommunen finns i dag nio stora vattenkraftverk som producerar 10 % av Sveriges vattenkraft. Det handlar om värdeskapning i flermiljardsklassen. Men så gott som ingenting av dessa rikedomar stannar kvar i den bygd som bidrar med så stora värden till vår gemensamma välfärd.

Kommunen Ragunda lider av befolkningsminskning och därmed sjunkande skattekraft och har landets högsta kommunalskatt. Det är en närmast absurd situation att ett sådant naturresursrikt område inte i större utsträckning kan få del av det värdeskapande man bidrar till.

Drygt 90 % av vattenkraftsproduktionen sker i skogslänen. Vattenkraftskommunernas situation är unik. Vattenkraftsutbyggnaden har lett till stora naturingrepp, som vi hörde här, som drabbar möjligheterna att utveckla näringsgrenar som turism, fiske, skogs- och jordbruk. I dag ger vattenkraften dessutom väldigt liten sysselsättning. Driften är automatiserad och fjärrstyrd. Därmed blir skatteintäkterna också små.

Inte heller får kommunerna som under utbyggnadsperioden på 1950-talet till 1970-talet behålla fastighetsskatten på anläggningarna. Det skulle betyda oerhört mycket för norra Sverige och vattenkraftskommunerna om vi kunde bryta dagens närmast koloniala situation där man levererar råvaror men får mycket lite tillbaka om åtminstone en liten del av de stora värden som produceras stannade lokalt. Den som tvivlar på vad det kan innebära kan besöka någon av de norska vattenkraftskom-

munerna som tack vare detta har en helt annan möjlighet att utvecklas och ge bra service åt sina medborgare.

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner med 45 medlemmar har utarbetat ett förslag till hur en modell för återbäring skulle kunna se ut. Den går ut på att minst 600 miljoner kronor av de över 20 miljarder som i dag går i energiskatter till statskassan återförs till vattenkraftskommunerna och regionerna. Kravet i dag är inte detta utan att det ska utredas. Vi vill se en allsidig utredning om vad detta skulle innebära. Jag förstår inte varför även de som är skeptiska till detta inte kunde gå med på en sådan utredning. Det kan väl inte vara farligt att utreda en fråga så att man får bättre beslutsunderlag.

Den andra frågan jag vill lyfta fram är vikten av att staten slutar med att ensidigt koncentrera den statliga sysselsättningen till Stockholmsregionen. Trots en rad riksdagsuttalanden om att man i första hand bör pröva lokalisering av nya myndigheter utanför huvudstadsregionen fortsätter denna koncentration. Av de 106 nya myndigheter som bildats sedan 1993 har 82 förlagts till Stockholm eller dess närhet. Det är 77 ½ %. Detta visar inte på någon större vilja till decentralisering och omtanke om hela landets utveckling.

Som Gunilla Wahlén tog upp här tidigare omlokaliseras under 70-talet ett trettiotal myndigheter från Stockholm till andra delar av landet. Jag tror inte att någon i dag kan hävda att Boverket i Karlskrona, Lantmäteriet i Gävle eller Banverket och Vägverket i Borlänge fungerar sämre än om de hade funnits kvar i Stockholm. Även på detta området är Norge ett föredöme. Där förbereder regeringen nu en utflyttning av åtta myndigheter från Oslo till andra delar av landet.

Jag tycker att det borde vara dags att inte bara i ord utan också i praktiken börja lokalisera nya myndigheter utanför Stockholmsregionen och dessutom göra en genomgång av befintliga statliga jobb för att se vad som med fördel kan utlokaliseras. En sådan förändring skulle vara bra inte bara för de delar av landet som får del av sysselsättningen utan också för Stockholm. Exploateringstrycket och trängseln skulle på det sättet minska och arbetsmarknaderna ute i länen breddas och stärkas. Det skapas många nya jobb runt den statliga sysselsättningen i bygderna. Det skulle förbättra arbetskraftssituationen på ett bra sätt.

Från Centerpartiets sida menar vi att det är dags för staten att göra en sådan genomsyn av den statliga sysselsättningen. Vi menar att det borde vara möjligt att minst 50 000 statliga jobb kunde utlokaliseras till andra delar av landet under en femårsperiod. För att göra detta krävs det naturligtvis en politisk vilja. Det krävs en medveten decentraliseringspolitik så att vi ger alla delar av Sverige förutsättningar att växa och utvecklas.

Anf. 18 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Miljöpartiets reservationer men nöjer mig med att yrka bifall till reservation 7 för att spara tid. Jag ska dessutom försöka fatta mig kort, som talmannen vädjade om.

Någonting som är viktigt i sammanhangen runt regionalpolitiken är naturligtvis den kommunala skatteutjämningen. Det är en oerhört viktig bit, som vi inte ska glömma. Den måste fungera.

Vad gäller de regionala tillväxtprogrammen kan man inte säga att de än så länge fungerar riktigt som de borde göra i och med att det är många

intressenter som inte har möjlighet att delta och inte deltar tillräckligt mycket, till exempel småföretag. Detta är någonting som borde utvecklas. Dessa intressenter borde få möjlighet att på något sätt delta, eftersom det är så viktigt. Jämställdheten i de regionala tillväxtprogrammen är ännu inte riktigt vad den borde vara. Även detta måste utvecklas, liksom miljöhänsynen, eftersom det är så oerhört viktigt.

Jag studsade precis som några andra här till när jag hörde Lars Lindén prata om förmånsrätten. Jag kände inte till att det eventuellt är på väg att bli en majoritet i lagutskottet för detta. I så fall tycker jag att det är beklämmande. Jag hade inte möjlighet att begära replik eftersom jag kom efter Lars Lindén som talare, men jag vill säga att jag tycker att det är väldigt tråkigt om detta går igenom. Vi har ju varit överens om och diskuterat brett och länge att den största svårigheten för företag, framför allt i glesbygden men också för många andra, i Sverige är att få tag i kapital och pengar att utvecklas för. Vi hittar på olika modeller för att förbättra situationen. Det är viktigt att vi gör det, men alla de saker som vi strävar efter att åstadkomma raderas med ett väldigt brak om förmånsrätten genomförs som det nu är föreslaget.

Precis som Ulla Löfgren sade skulle det bara i Västerbotten undandra kreditunderlag för företagen med mellan 1 ½ och 2 miljarder. Jag finner det ganska utsiktslöst att det ska kunna kompenseras åtminstone på kort sikt. Men på kort sikt kan mycket hända som innebär att företag inte får låna och inte kommer i gång, och även går i konkurs. Risker är att det blir fler konkurser, och inte färre, med förslaget. Jag tycker att det är ytterst allvarligt om detta nu går igenom, när vi är överens om att just penga- och kreditfrågorna är så problematiska.

I alla fall håller vi på att utreda statliga kreditgarantier. Det skulle kunna vara en liten ljusning för företag, men naturligtvis ingenting mot försämringarna i förmånsrätten.

Det som också explosionsartat håller på att hända ute i landet nu är att företagen går samman och tar krediter för varandra i kreditgarantiföreningar. Det är oerhört positivt, inte bara ur den aspekten att de då kan hålla kreditkapital för varandra utan också att ett ökat samarbete mellan företagen naturligtvis är väldigt bra. Om man nu ska jämföra de här två förslagen – företagens kreditgarantiföreningar och statliga kreditgarantier – har det framförts vissa farhågor. Statliga kreditgarantier kan vara hinder för företagens kreditgarantiföreningar. Då tycker jag att företagens kreditgarantiföreningar är viktigast att värna. De är viktigare än statliga kreditgarantier, men jag hoppas att båda kan fungera – för båda behövs.

I Finland har man ungefär ett sådant system som Sverige funderar på att införa vad gäller förmånsrätten. Men där har de ju Finnvera, som med enormt mycket pengar kompenserar de krediter som de går förlustiga där och som vi kanske går förlustiga. Det är ett helt annat system.

Jag vill också beröra vattenkraftsvinsterna lite grann. Jag håller verkligen inte med Gunilla Wahlén om att kärnkraftverk går att bara ta bort lätt och ledigt och att man sedan planterar potatis eller vad man nu vill. Men det finns ändå speciella saker med vattenkraften. Det är stora områden det handlar om – både dammarna och älvarna – och som blir påverkade. Där kan både livskvaliteten för befolkningen och möjligheterna till bra näringar och bra turistföretag försämrats. Det som kommer att växa framöver tror jag och många andra är en turism som handlar om att på ett

hållbart sätt utnyttja naturens resurser. Ekoturism kommer på olika sätt att bli stort. Det är redan stort i Sverige, men det har potential att växa mycket mer. Just den nischen hindras av den vattenkraftsutbyggnad som finns. Den har förstört stora delar av den ursprungliga miljön. Så visst finns det skäl att kompensera dessa kommuner som ständigt, varje år, hela tiden har en nackdel av det här! Jag tycker inte att det är för mycket begärt att man gör en utredning av hur en sådan kompensation skulle kunna se ut. Det borde man gott kunna ställa upp på.

När det gäller utlokalisering av statlig verksamhet har det pratats och pratats. Men det tycks alltid finnas någonting i vägen när det blir några nya myndigheter eller när det blir uppdelningar av gamla när någonting nytt händer. Det tycks ändå aldrig riktigt vara läge att flytta dem. Det är det som är så märkligt. Det är självfallet viktigt att en verksamhet fortsätter att fungera bra, och helst bättre än den har gjort, om man flyttar den. Det är självfallet viktigt att ta hänsyn till personalen. Men om man har ett långsiktigt program, inte bara bestämmer sig från ett eller ett par år till ett annat utan har fem–tio års program så att man kan förbereda både personalen och den ort dit man vill flytta, borde förutsättningarna kunna vara mycket bättre. Det har tveklöst stor betydelse för orter att få en sådan här satsning.

Nu ser jag att min talartid är slut, trots det jag hade tänkt mig, så nu ska jag sluta prata.

Anf. 19 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan jag lämnar ordet vidare vill jag be ledamöterna att diskutera det ärende som står på dagordningen och inte det ärende som nu bereds i ett annat utskott. Det blir lite för mycket av det i debatten, så det vore bra om vi kunde hålla oss till detta ärende.

Anf. 20 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Ingegerd Saarinen tog upp detta med att återställa efter redan projekterade och vidtagna åtgärder.

När jag nämnde kärnkraftverk som exempel menade jag exempelvis att när man stänger Barsebäck så går det att använda området till någonting annat. Det står inte fast där i evinnerliga tider som ett gammalt kärnkraftverk. Det är ju inte meningen att kärnkraftsavfallet ska grävas ned på området, utan det ska förhoppningsvis ta vägen någon annanstans. Det är ett exempel på att man kan använda marken till något annat. Det går att jämföra med att man bygger en motorväg mellan Linköping och Norrköping till exempel och sedan bestämmer sig för att flytta vägen. Då kan man använda den marken där motorvägen finns i dag till ett annat ändamål – att bygga bostäder på eller bedriva någon annan verksamhet på – på ett sätt som inte går att göra med de dammar som dämmer upp älvarna. Det är omöjligt att återställa.

Anf. 21 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag är rädd för att det är svårt att återställa de områden där man har haft kärnkraftverk också, men jag hoppas naturligtvis att Gunilla Wahlén har rätt. Vi får väl se.

Anf. 22 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Fru talman! Jag tänker också låta bli att kommentera det förslag om förmånsrätter som, såvitt jag förstår av dagens debatt, har behandlats i lagutskottet. Det får vi ta i särskild ordning. Vi har alltid haft den kytymen här i riksdagen att inte föregripa de eventuella diskussioner som ska komma utifrån andra betänkanden.

Fru talman! Jag tittade på det här betänkandet i morse och räknade ut att 126 motioner behandlas i det. Om jag skulle ägna ungefär en minut åt varje motion skulle nog talmansmiddagen bli försenad. Det tänker jag alltså inte göra. Jag konstaterar bara att de regionalpolitiska frågorna väcker ett väldigt stort intresse hos ledamöterna, och det är faktiskt så oberoende av i vilken del av landet man bor.

Den regionalpolitiska utredningen, där tre av oss som deltar i kammardebatten i dag satt med, diskuterade detta för ett och ett halvt år sedan. Och många av de tankar som fanns där ligger faktiskt till grund för de motioner som behandlas i det här betänkandet. I den här utredningen och i debatten i samband med propositionen sade vi att vi måste skapa en regional utveckling som tar vara på och främjar tillväxtpotentialer i alla delar av landet. Vi måste förstå den internationella, globala utvecklingens roll och möjligheter. Där kan jag faktiskt, fru talman, känna en viss oro för de globala trender vi ser i världen, alltifrån den 11 september till kriget i Irak. Det finns en SARS-epidemi som vi vet väldigt lite om. Detta påverkar den ekonomiska utvecklingen väldigt starkt. Vi har väldigt liten kunskap om hur vi faktiskt ska hantera detta. Men vi vet en sak, och där har Yvonne Ångström rätt, nämligen att vi måste försöka hantera detta politiskt. Det är det krav som människor kommer att ställa på oss. Det är en uppgift som kommer att bli väldigt svår.

Vi sade också att en bra regional tillväxt måste vara grunden för att garantera alla medborgare en grundläggande välfärd och en rimlig tillgång till samhällsservice. Vi menade också att vi måste skapa en regional strukturpolitik för en bättre anpassning av infrastrukturen, kommunikationer, utbildning, forskning, vård och omsorg. Allt detta måste både ses och förstås utifrån ett regionalt perspektiv.

Slutligen sade vi att vi behöver tillskapa en regional stimulanspolitik med större flexibilitet och mer anpassningsbara möjligheter som ger utrymme för att pröva och utveckla nya metoder.

Det har gått ett och ett halvt år sedan vi hade den här debatten. Ingen, varken jag eller någon annan, har förväntat sig att vi ska se några slutliga resultat. Regionalpolitiken är en process som vi befinner oss i, och jag ser att processen går åt rätt håll.

Låt mig försöka summera vad man uttrycker i de här 126 motionerna. Jag ser ett mönster som tagit fasta på vad vi diskuterade i samband med den här propositionen 2001. Det är en mycket imponerande läsning, fru talman. Det är imponerande vilken omsorg man visar om sin hembygd och sin trakt och hur man faktiskt vill utveckla densamma oberoende av vilket parti man representerar. Det är också imponerande att se att det finns en ganska stor samsyn i väldigt många av de här frågorna.

En annan och mycket tydlig markering är storstädernas och de större regionernas problematik, som vi också måste lösa. Den betyder på sitt sätt lika mycket i Katrineholm och Kiruna som i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Fru talman! Det är viktigt att se helheten och inte ställa regioner och delar av landet mot varandra. Jag måste erkänna att jag känner en mycket stor oro för den utveckling jag nu ser i Stockholmsområdet. Den utvecklingen kommer att påverka hela landet. En fortsatt nedgång av verksamheter i Stockholm kommer att påverka verksamheter i Karesuando, Soppero, Kiruna eller Höör i Skåne. Det är tragiskt att det får sådana konsekvenser när det går ned starkt i Stockholm. Tappar vi här kommer det långsiktigt att få de här konsekvenserna. Stockholm konkurrerar inte med Pajala eller Skara. Stockholm konkurrerar med Helsingfors, Köpenhamn, Hamburg, Milano och många andra starka regioner ute i Europa.

Tillväxtförutsättningarna i den här regionen och i stora regioner är alltså lika viktiga som tillväxtförutsättningarna i mindre regioner och på landsbygden. Det här måste vi förstå. Vi måste se till att det fungerar bra i de här regionerna när det gäller kommunikationer, bostäder, utbildning och mycket annat.

Jag kan också konstatera att man i dag jobbar mer målvetet på region- och länsplanenivå för att utveckla de tillväxtprogram som vi fortfarande har många uppfattningar om. Jag har märkt att i den region och det län där jag verkar gör man ett mycket strukturerat arbete för att sätta de här programmen i verket och se till att de skapar en stabilare arbetsmarknad som ger förutsättningar för god samhällsservice.

Fru talman! De tio reservationer som finns i betänkandet tar upp kända ståndpunkter som vi diskuterat vid tidigare tillfällen i kammaren. Men också här, i den debatt som vi nu för, präglas mycket av den nya synen på regionalpolitiken, vilket är glädjande. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 23 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill bara förtydliga att vi alla i Folkpartiet, oavsett var vi bor, vill främja utvecklingen i Stockholm. Jag kan tipsa om ett ganska roligt debattinlägg i Dagens Nyheter i går som handlar om fjollträsk kontra landsbygden. Det understryker mycket av det som Reynoldh Furustrand sade. Jag vill alltså betona att vi i vårt parti verkligen är för att stötta även Stockholm.

Anf. 24 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi som har läst Mikael Niemis bok *Populärmusik från Vittula* hoppas ju också att inte hela landet, inklusive Stockholm, blir något fjollträsk. Det är viktigt.

Anf. 25 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Reynoldh Furustrand om att vi behöver en politik för både Stockholm och övriga landet. Vi behöver både en storstadspolitik och en landsbygdspolitik och en balans däremellan. Det är endast på så sätt som vi kan ta vara på hela landets möjligheter till utveckling och tillväxt.

Men jag kan ändå inte låta bli att ställa en konkret fråga till Reynoldh om återföringen av vattenkraftsvinsterna. Jag undrar varför vi i Sverige inte ens kan utreda ett system för återföring av vattenkraftsmedel när man i Norge har haft ett sådant system i full politisk enighet i över 20 år. Det fungerar väldigt väl och gör att vattenkraftskommunerna blir delakt-

iga i värdeskapandet på ett helt annat sätt. Det blir en helt annan balans i den regionala utvecklingen.

Prot. 2002/03:99
8 maj

Anf. 26 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi snuddade delvis vid frågan om återföring av vattenkraftsvinsterna i den regionalpolitiska utredningen. Vi bedömde då, framför allt i mitt parti, att det skatteutjämningsystem som vi har i landet fungerar bättre än en återföring av vattenkraftsvinsterna rakt av. I dag sker en överföring av energiskatterna på i storleksordningen 600 miljoner till de områden som Håkan Larsson refererar till. Jag ser en risk för att det skulle bli orättvist om man skulle ha ett likadant system som finns i Norge.

Jag var inte med när näringsutskottet besökte Norge och tittade på effekterna av detta, men så mycket vet jag, efter att ha besökt Norge tidigare, att det inte finns någon rättvisa i systemet. Det finns små kommuner som är oerhört rika beroende på just den snedfördelning som blir, och det finns andra kommuner som inte alls får del av detta. Vi i utredningen tyckte inte att det skulle genomföras, och jag är glad för att det inte föreslogs i propositionen heller. Vi tycker att vi i stället ska slå vakt om det skatteutjämningsystem som vi har.

Jag delar dessutom den uppfattning som framkom tidigare, nämligen att det finns en mycket stor risk att vi kommer att ställa andra näringsregioner mot varandra, till exempel Västsverige med Volvotillverkning och mycket annat. Hur mycket av de vinsterna ska i så fall hamna i den regionen? Det vore en sämre utveckling.

Anf. 27 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att det inte finns någon motsatsställning mellan ett väl fungerande skatteutjämningsystem och återförande av vattenkraftsmedel. Det kan vi också konstatera enligt den norska modellen där man väger in detta för att det inte ska slå alltför drastiskt i vissa kommuner.

Det finns också möjlighet att se till att regionerna får del av det här på ett sätt som gör att de kommuner som inte har så mycket vattenkraft också kan få del i de områdena.

Det är för att ta reda på fakta och ha ett bra beslutsunderlag som vi behöver göra den här utredningen. Jag förstår inte varför man inte vill det.

Det finns en förening över alla politiska gränser i 45 medlemskommuner här i landet med 705 000 invånare som utgör en stor del av Norrlands inland. Det är just de områden som behöver en skjuts för att växa och utvecklas.

Jag förstår inte varför man inte ens vågar utreda frågan.

Anf. 28 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Det beror på att vi tycker att vi har hyggligt med kunskap ändå när det gäller hur vi ska fördela resurserna här i landet.

Håkan Larsson kanske inte instämmer i det, men vår uppfattning är att vi har hyggligt med de kunskaperna. I den regionalpolitiska utredningen var vi ganska överens om att detta inte var något bra system.

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

Jag har också träffat de här kommunernas företrädare och haft diskussioner om detta, men jag vet – och det vet Håkan Larsson också – att om vi trycker på den här knappen och ändrar detta, kommer som ett brev på posten krav från andra partier om att skatteutjämningsystemet ska tas bort. Det kommer att kosta mycket mer för Norrlandskommunerna. Det finns andra åtgärder som måste till och som jag bedömer är väsentligt viktigare än den här frågan.

Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land. Naturen skiftar från söder till norr. Vi har landsbygdsregioner. Vi har storstadsregioner och små och medelstora samhällen.

Oavsett var vi bor vill vi ha kvar denna mångfald i boendet, men då krävs tillgång till service som bra kommunikationer, bra vägar, skolor, affärer och arbete. Uppräkningen skulle kunna fortsätta, men jag väljer att stanna här.

Vi märker vad som händer nu. Utarmningen av landsbygden fortsätter. Inflyttningen till storstäderna ökar. De som trots allt väljer att stanna kvar går en oviss framtid till mötes. Samhällsservicen minskar. På många orter blir det en svår fråga hur länge man ska orka bo kvar.

Hur ska vi kunna motverka detta och öka framtidstron?

I en motion har jag lyft fram möjligheten att få i gång en ny Hela Sverige ska leva-kampanj. Ni minns kanske de sista åren på 1980-talet då många orter engagerade sig i arbetet för en levande landsbygd. Det var studiecirklar, byalag, nätverk, hemvändardagar och idéverkstäder.

Människor fick inspiration att ta ansvar för bygdens fortlevnad. Några minns säkert kampanjbilden med samtliga partiledare sittande i en båt. Temat var då: Vi sitter alla i samma båt.

Alla goda krafter behövs för en levande landsbygd. Men finns det samma intresse i vår tids partiledargeneration? Anser alla partiledare att hela Sverige ska leva?

I så fall vore det enkelt att upprepa 1980-talets lyckade kampanj. Kostnaderna behöver inte bli så stora. Vi vet att det finns EU-medel för just den här typen av projekt.

Utskottet har avslagit min motion, och jag får väl återkomma i ärendet. Jag vill ändå lyfta fram ett positivt exempel på hur en bygd kan utvecklas och få tillbaka framtidstron.

Västra Torup i Skåne är befolkat av äldre människor och några nyinflyttade barnfamiljer. Man hade ingen byagemenskap, föreningsverksamheten tynade och inga nya arbetstillfällen fanns i sikte.

Vad händer? Jo, Lunds stift anslår 125 000 kr för att kyrkan ska engagera sig i bygdens fortlevnad. En projektledare anställs på halvtid under ett år. Mycket verksamheter kommer i gång. Så småningom beviljas EU-medel. Nu, på det tredje året, finns det framtidshopp och alla hus är bebodda av människor som har upptäckt varandra och bygden som en tillgång.

De har fått ett nytt nyckelord: Tillsammans kan vi.

Sverige står inför många viktiga vägval. Ska vi välja att låta utarmningen av landsbygden få fortsätta eller ska vi säga: Stopp, nu räcker det?

Fru talman! Vi är folkets valda representanter här i riksdagen. Vi kommer från hela landet, och det är vi som har avgörandet i vår hand. Tillsammans kan vi om vi vill.

Anf. 30 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Går det att hejda flyttlassen och få det Sverige som finns utanför storstadsområdena att åter öka sin befolkning och växa och utvecklas? Det är kärnan i den här debatten.

Naturligtvis går det om bara viljan och förmågan finns.

Det är självklart ingen naturlag att människor ska söka sig bort från bygder och län med så många i grunden goda förutsättningar som till exempel Norrlandslänet har.

En bättre arbetsmarknad med fler företag där människor kan få jobb, fungerande samhällsservice och bra vägar och järnvägar där tågen inte bara går ofta utan också stannar är några av de förutsättningar som vi som beslutsfattare på olika nivåer måste medverka till.

Det är väldigt allvarligt, och får många negativa effekter, om vi får en fortsatt koncentration till ett fåtal större städer och regioner och befolkningsminskning i övrigt i vårt land. Det ger utglesning och försämrade service och lämnar outnyttjade resurser i stora delar av vårt land, precis som Håkan Larsson talat om i sitt tidigare inlägg.

Det ger växande köer, miljöproblem och ett starkt tryck på att snabbt bygga upp ny infrastruktur på andra håll i landet. För mig som centerpartist och decentralist är detta en helt oacceptabel utveckling.

Det är något av bakgrunden till den motion som jag tillsammans med Kenth Högstrom, socialdemokrat, skrev i det här ärendet. Där tar vi fasta på att en modern politik för regional rättvisa inte i första hand handlar om ökat stöd till vissa områden. Det måste i stället främst bygga på rättvisa åt de landsdelar som under många år brandskattats av de centrala delarna av vårt land. Skogslänet i Norrland, Dalarna och Värmland med flera behöver verkligen inte be om ursäkt för sig. Vår skogsindustri i norra Sverige ger ett överskott i export- och importbalansen som är dubbelt så högt som den omhuldade bilindustrins. Skogsverksamheten kan ändå utvecklas ytterligare genom att man förädlar mer av råvaran på hemmaplan.

I vår motion tar vi upp de här frågorna som betänkandet handlar om. År efter år har det från riksdagen och utskottet talats om att man ska överväga utlokalisering till andra orter. Vi ser ändå att det finns en lång rad av etableringar som sker i Stockholmsområdet, i storstadsområdena eller i universitetsområdena.

I syfte att motverka den obalans som var tydlig redan för 30 år sedan omlokaliseras under 1970-talet ett 30-tal myndigheter med omkring 10 000 anställda från Stockholmsområdet. Det var en engångssatsning som sedan dess inte har följts av något motsvarande under 1980- och 1990-talen, detta trots att de utlokaliserade verken – Boverket i Karlskrona, Lantmäteriet i Gävle, Banverket och Vägverket i Borlänge och många andra – fungerar väl.

Trots alla de här besluten och trots påpekanden om hur statlig verksamhet bör lokaliseras utanför Stockholmsområdet, och att det ska övervägas i varje enskilt fall, synes inte någon förändring ha skett under slutet av 1990-talet eller början av 2000-talet enligt uppgifter från riksdagens

utredningstjänst, snarare tvärtom. Precis som flera talare tidigare har påpekat går det åt fel håll.

Det skulle självklart ha stor betydelse för den regionala utvecklingen och livskraften i olika delar av landet om tusentals nya statliga jobb kunde decentraliseras och tillföra ny kraft till bygder som behöver det så väl. Dessutom finns i dag stora möjligheter att jobba avståndsberoende via dator med uppkoppling till andra orter och arbetsplatser. Nya kvalificerade högskoleutbildningar finns på ett stort antal platser runtom i Sverige. Snabbtåg och flygförbindelser kan tillgodose de behov som finns av resande till fysiska möten och sammankomster.

Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att inte utskottets majoritet gör mer, säger mer och är beredd att gå de motionärer till mötes som påtalar detta. Man talar i stället om att man ska ha en översyn, utvärderingar om och om igen. Nu är det dags att gå från ord till handling om vi menar allvar med regional balans och regional rättvisa.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 8 där vår motion tillstyrks.

Anf. 31 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Många människor i norra Sveriges inland känner stor oro inför framtiden. Den dåliga ekonomin, utflyttning och arbetslöshet tynger kanske mest. Detta är fallet trots att vi har en enorm naturrikedom i området. Vi har landets mest alpina fjällområde, Västeuropas största orörda älvsystem, 31 000 sjöar, ljusa nätter, norrsken och midnattssol. Vi har nationalparker, naturreservat, djurskyddsområden och mycket mer.

Norrbottnen är unikt, men det räcker inte för att åstadkomma en ökad tillväxt. Vi måste också ha en infrastruktur och lagar och regler som är rätt utformade för att stärka kommunernas förmåga att arbeta långsiktigt och strategiskt med näringslivsutveckling, så att man kan ta till vara de enorma naturresurserna.

Jag vill därför ta upp två motioner, N380 och N379, som handlar om arbetsmarknaden i Tornedalen och om utlokalisering av statliga bolag och verk. Jag har inget annat yrkande än utskottets, men jag vill på detta sätt synliggöra problematiken.

Tornedalen har som sagt stora resurser att utgå från, men för att åstadkomma en högre tillväxt i regionen måste staten investera i infrastruktur och bygga ut skolor och universitet. Det krävs också en anorlunda lagstiftning så att man kan bo och arbeta i en större region, ett större arbetsmarknadsområde. I det här fallet rör det sig om ett område som går in i två länder.

Genom Tornedalen går gränsen mellan Sverige och Finland. Det ger både möjligheter och svårigheter och kräver både särskilda insatser och lagstiftning. Det sker i dag ingen samordning av investeringar i infrastruktur, och såväl den svenska som den finska sidan av Tornedalen lider av utflyttning och minskad befolkning. Vi måste därför bättre ta till vara de möjligheter som finns i gränstrakterna mellan Sverige och Finland, på samma sätt som vi gjort i gränstrakterna mellan Sverige och Danmark. Vi måste vidta åtgärder för att få till stånd en bättre regionförstoring.

Den andra motion som jag vill ta upp behandlar utlokalisering av statliga företag. Staten äger ett sjuttiofem bolag med nästan 200 000 anställda. Majoriteten av dessa bolag ligger i Stockholmsregionen. Detta

har också berörts tidigare i debatten. Vi vet att marknaden i Stockholm är överhettad, även om också Stockholm behöver tillväxt. Utlokaliseringar, avknoppningar och nyetableringar bör därför ske ute i landet, både för Stockholms och för det övriga landets bästa.

I verksamheter där staten har ett ägarinflytande måste regionalpolitisk hänsyn tas. Som utskottet också säger lade riksdagen 1990 fast principer för lokalisering av statlig verksamhet. I arbetsmarknadsutskottets betänkande AU13 uttalades då bland annat att omlokalisering och framför allt decentralisering är viktiga inslag i strävandena att åstadkomma en balanserad regional utveckling och att fortlöpande prövning bör ske av förutsättningarna för decentralisering av den här typen av verksamhet. Det är kanske viktigt att man gör en utvärdering av denna process, något som också Reynoldh Furustrand tidigare var inne på.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

5 § Frågestund

Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Nu följer en frågestund med regeringen, och följande statsråd kommer att delta: statsrådet Pär Nuder, socialminister Lars Engqvist, statsrådet Lars-Erik Lövdén, miljöminister Lena Sommestad och statsrådet Morgan Johansson. Statsrådet Pär Nuder besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområde inom regeringen.

Som bekant är regelverket sådant att en fråga får ställas under högst 60 sekunder, och den ska verkligen avslutas med en fråga. Jag vill också erinra om att det finns möjlighet till en uppföljningsfråga om 30 sekunder, men den ska också avse en fråga. Statsrådet förväntas också svara på frågan och ingenting annat.

Prot. 2002/03:99
8 maj

*Vissa frågor
om regional
utvecklingspolitik*

Frågestund

Frågestund

Anf. 33 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Min fråga riktas till statsrådet Nuder.

Socialdemokraterna hade en rad pressträffar runtom i landet då vårpropositionen presenterades, och det kan sägas vara en blåsnings som väljarna råkade ut för.

Det var många som reagerade på vad som hände i mitt hemlän. I Falun hade vi en pressträff där den socialdemokratiska riksdagsgruppens ordförande fanns. Hon sade att riksdagens beslut och åtgärder som regeringen inte gillar hänvisas till långvariga utredningar. Detta är regeringens arbetsätt. Så sade hon.

Jag vill kort och gott fråga statsrådet Nuder om det här är den socialdemokratiska regeringens arbetsätt, och då vill jag ha det bekräftat här i dag. Ska också vi 349 här i riksdagen känna oss blåsta?

Anf. 34 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Såvitt det är mig bekant, och det torde också vara kammarens kunskap, är Britt Bohlin inte ledamot av Sveriges regering. Det faller på sin orimlighet att jag ska kunna kommentera enskilda yttranden som har fällts vid en presentation på en presskonferens. Jag är helt övertygad om att den ärade ledamoten har rikliga tillfällen att rikta den frågan direkt till Britt Bohlin.

Anf. 35 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Jag är medveten om att Socialdemokraternas gruppförande inte är medlem av regeringen, men hon pratade då om hur regeringen jobbade, och därav min fråga.

Jag blev så förskräckt när det stod så här i en rubrik i Dalarnas största tidning: Socialdemokrater förhalar obekväma beslut i riksdagen. Jag ringde och kollade med den aktuella journalisten, en mycket seriös journalist som heter Jens Runnberg, och han hade varit på presskonferensen och bekräftade att hon sade att regeringen jobbade så. Då tycker jag att det är statsrådet Nuders ansvarsområde. Jag har ingen möjlighet att ställa någon fråga här i kammaren till den aktuella ledamoten. Det var regeringens arbetsätt det gällde.

Anf. 36 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Jag kan garantera frågeställaren och riksdagen i övrigt att vi tar riksdagen på största allvar. De tillkännagivanden som riksdagen gör respekterar regeringen. Vi har ett sådant arbetsätt och en sådan relation till riksdagen. Det fungerar alldeles utmärkt.

Studentbostäder

Anf. 37 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag skulle vilja sjunga: "Sjungom studentens lyckliga dag..." Med anledning av det vill jag ställa en fråga till statsrådet Lövdén, nämligen om studenternas situation i min hemstad Uppsala.

Det är väldigt positivt att vara i Uppsala. Vi har två stora universitet, SLU och det traditionella, och många söker sig hit. Man tycker att det är en bra studieort, och det finns en god tradition i det.

Men det finns ett problem. Utbildningsplatserna byggs ut, och det är bra att staten ger resurser till det, men bostadsbristen hämmar utvecklingen. Därför vill jag ställa en fråga, inte om investeringsbidrag, som vi har pratat mycket om, utan om mark och om statens ansvar.

Akademiska Hus och Statens fastighetsverk har ju mark till sitt förfo- gande, men bolagen har inte haft som uppgift att tillgodose behovet av studentbostäder utan mera lokaler för universitetsstudier. Jag skulle vilja fråga statsrådet Lövdén om han är beredd att ändra på det så att man också får in ett krav på att man ska få en balans mellan lokaler för studier och studenternas bostäder.

Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag är inte i detalj insatt i markförhållandena och de planer som Akademiska Hus har i Uppsala. Jag ska naturligtvis under- söka den saken, men jag kan inte på rak arm ge ett svar till Rigmor Stenmark på den här punkten.

Jag vill ändå tillägga att vi nu går in med ett kraftigt utökat investe- ringsstöd till studentbostadsbyggandet, som innebär att det finns goda ekonomiska förutsättningar för att bygga i kapp den brist på studentbo- städer som jag är väl medveten om att vi har både i Uppsala, i Stock- holmsregionen och på en del andra håll i landet.

Anf. 39 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det är angeläget att studenterna, när de nu på vårtermi- nen går ut och sjunger sina glada studentsånger, också känner: Å, vad härligt att få komma tillbaka till nya studier i höst! Då måste man faktiskt lösa det här med markfrågan. Det hjälper liksom inte med bara investe- ringspengar.

Då finns det också en annan fråga som har med samhällsplanering att göra. Den har att göra med överklagandesystemet och plan- och byggla- gen. Vi har ju en översyn av plan- och bygglagen, och jag vill fråga stats- rådet: Är statsrådet beredd att med kraft se till att vi förändrar överklag- ningssystemet?

Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det är riktigt att en utredning ser över plan- och bygg- lagstiftningen. Den har bland annat i uppgift att med förtur titta på plan- processen och försöka åstadkomma en snabbare och enklare planprocess. I avvaktan på det har regeringen på olika sätt försökt snabba upp förfar- andet inom ramen för det nuvarande systemet. Vi har gett länsstyrelser- na direktiv om att behandla planärendena inom loppet av tre fyra måna- der, och regeringen har samma ambitioner på regeringsplanet. I avvaktan på utredningen har vi vidtagit åtgärder. Sedan får vi se vad utredningen kommer fram till när man ska presentera sitt betänkande senare i höst.

Anf. 41 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Morgan Johansson.

Vi vet ju att alkoholkonsumtionen har ökat drastiskt och att svensken i dag dricker ca 33 liter brännvin per år. Men en aspekt av drickandet som sällan nämns är den ökande konsumtionen av hembränt – detta också bland mycket unga människor. I en färsk undersökning som har presenterats i norra delarna av mitt hemlän visade det sig att varannan niondeklassare drack hembränt och att hela 58 % av eleverna kände till någon som hade hembränningsapparat.

Min fråga till Morgan Johansson är således: Vilka förebyggande åtgärder avser Morgan Johansson att vidta för att stoppa hembränningen och på det sättet också förebygga att alltför unga människor hamnar i alkoholmissbruk?

Anf. 42 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt att hembränningen fortsättningsvis är ett stort problem. Som Ragnwi Marcelind sade: Utöver diskussionen om den totala konsumtionen är också hembränningen alltför ett stort problem.

Jag tror att man behöver jobba på två sätt. Det ena gäller att förebygga alkoholkonsumtionen som sådan bland unga människor. Vi har en alkoholpolitisk handlingsplan som riksdagen antog för drygt ett år sedan där man satsar sammanlagt 550 miljoner kronor under två år för att bland annat bygga upp en alkohol- och drogförebyggande verksamhet i kommunerna och landstingen. En del av de pengarna fördelas via länsstyrelserna, också, utgår jag ifrån, i det län Ragnwi Marcelind talar om.

Då handlar det just om att jobba med ungdomar för att varna för riskerna med hembränt. Man vet aldrig riktigt vad man får i sig. Det är viktigt att poängtera. Jag talade med min norska socialministerkollega för drygt två veckor sedan, och där har man nu en stor affär som handlar om att människor har dött därför att de har fått i sig metanol.

Man vet aldrig vad man får i sig, och man tar oerhört stora risker både när man tillverkar detta och när man dricker det som är tillverkat under osäkra förhållanden och hembränt.

Den andra delen är naturligtvis att bli bättre på brottsbekämpning. Detta är ju brott. Det handlar om att stärka rättsväsendet när det gäller polisinsatser, domstolar, åklagare och övrigt.

Anf. 43 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Tack för det, Morgan Johansson. Ja, visst är det brott. Trots det är det bara två stycken som åker fast årligen i mitt hemlän för att de har gjort något brottsligt. Det bevisar lite grann hur viktig attityden till hembränt är. Det oroar mig väldigt mycket att det i dag är mer eller mindre okej att dricka hembränt. Det är den attityden som vi måste arbeta brottsförebyggande med.

Morgan Johansson sade att den alkoholpolitiska handlingsplanen också ska inbegripa det här problemet. Det är 100 flickor per 100 000 invånare i åldern 10–14 år som årligen hamnar på akuten för alkoholförgiftning.

Min fråga är då: Finns det någonting mer konkret som Morgan Johansson kan peka på som drastiskt kan förändra situationen nu? Den är akut.

Prot. 2002/03:99
8 maj

Frågestund

Anf. 44 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att jag har nämnt konkreta åtgärder. Vi går in med pengar till drog- och alkoholförebyggande arbete ute i landet, och det är ganska mycket resurser.

I fråga om att informera, riktat mot ungdomar, måste vi bli mycket bättre. Här gör Alkoholkommittén ett väldigt gott arbete, med de resurser som de har. För att möta den relativt kraftiga ökningen av alkoholkonsumtionen, framför allt i ungdomsgrupperna, måste vi bli ännu bättre.

Jag avser att försöka ta nya initiativ på det här området för att vi ska kunna möta den här utvecklingen, både när det gäller förebyggande åtgärder och när det gäller vårdinsatser så småningom.

Det är riktigt, som Ragnwi Marcelind påpekar, att bland de ungdomar som kommer in för alkoholförgiftning har andelen flickor fyrdubblats och andelen pojkar tredubblats på tio år. Det är en viktig varningssignal om att det här är ett problem som vi måste ta på allvar.

Världslägets påverkan på Europasamarbetet

Anf. 45 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Pär Nuder.

Vi har skolungdomar från Mariestad här i dag. Ungdomar är mycket intresserade av internationella frågor och vill engagera sig för att vara solidariska med ungdomar i andra länder.

Det är en orolig tid vi lever i för närvarande, och det har varit en orolig tid även inom utrikespolitiken.

Kan Pär Nuder förklara för ungdomarna här och för mig om den här oroliga utrikespolitiken har påverkat länderna inom EU och om den har påverkat samarbetet med den gemensamma valutan?

Anf. 46 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det är en riktig iakttagelse att den europeiska unionen under de senaste månaderna har varit utsatt för mycket stora inre konvulsioner i anslutning till Irakkriget. Olika EU-länder har hamnat på olika linjer, och det har varit hårda ord mellan de länder som har haft olika synpunkter.

Samtidigt är det helt klart att samarbetet kring det som är EU:s inre kärna, den inre marknaden och den gemensamma valutan euron, fortsätter. Ingen har ställt krav på att resa handelshinder mellan Spanien och Frankrike bara därför att man har olika uppfattningar om hur man skulle avvärja Saddam. I det som är EU:s inre kärna, den inre marknaden och den gemensamma valutan, fortsätter samarbetet. Det fördjupas dessutom, och det kommer att fördjupas än mer i och med utvidgningen. Vi som står utanför eurosamarbetet kommer att bli än mer utanför när unionen utvidgas med ytterligare tio medlemmar.

Anf. 47 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Min följdfråga handlar just om de länder som nu står i kö och vill bli medlemmar i EU och komma med i den gemensamma valutan: Hur påverkas samarbetet om de ser att det är oroligt inom utrikespolitiken? Påverkar det också steget för de här länderna in i den gemensamma valutan?

Anf. 48 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det är ett väldigt starkt stöd för EU-medlemskap i kandidatländerna. Vi har en rad folkomröstningar framför oss nu, närmast i Litauen. Det är samtidigt folkomröstningar i kandidatländerna kring den gemensamma valutan. De har ingen möjlighet att ställa sig utanför. De vill heller inte. De vill in i det europeiska samarbetets inre kärna, det som rör den gemensamma valutan. När den inre kärnan är stark kommer, i förlängningen, möjligheterna att driva en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik att bli bättre.

Visserligen har vi haft problem med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i anslutning till Irakkriget, men samtidigt har vi gjort väldigt stora framsteg under de gångna åren. Se till exempel på EU:s syn på hur man ska hantera konflikten i Mellanöstern. För fyra fem år sedan var det fullständigt orimligt att tänka sig att Frankrike, med sina historiska relationer till palestinierna, och engelsmän och tyskar, med sina historiska relationer till Israel, i dag har en gemensam ståndpunkt, inte minst tack vare ett väldigt idogt arbete av Javier Solana. Vi ska inte döma ut den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken bara därför att vi har haft problem i samband med Irakkrisen.

Utbildning av servicehundar

Anf. 49 BRITT-MARIE LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag vill rikta en fråga till socialminister Lars Engqvist. Jag tror att det är hans fråga. Om socialministern inte kan svara kanske Pär Nuder kan göra det.

För några veckor sedan hade vi besök här i riksdagen av rörelsehindrade personer med servicehundar. En servicehund är en hund som hjälper och bistår den rörelsehindrade med att plocka upp tappade saker, hämta telefon, öppna dörrar och så vidare. Utbildningen av dessa hundar sker helt och hållet, enligt uppgift, på ideell basis och med sponsring. Den rörelsehindrade får själv inköpa hunden, men en hund kostar i dag 8 000–10 000 kr, och alla kan inte göra detta. Det här handlar om livskvalitet för de rörelsehindrade.

Därför är min fråga: Kan socialministern tänka sig att se över det samhälleliga stödet till just denna verksamhet?

Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Britt-Marie Lindkvist tar upp en jätteviktig frågeställning. Den hör inte längre formellt till mitt område, vilket den gjorde tidigare när jag också var ansvarig för handikappfrågorna. Det är Berit Andnor som sysslar med dem nu.

Hela frågeställningen om att garantera den här typen av stöd är jätteviktig. Det har påpekats i många sammanhang att samhällets stöd inte fungerar riktigt, att man får vänta länge och inte får den hjälp man behöver.

Jag vet inte i vilken mån det just nu sker en översyn, men jag lovar att föra Britt-Marie Lindkvists oro och frågeställning vidare till Berit Andnor. Det är viktigt att vi ser över detta. Det har påpekats från de organisationer som har medlemmar som är beroende av den här typen av stöd.

Anf. 51 BRITT-MARIE LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för det svaret. Jag hoppas verkligen att Lars Engqvist pratar med Berit Andnor om det här.

Som jag sade handlar det om livskvalitet. Men det är också en besparing för hela samhället, för de som har servicehund behöver inte lika mycket hjälp. Utbildningen av leddhundar till synskadade sker med samhällets resurser, och synskadade får hunden utan kostnad.

Jag är väldigt tacksam om denna fråga tas på väldigt stort allvar, just för de rörelsehindrade.

Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag kan bara upprepa mitt tidigare besked till Britt-Marie Lindkvist. Det är rätt viktigt att göra den distinktion som hon gör. För leddhundar finns det åtminstone en organisation som fungerar och ett samhälleligt ansvar som är mycket tydligt. Man upptäcker nu i allt större utsträckning att man kan få stöd och hjälp på ett annat sätt än det som är den traditionella leddhunden. Det är detta som har uppmärksamhets från handikapprörelsen, och det har påpekats. Det är viktigt att vi undersöker möjligheterna att ge ett stöd från samhällets sida när det gäller utbildning och utveckling för den här typen av hundar.

Obalanser i kommunerna

Anf. 53 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Om jag säger prognoser på jättestora kommunala underskott, känner en stor del av Sveriges befolkning igen sig. Vi får i stort sett dagligen nu rapporter om kommuner som redovisar just stora underskott inför 2003. Samtidigt flaggar kommunerna för besparingar, som drabbar skola, vård och omsorg. Kontrasten är alltså påtaglig mot vad som sades i valrörelsen från Socialdemokraterna. Till detta kommer nu vad den pågående arbetskonflikten kan komma att leda till.

Regeringen har länge flaggat för en proposition som skulle ge tydligare och skarpare regler för kommunernas ekonomiska hushållning. Bland annat skulle det komma förslag som skulle stärka den kommunala revisionen och ge den möjlighet till tidigare ingripanden när kommunala budgetar inte hålls.

Min fråga till kommunminister Lars-Erik Lövdén blir: När ska regeringen sluta att göra ingenting åt de fortgående stora obalanserna i alltfler kommuner? Det här är en fråga om skydd för kommunmedborgarna. Varför kommer inte regeringens aviserade förslag?

Anf. 54 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag delar Lennart Hedquists uppfattning att utvecklingen i kommunsektorn inger oro. Den internationella lågkonjunkturen och de sämre tillväxtförutsättningarna drabbar också kommunsektorn, inte bara staten. Skatteunderlaget ökar inte lika kraftigt längre.

Vi arbetar med frågan om en proposition om god ekonomisk hushållning. Nu var inte det underlag som vi fick från den statliga utredningen tillräckligt hållbart för att kunna läggas fram som ett lagförslag. Det blev ganska sönderkritiserat under remissarbetet. Men vi arbetar med frågan.

Jag kan också göra reflexionen att i fjol svarade Stockholms läns landsting och Landstinget i Skåne för i stort sett hela underskottet i kommunsektorn, detta efter fyra år av moderatstyre i de två landstingen. Jag tror nog att vi som partiföreträdare har uppgifter att göra också på hemmaplan när det gäller att inskräpa vikten av god ekonomisk hushållning.

Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Alla underskott är av ondo, och det är väldigt viktigt att man åtminstone gör allvarliga försök att hålla de budgetar som den folkvalda församlingen har antagit.

Jag vill för egen del säga att det är viktigt att det så kallade balanskravet inte luckras upp. Men detta att regeringen inte har kommit med den aviserade propositionen har ju tolkats som att regeringen inte längre ser så allvarligt på dessa stora överskridanden.

Å ena sidan ser vi kommuner som tar tag i sina problem och når resultat. Å andra sidan ser vi kommuner som låter detta få fortsätta och får stora underskott. Då är min fråga: Vad är egentligen den konkreta anledningen till att den här propositionen inte läggs fram?

Anf. 56 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag konstaterar än en gång att Moderaterna inte tog ansvar för den ekonomiska situationen i Stockholms läns landsting och Landstinget i Skåne utan medvetet körde ekonomierna i sank. Det är ett politiskt ansvarstagande som jag efterlyser från moderat håll.

Propositionen har blivit försenad därför att underlaget från den statliga utredningen inte höll för remissbehandlingen. Vi har därför tagit ett omtag i arbetet med att ta fram en proposition om god ekonomisk hushållning.

Jag har gång på gång i denna kammare understrukit betydelsen av att ha ordning och reda i den kommunala ekonomin och att balanskravet är viktigt. Det är viktigt för att vi inte ska förbruka mer resurser för kommande generationer. Det är viktigt för att vi ska ha beredskap att möta den stora demografiska utmaning vi har framför oss.

Nu har vi lite kärvare tider i kommunsektorn. Även om regeringen i vårpropositionen aviserar ett tillskott – en fortsättning på sysselsättnings-satsningen och på 200-kronan, sammanlagt 4,3 miljarder – står vi inför en besvärlig situation under det kommande året. Denna situation blir än besvärligare om man ska följa Moderaternas budgetalternativ, som innebär en neddragning med 2 ½ miljard på statsbidragen till kommunerna och landstingen.

Anf. 57 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Jag har också en fråga till Lars-Erik Lövdén.

I Sverige finns det ca 10 000 bostadslösa, varav något tusental är hemlösa. Bland de bostadslösa finns hundratals barn, bland annat i ministrernas egen hemstad Malmö. Allas rätt till en bostad finns inskriven i grundlagen och borde vara en självklar social rättighet. Till största delen är det här ett storstadsproblem, men tyvärr finns det hemlösa och bostadslösa även i kommuner med tomma lägenheter.

Min fråga blir då vad ministern tänker göra för att sudda bort denna skamfläck från den sociala bostadspolitiken.

Anf. 58 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Det är en väldigt allvarlig frågeställning som Owe Hellberg tar upp. Vi går nu in – och det är samarbetspartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet med på – med ett kraftigt ökat investeringsstöd för produktion av hyreslägenheter till rimliga kostnader. Tar kommunerna den utmaning det innebär att kraftigt öka bostadsbyggandet i storstadsområdena tror jag också att vi kan hantera en del av den problematik som Owe Hellberg tar upp.

Sedan har vi under den gångna mandatperioden tillsammans lagstiftat om ett kommunalt bostadsförsörjningsansvar. Det är ett bostadsförsörjningsansvar som innefattar alla befolkningsgrupper och kanske särskilt ett ansvar för de riktigt utsatta människorna. Kommunerna har alltså i dag ett lagstiftat ansvar för att ordna boende åt den grupp av personer som Owe Hellberg tar upp i sitt inlägg.

Det finns anledning att gång på gång skärpa och inskräpa kommunernas ansvar för att åtgärda den här problematiken.

Anf. 59 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Vi är naturligtvis glada över det ökade bostadsbyggandet och bostadsförsörjningslagen. Men det räcker inte, ministern!

De här problemen finns beskrivna i det utredningsbetänkande som Hemlöshetskommittén lämnade ifrån sig för mer än ett år sedan med en rad förslag om hur man ska lösa den här problematiken. Man föreslår obligatorisk bostadsförmedling, bostadsanvisning för kommunerna när det gäller både kommunala och privata lägenheter och en rad andra åtgärder.

Nu verkar det som om Hemlöshetskommitténs betänkande har fastnat på Socialdepartementet. Då undrar jag vad ministern tänker göra för att det ska bli någonting av den här utredningen och vilka förslag han tänker komma med för att lösa de här problemen. Det krävs andra åtgärder än de som ministern nämnde i sitt första anförande.

Anf. 60 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! En nyckelfråga i framför allt storstadsområdena är att öka bostadsbyggandet. Utan ett ökat bostadsbyggande får vi inte fram en situation på bostadsmarknaden där vi kan tillgodose människors behov av bostäder.

Sedan handlar det ju inte bara om bostadsfrågan utan också om insatser på missbruksområdet. Det handlar om insatser i form av träningslägenheter innan man kommer ut på den ordinarie bostadsmarknaden. Vi har ju ett särskilt stöd för att initiera pilotprojekt när det gäller hemlöshetsproblematiken som Socialstyrelsen administrerar. Det stödet är till för att stimulera kommunerna till nytänkande när det gäller insatser för de hemlösa.

Det handlar alltså både om åtgärder för att allmänt skapa en bättre balans på bostadsmarknaden och om specialinriktade insatser för de hemlösa som är i behov av det.

Kemikaliepolitiken

Anf. 61 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till miljöminister Lena Sommestad.

Riksdag och regering kommer ju att få många spännande och utmanande arbetsuppgifter framöver med anledning av den nya kemikaliepolitik som miljökommissionären Margot Wallström presenterade i går, tror jag. Det är ett oerhört omfattande område att ta sig an – hundratusentals olika ämnen varav en del är mycket farliga.

En del kritik har riktats mot förslaget just när det gäller de farligaste ämnena. Den svenska hållningen har ju varit att de farligaste ämnena ska ersättas av mindre farliga där sådana finns och är lika bra. Denna så kallade substitutionsprincip verkar ha försvagats i förslaget från miljökommissionären. Hur ser miljöministern på detta, och hur vill hon arbeta med frågan från svensk position?

Anf. 62 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt, Sven Gunnar Persson, att vi har ett stort arbete framför oss när det gäller kemikaliepolitiken, och Sverige har varit starkt drivande i kemikaliefrågorna och bidragit mycket till att vi nu har det här förslaget från kommissionen.

Det är alldeles riktigt att vi har förhandsinformation om att det som kallas substitutionsprincipen, som alltså betyder att man ska ersätta, har försvagats i det här förslaget. För oss är det här en mycket viktig princip. Den finns i den svenska kemikaliestrategin och den utgör en hörnsten.

Innan vi kan säga hur vi ska förhålla oss måste vi studera det här förslaget, som alltså precis har lagts fram. Det arbetet inleds nu på Miljödepartementet. Vi får bedöma vilka förändringar som har skett i kommissionens förslag i förhållande till de strategier som tidigare har diskuterats inom kommissionen och återkomma med i vad mån och på vilket sätt vi från svensk sida ska agera. Men från vårt håll är substitutionsprincipen mycket viktig.

Låt mig dock säga att det finns andra delar av kommissionens förslag som ser mycket bra ut, och det gläder oss.

Anf. 63 SVEN GUNNAR PERSSON (kd):

Herr talman! Jag kan inte påstå att jag har läst hela förslaget. Men de uppgifter som har presenterats är glädjande i vissa delar, precis som miljöministern säger. Men det här är inget förhandsbesked längre, utan

förslaget finns utlagt och presenterat på presskonferens. Naturskyddsför-
eningen och Kemikalieinspektionen har kommenterat det och sagt att just
när det gäller substitutionsprincipen är det fara å färde.

Jag skulle vara trygg och glad om miljöministern här i dag kunde
säga att den svenska positionen ligger fast, att vi kommer att driva detta
hårt i ministerrådet och i arbetet med att svara på remisser och i det ar-
bete som miljö- och jordbruksutskottet tillsammans med departementet
ska göra i den här frågan.

Anf. 64 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag försäkrar att våra positioner i kemikaliepolitiken
ligger fast och att vi kommer att driva dessa frågor hårt. Det har vi alltid
gjort i EU-sammanhang när det gäller kemikaliefrågorna. Dock måste vi
naturligtvis se efter på vilket sätt man har försvagat den här principen.

Eftersom förslaget lades fram i går har våra tjänstemän, liksom jag,
bara tittat på det inledningsvis. Vi vet att man har försvagat den här prin-
cipen på det sättet att man vill ge möjligheter att göra mer generösa be-
dömningar av vad som så att säga är socialt och ekonomiskt för dyrt att
genomföra. Det tycker vi inte är acceptabelt. Och vi kommer att driva
den här frågan hårt, det kan jag försäkra. Men vi ska också gå igenom
kommissionens förslag grundligt innan vi kommer till riksdagen med
våra positioner.

Ägarlägenheter

Anf. 65 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Lars-Erik Lövdén.
Det råder stor bostadsbrist, och jag vill fråga: När kommer propositionen
angående ägarlägenheter?

Anf. 66 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Regeringen har ännu inte tagit ställning till den utred-
ning som har lagt fram ett förslag om ägarlägenheter och som har re-
missbehandlats. Det har gått ganska kort tid sedan remissbehandlingen
avslutades, så jag kan inte i dag ge ett svar på när en sådan proposition
kommer.

I dag har regeringen fattat beslut om en proposition om tredimension-
ell fastighetsbildning. Den frågan är väldigt viktig för bland annat Stock-
holms vidkommande, därför att detta frigör byggbara ytor framför allt i
de centrala delarna av Stockholm som kan underlätta bostadsbyggandet.

Men frågan om en proposition om ägarlägenheter ber jag att få åter-
komma till.

Anf. 67 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Det här är oerhört bekymmersamt. I mars 1999 fattade
riksdagen beslut om ett tillkännagivande angående att ägarlägenheter ska
införas som ny upplåtelseform. Det har gått fyra år, och bostadsbristen är
omfattande. Just den här möjligheten skulle innebära att man skulle få i
gång byggandet. När fyra år har gått funderar man över varför det tar så

lång tid. Dessutom fanns det ett förslag efter den borgerliga regeringen, så arbetet skulle inte behöva vara så otroligt omfattande.

När kommer vi att få se en proposition, och tror statsrådet att bostadsbristen skulle kunna lättas genom den här reformen?

Anf. 68 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Herr talman! Jag är inte lika optimistisk som frågeställaren när det gäller ägarlägenheternas möjligheter att lösa bostadsbristen. Jag tror inte att det är lösningen. Vad det handlar om är att vi får till stånd ett kraftigt ökat bostadsbyggande, framför allt av hyreslägenheter i Stockholmsregionen. Det är där bristen är som mest påtaglig i dag. Och det ska vara lägenheter till rimligare kostnader än den bostadsproduktion vi har haft bakåt i tiden.

Vi tillsatte en utredning efter riksdagens tillkännagivande. Den utredningen är remissbehandlad, men regeringen har ännu inte tagit ställning till utredningens och remissinstansernas synpunkter. Jag ber därför att få återkomma i den frågan.

Utbyggnaden av 3 G-nätet

Anf. 69 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till miljöminister Sommestad. I morgon kl. 12 på Sergels torg kommer ett större antal människor att samlas som har reagerat med alltifrån oro till ren sjukdom mot den forcerade utbyggnaden av 3 G-nätet i Sverige. I höstas var det i TV en debatt i frågan. Då glömde ministern försiktighetsprincipen i sammanhanget.

Min fråga är: Gör ministern eventuellt samma bedömning som jag, att forskjutningen på grund av att operatörerna inte kommer att hinna med utbyggnaden i samma takt som är tänkt skulle kunna vara ett gyllene tillfälle dels att i varje kommun skapa lågstrålande zoner för de människor som inte klarar av en överlastad strålningsmiljö, dels för både Socialstyrelsen och Strålskyddsinstitutet att läsa in sig på alla de negligerade forskarrapporter som till exempel finns redovisade i sista numret av Ljusglimten så att försiktighetsprincipen nu till fullo kan verka i den här frågan?

Anf. 70 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag tror inte att jag glömmer någon försiktighetsprincip, Lotta Nilsson Hedström. Däremot gör vi lite olika bedömningar när det gäller hur den här frågan har hanterats och de risker som finns när det gäller strålning från master.

Är detta ett gyllene tillfälle att nu gå långsammare fram? frågar du. Jag har som miljöminister tydligt gjort klart att kommunerna ska ta seriöst på bygglovsprövningarna. Man ska gå fram i det tempo man kan. Man ska behandla sina ansökningar men ta den tid man behöver. Man ska ta tid att kommunicera med sina medborgare.

Det är min bedömning att det är mycket svårt att få till stånd strålningsfria zoner. Vi har redan i dag antenner uppe av många olika slag.

När det gäller negligerade forskarrapporter är min uppfattning om Strålskyddsinstitutets arbete en annan. Det finns en liten grupp forskare

och ett mindre antal forskningsresultat som pekar på stora risker och som har fått stor uppmärksamhet, speciellt bland dem som är oroliga och bekymrade och som också lider av elöverkänslighet och de symtom som är förknippade med detta.

Strålskyddsinstitutet bygger sitt arbete på samlade forskningsresultat, sammanställningar av samlad forskning. Det är så vi arbetar på det här området, liksom på alla andra. Strålskyddsinstitutet fortsätter nu och har vårt uppdrag att intensifiera sitt utåtriktade arbete för att kunna svara på de frågor och möta den oro som finns. Men man ska också intensifiera sitt arbete med försiktighetsprincipen och med att tydligare stämma av varför man gör olika bedömningar i olika länder. Du vet att det finns ett fåtal länder som har satt lägre gränsvärden. Det måste Strålskyddsinstitutet titta närmare på och på ett bra sätt komma tillbaka med. Försiktighetsprincipen är alltså i centrum för Strålskyddsinstitutets arbete framöver.

Anf. 71 LOTTAN HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Även WHO har ganska nyligen gått ut med rekommendationer om sänkta gränsvärden. Jag tolkar ministerns svar i det här avseendet som positivt. Det kommer att bli ett rådrum.

Det är viktigt att notera att det inte är strålningsfria zoner som efterfrågas utan det är lågstrålning zoner.

Min andra fråga gäller inte så mycket forskning och teorier som det mänskliga lidande som ligger bakom detta problem som ganska upprörande förnekas. I morgon vid Mynttorget, när demonstrationen avslutas, kommer protestlistor från Elöverkänsligas Förbund att lämnas över. Tyvärr kan inte ministern själv ta emot dem. Men jag skulle vilja veta vad som kommer att hända med de här protestlistorna. Vem tar hand om dem? I fjol fick Mona Sahlin motsvarande listor. Hur sätter det sitt avtryck i departementets och regeringens arbete?

Anf. 72 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Det kommer i morgon en representant från Miljödepartementet och tar emot listorna och lämnar över dem till mig, eftersom jag inte kan närvara.

Det finns ett mänskligt lidande men jag tycker inte att det är riktigt att säga att det nonchaleras. Däremot finns det kanske olika uppfattningar om vilka åtgärder som är rimliga och möjliga att vidta. Det har ju förts en hel del debatter här i kammaren också med andra ministrar med ansvar för det här området.

Det finns på många sätt möjligheter att undvika strålning. Framför allt är det fråga om den allra närmaste miljön där det finns många apparater av olika slag som avger strålning och som kanske ligger närmare till hands om man har problem med elöverkänslighet än just antennerna – som ligger inom mitt område – vilka har låg strålning och placeras på sådant sätt att de sällan ligger inom ramen för att utgöra någon påverkan, enligt de underlag vi bygger våra bedömningar på.

Självklart känner vi med de människor som lider av elöverkänslighet. Jag har själv träffat många, fått brev från många och kommunicerat med många. Vi måste också i politiken bygga med ett vetenskapligt underlag. I miljöpolitiken är detta grundläggande. Det är det som gör att vi kan

vidta stränga och skarpa åtgärder. Vi måste ha fast mark under fötterna. Det gäller även här. Låt oss fortsätta arbetet om elöverkänslighet, att forska om vad den beror på och hur den kan åtgärdas. Vi kommer på det området, som på andra, att driva en skarp och bra politik med sakligt underlag.

Övervakningskameror

Anf. 73 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! I morse kunde tidningar, radio och TV informera svenska folket om att det är fritt fram att publicera bilder som tagits av övervakningskameror. Det är ett allvarligt problem för människors integritet – och det är ett lagstiftningsproblem – att bli uthängda på tidningssidor, Internet eller i TV på grund av att de har befunnit sig på ett ställe där det finns övervakningskameror. Det är inte ett problem enbart för så kallade kändisar utan även för människor i allmänhet.

Min fråga ställer jag till Pär Nuder, som här har det övergripande ansvaret. Vad har regeringen för uppfattning om den aktuella lagstiftningen, och vad man har för planer att komma till rätta med problemet?

Anf. 74 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Integritetsfrågor är naturligtvis oerhört viktiga. Den tekniska utvecklingen gör att vi som gemensamma lagstiftare hela tiden ligger på efterkälken.

Den aktuella frågeställningen rör statsrådet Thomas Bodströms ansvarsområde. Ingen av oss här närvarande statsråd är så pass initierad i själva sakfrågan. Vi får ta med oss frågan till det ansvariga statsrådet och på lämpligt sätt återkomma till frågeställaren.

Anf. 75 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Tack för svaret.

Jag kan informera statsrådet Nuder om att det inte är lagstiftarna som är på efterkälken utan att det faktiskt är regeringen. I fem års tid har vi moderater krävt en översyn av integritetslagstiftningen just på det här området. Vi har sett hur utvecklingen har fortskridit, och vi vill ha en översyn på området. I mars förra året utlovade regeringen att man skulle göra översynen. Jag skulle vilja skicka med Pär Nuder frågan om när regeringen tänker infria detta löfte om en översyn av integritetslagstiftningen.

Anf. 76 Statsrådet PÄR NUDER (s):

Herr talman! Om regeringen har sagt att en översyn ska göras ska den göras. Jag tar med frågeställarens synpunkter till det ansvariga statsrådet.

Vindkraftsutbyggnaden

Anf. 77 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! I debatten antar man oftast att förnybar energi är samma sak som miljövänlig energi. När det gäller vattenkraft är man dock mer

klarsynt. Till exempel skulle ingen hävda att det skulle vara miljövänligt att bygga ut våra sista orörda älvar.

Denna upplysta insikt finns däremot inte när det gäller vindkraften. Regeringen vill fram till 2007 pytsa ut 250 miljoner kronor för att subventionera vindkraftverken. Jag vill därför fråga miljöministern hur länge denna miljövidriga industrietablering ska fortsätta i våra natursköna kustområden.

Anf. 78 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Vi har olika uppfattning när det gäller vindkraften. En orsak till att vattenkraften inte alltid är miljövänlig och är ett stort problem är bland annat stora dammbyggen, som får förödande konsekvenser för den biologiska mångfalden. När det gäller småskalig vattenkraft handlar det också om att det här ställer till stora problem för djur- och växtlivet i de vattendrag det handlar om.

Vindkraften anser jag inte vara någon miljövidrig kraftkälla. Självklart finns det målkonflikter. Vi har miljömål som talar om en god kustmiljö, landskap och så vidare. Det kan bli en målkonflikt när vi upplever ett vindkraftverk som ett störande inslag i landskapet. Vindkraftverken har ingen annan miljöpåverkan än just att vi ser dem och att de låter något. När vindkraftverket har gjort sin tid för kraftförsörjningen kan det plockas ned utan att det får några effekter.

Vad vi nu undersöker är om en placering av vindkraftverk i havet påverkar det biologiska livet runtom. Här finns en pågående forskning som tyder på att det kan vara både positiva och negativa effekter. Den forskningen fortsätter.

Det är helt felaktigt att jämföra vindkraftverk med till exempel storskalig vattenkraft.

Anf. 79 AXEL DARVIK (fp):

Herr talman! Vindkraften är inte bara oekonomisk och har en oförmåga att bära sina kostnader utan kraftiga subventioner. Den är också ett otroligt ineffektivt energislag. Om man ska ersätta en Barsebäcksreaktor skulle det krävas nio gånger det antal vindkraftverk som finns i dag. Man kan tänka sig hur fruktansvärt det blir om det står nio likadana jättesnurror bredvid varje vindkraftverk som i dag trängs utmed våra kuster.

Man kan inte säga att vindkraften bara är ett komplement i energisammanhang. I dag letar vi efter ett verkligt användbart alternativ till kärnkraften.

När det gäller andra industribyggnader i skärgården är vi mer akt samma. Varför gäller inte samma aktsamhet för vindkraftverken?

Anf. 80 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! När det gäller hur pass effektiv vindkraften är är det rätt att verkningsgraden är lägre än till exempel för vattenkraft, men det hindrar inte att vindkraft med framgång utnyttjas och utgör en viktig kraftkälla i till exempel Tyskland, Spanien och Danmark på ett betydligt mer slagkraftigt sätt än här.

När det gäller den ekonomiska lönsamheten visar nya siffror från Energimyndigheten att i fråga om nyinstallerad kraft konkurrerar vind-

kraften riktigt bra. Man kan inte jämföra ny vindkraft med vattenkraft och kärnkraft där grundinvesteringarna gjordes för mycket länge sedan.

Min bedömning är att vindkraften är ett möjligt komplement. Den ska utnyttjas, den är en bra energikälla och den ska utnyttjas parallellt med andra energikällor.

Folkhälsoarbetet i skolan

Anf. 81 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Folkhälsoarbetet är viktigt. Elevhälsoarbete är också viktigt. Under förra mandatperioden presenterades elevhälsa som ett nytt eget verksamhetsområde inom skolan. Mycket av resonemanget bygger på diskussionen om ett förebyggande arbete. Den nya skolutvecklingsmyndigheten arbetar just nu med att föra ut många av de intentioner som finns i förslagen om elevhälsa. Min fråga, som jag naturligtvis riktar till statsrådet Johansson, gäller på vilket sätt som det breda, övergripande folkhälsoarbetet samordnas med det arbete som just nu pågår i landets skolor.

Anf. 82 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Riksdagen har alldeles nyligen bifallit regeringens förslag i folkhälsopropositionen, *Mål för folkhälsan*. Det var en startpunkt för ett mer sammanhållet folkhälsoarbete i landet. Det är ett område som tyvärr under lång tid har varit bortglömt men som på lång sikt är oerhört viktigt. Sverige har länge varit bra på detta.

I folkhälsopropositionen lades fram förslag till ett antal mål. Vi kommer att arbeta vidare med dem nu när riksdagen har godkänt propositionen, bland annat genom att tillsätta en nationell ledningsgrupp för folkhälsofrågorna. Vi ska gå igenom målområde för målområde för att se vad vi kan göra inom alla de relevanta statliga myndigheternas ansvarsområden för att lyfta fram hälsofrågor i alla politikområden. Det är viktigt att vi får en *mainstream*-argumentation kring detta, nämligen att på alla områden, skolan, hälso- och sjukvården, idrotten, ta med hälsoaspekter i arbetet.

Skolan och skolmiljön är naturligtvis *en* viktig del. Där kommer vi bland annat att jobba med förslag som bidrar till ökade motionsinsatser, till att man dagligen rör sig mer i skolan. Kring detta pågår ett arbete inom Utbildningsdepartementet.

Jag vill också nämna skolmaten. Sverige är nästan unikt i det avseendet. Alla våra ungdomar serveras ju skolmåltider. Detta är något som vi ska vara stolta över. Kostinnehållet kommer framöver också, tror jag, att vara en viktig del i folkhälsoarbetet inom ramen för skolans verksamhet.

Anf. 83 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Naturligtvis är det viktigt med ett sammanhållet folkhälsoarbete. Jag tror att det också är viktigt med ett *samordnat* folkhälsoarbete. Jag ska drista mig till att göra några korta påståenden, som jag tror att folkhälsoministern instämmer i:

- Grunden för folkhälsan läggs tidigt i livet.

- Skolan, som möter alla, har ett stort ansvar men också unika möjligheter.
- Attityder, värderingar och vanor grundläggs i stor utsträckning under skoltiden.
- Det långsiktiga folkhälsoarbetet bör ha ett tydligt perspektiv mot barn och unga.
- Arbetet i skolan borde således vara högt prioriterat.

Vilka initiativ är statsrådet Johansson i egenskap av folkhälsominister beredd att ta för att ytterligare stödja skolornas arbete för hälsan?

Anf. 84 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag har pekat på två saker. Den ena rör motion och idrott i skolan och att man dagligen rör sig mer. Den andra rör kostfrågorna, som det också är viktigt att lyfta fram.

En tredje sak som jag skulle vilja peka på är undervisningen inom ramen för alkohol, narkotika och tobak. Vi har ju varit inne på det ökade drickandet bland unga. Jag tror att vi måste vara angelägna om att försöka skjuta upp alkoholdebuten och minska berusningsdrickandet bland unga. Det jobbet måste man, som sagt, börja med i tid – det måste finnas med redan från början.

Alkohol-, narkotika- och tobaksfrågorna tycker jag att det är viktigt att lyfta fram i undervisningen. Exempelvis när det gäller tobaken minskar rökningen totalt sett i landet men möjligen kan vi se tendenser till en liten ökning av rökningen bland de allra yngsta – en allvarlig varningssignal, en sak att ta på allvar.

Jag hoppas att frågeställaren är nöjd med de tre frågor som jag här har pekat ut.

Östersjön som särskilt känsligt innanhav

Anf. 85 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Vid lunchtid i dag stod riksdagens egen sångkör på riksdagstrappan och hälsade våren välkommen med några vårsånger. Våren och sommaren är för många människor särskilt förknippade med havet och skärgården och har en särskild dragningskraft på många människor.

Men samtidigt vet vi att vårt eget stora innanhav, Östersjön, är ett av världens mest förorenade vatten. Hoten är många.

Östersjöfrågan togs upp här i riksdagen i vintras och drevs väldigt hårt. I takt med att vi fått en ökad mängd oljetanker har det här blivit ännu mer akut.

En enig riksdag har beslutat att ge regeringen i uppdrag att till FN-organet Internationella sjöfartsorganisationen lämna in en ansökan om att få Östersjön klassad som ett särskilt känsligt innanhav. Detta skulle göras skyndsamt.

I april gick ansökningstiden ut. Då visade det sig att regeringen inte har lämnat in någon ansökan. Har miljöministern någon bra förklaring till att man inte gjorde vad en enig riksdag beställt?

Anf. 86 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Ja, Sven Bergström, jag har i miljö- och jordbruksutskottet grundligt redogjort för detta. Vi förbereder en ansökan och gör det intensivt. Sjöfartsverket kom med sin utredning bara någon vecka före ansökningstiden för *nästa* möte med Internationella sjöfartsorganisationen, IMO, som ska hållas i juli. Jag redogjorde då för att det inte fanns några möjligheter att få ihop en rimlig och kvalitativt bra ansökan. Det fanns också stor förståelse i utskottet för att vi måste agera klokt för att kunna nå framgång. Man kan ju inte komma rusande med ansökningar flera gånger om till Internationella sjöfartsorganisationen.

Som Sven Bergström känner till pågår sedan två år tillbaka ett arbete med en gemensam ansökan. Det arbetet gör vi tillsammans med övriga länder runt Östersjön, och det är inne i en intensiv fas. Miljöministrarna runt Östersjön ska besluta om denna gemensamma ansökan i slutet av juni.

Sjöfartsorganisationen har tydligt sagt att de vill att man ska gå in tillsammans. Vi har också många gånger sagt att vi förbereder en svensk ansökan om det behövs och går in ensamma. Men nu går vi först in tillsammans med övriga Östersjöländer.

Anf. 87 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Lena Sommestad, det var många månaders marginal när en enig riksdag tog sitt beslut och uppdrog till regeringen att göra på nämnda sätt. Kunskapen om tidsmarginalerna fanns hos regeringen.

Dessutom: Det fanns inget beslut i utskottet om en stor förståelse, som Lena Sommestad påstår. Vi hade tillfälle att ställa frågor till regeringen men det var inte fråga om något ställningstagande från utskottet. Tvärtom var det tydligt att ett enigt utskott beställde detta av regeringen. Jag tycker att det är sorgligt att regeringen inte lever upp till de beställningar som riksdagen gör, särskilt som det finns en god tidsmarginal. Vi vet ju att läget är rätt akut för Östersjön. Prestigeolyckan inträffade, tack och lov, inte här men vi vet att den ökade trafiken i Finska viken har ökat riskerna.

Miljöministern får väl tala om för riksdagen och svenska folket varför man inte gör det som riksdagen beställer. Jag tycker att det är att svika sitt uppdrag.

Anf. 88 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Vi är, Sven Bergström, helt eniga om att läget är akut, och vi är helt eniga om vad som ska göras. Däremot har vi varit oeniga om strategin och tidsbedömningarna.

Jag vidhåller att vi har fått i uppdrag att snarast möjligt klassa svenskt vatten i Östersjön som ett särskilt känsligt område. Det uppdraget tar vi på mycket stort allvar.

Jag hoppas att Sven Bergström vill tro på regeringen, tjänstemännen, Sjöfartsverket, Naturvårdsverket och alla andra som har försökt förklara varför vi behöver tiden för denna mycket omfattande och mycket viktiga ansökan, vars framgång är en viktig förutsättning för det fortsatta skyddsarbetet kring Östersjön. Vi tar detta på största allvar. Just därför agerar vi som vi gör, och vi uppfyller riksdagens uppmaning.

Anf. 89 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag vill rikta en fråga till miljöminister Lena Sommestad.

För närvarande pågår ett stort undandragande av mark från produktion när det gäller skog och livsmedel, med hänvisning till naturvårdsskäl och biotopskydd. Många enskilda drabbas. Jag har träffat ett antal av dessa människor. Det paradoxala är att det som är särskilt värdefullt också är det som är särskilt skyddsvärdt. Det har alltså skötts av nuvarande generation och av många generationer bakåt. Paradoxalt nog ratar staten det som är dåligt skött. Sensmoralen är alltså: Missköt din mark, så riskerar du ingen inlösen!

Sådana här intrång gör att många människor mår väldigt dåligt. Vissa måste medicinera. I vissa fall försvinner skötseln.

Min fråga till miljöministern är: Varför respekterar ni inte markägarna i större utsträckning exempelvis genom skötselavtal i stället för att inlösa mark?

Anf. 90 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Jag är helt enig med frågeställaren om att det är oerhört viktigt att ha en bra dialog med markägarna när det är fråga om att värna skyddsvärd mark. Det är också en tydlig riktlinje från regeringen att så ska det vara. Senast uttryckte vi det i naturvårdsskrivelsen i våras. Det är alltid så att samråd sker när mark ska bli naturreservat till exempel. Vi lägger mycket stor vikt vid detta.

När det gäller valet av skyddsform som ska tillfinnas det många överväganden. Under senare tid har vi haft många utpekanden som har att göra med Natura 2000-områden. Då har vi särskilda regler att gå efter. Det kan vara som Bengt-Anders Johansson säger – att från kulturmarksynpunkt skyddsvärda områden kan vara just de som varit värdefulla under många år. Jag vill dock säga att jag inte kan instämma i bilden av detta som ett mycket stort och omfattande problem. Tvärtom är det mitt intryck, efter samtal med alla länsstyrelser och med dem som arbetar med detta, att samråden i de allra flesta fall går mycket bra. Man får ersättning, och man kommer fram till bra avtal. Vi har ingen annan önskan än att det ska vara på det sättet.

Anf. 91 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Samrådet i all ära och att det enligt ministern inte är något stort problem, men jag kan verkligen intyga att för den enskilde är detta ett intrång som – och jag upprepar det – tvingar till medicinering för att man ska kunna hantera det här. Detta är inget att negligera.

Då är min fråga: Vad tänker ministern göra åt dessa nu aktuella fall där man mår så dåligt?

Anf. 92 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s):

Herr talman! Låt mig göra ett klarläggande. Det är inte så att jag inte tycker att det är ett stort problem att det förekommer sådana här fall. Min kommentar gällde helhetsbilden.

Som miljöminister kan jag i regel inte gå in på de enskilda fallen där det inte fungerar. Vi har haft något fall där man efter svåra konflikter har ändrat området.

I mina dialoger med länsstyrelserna understryker jag mycket starkt betydelsen av dialog och respekt och att man över huvud taget beaktar hur naturvårdspolitik ska kunna bedrivas på ett bra, demokratiskt sätt, så att människor inte upplever att biologer och experter beslutar över huvudet på dem och att de inte har något inflytande. Det tar jag på stort allvar, och det driver vi som en generell linje rakt över. Jag gör allt i varje enskilt fall för att understryka detta.

Anf. 93 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var veckans frågestund avslutad, och vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

6 § Statliga företag

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2002/03:NU9
Statliga företag (skr. 2001/02:120).

Anf. 94 MIKAEL ODENBERG (m):

Herr talman! Då var det alltså dags att diskutera de statliga företagen. Bakgrunden är den skrivelse som regeringen varje år lämnar över till riksdagen där man redovisar för verksamheten i de statliga företagen.

Staten är den största företagsägaren i Sverige. Det är för den delen också den största arbetsgivaren. Det finns 62 statliga företag, varav 47 är helägda och 57 är delägda. Antalet anställda är ca 200 000. Svenska staten är också den största företagsägaren på Stockholmsbörsen.

Förra året var ett väldigt dåligt år för de statliga företagen. Företag som Posten, SJ och delägda SAS uppvisade katastrofresultat. Statens noterade aktieinnehav i olika bolag sjönk med drygt 40 miljarder i värde – alltså 40 000 miljoner kronor.

Inte heller de privata börsföretagen har rosat marknaden. De har ett par usla år bakom sig. I någon mening drabbas vi alla av det. Tillväxten i ekonomin blir sämre och pensionsfondernas värde urholkas. Men det är ändå de frivilliga aktieägarna i dessa företag som i första hand drabbas.

40-miljardersnotan för statens otydliga, onödiga och oengagerade ägarpolitik hamnar hos svenska folket. Det finns ju en hel del skrämmande exempel på hur staten de facto har fungerat som företagsägare.

Postens Internetsatsningar har kostat skattebetalarna miljardbelopp. Statens järnvägar är konkursmässigt. Regeringen vill nu tillföra miljardbelopp för att upprätthålla SJ:s verksamhet, vilket riksdagen ska återkomma till och pröva om några veckor.

Förlusterna har uppkommit därför att man har bolagiserat Statens järnvägar på delvis felaktiga grunder och med otillräcklig kapitalbas, men också för att man har en historia som innebär att Statens järnvägar har gjort upphandlingar där man har dumpat priserna, tecknat dåliga

förlustavtal och konkurrerat ut privata konkurrenter i tågtrafiken. Därmed har man också underminerat sig egen ekonomiska ställning.

På något sätt har riksdagens näringsutskott fungerat som ett kontroll-balansutskott under hösten. Regeringen har flera gånger kommit till riksdagen med konkursmässiga statliga företag och bett riksdagen att hjälpa till och hålla företagen under armarna.

I alla dessa affärer har regeringen varit djupt involverad. Statssekreteraren i Näringsdepartementet har under en tid varit ordförande i styrelsen för Statens järnvägar. Näringsutskottets ordförande sitter med i SJ:s styrelse. Tidigare var det en statssekreterare som tillsattes som verkställande direktören i Posten, och han ledde marschen in i de jättelika förlustsatsningarna på Internetportaler. Regeringen har alltså varit djupt involverad i dessa olika affärsmässiga tillkortakommanden.

Det är till och med så att de pengar som staten har tjänat – alltså de företag som har gått bra – är företag som Svenska Spel, Vattenfall och Vin & Sprit. Det som staten tjänar pengar på är spel och dobbel och att kränga elektricitet och sprit. Det är rätt svårt att se det som en central grundläggande statlig uppgift.

Här i Sverige lägger vi ned kärnkraft samtidigt som det statliga bolaget Vattenfall köper upp kärnkraft i Tyskland.

De statliga ägandet har på många områden historiska orsaker som i flera fall nu är överspelade sedan de olika marknaderna har avreglerats och öppnats för konkurrens. Det gäller telemarknaden, postmarknaden, elektricitet och mycket annat.

Det är mot den här bakgrunden som vi från de fyra borgerliga partierna vid upprepade tillfällen har begärt att regeringen i den skrivelse som man kommer med varje år med redovisning för de statliga företagens verksamhet också för varje företag ska ange vilka skäl det finns för att företaget drivs i statlig regi. Vi har inte någon dogmatisk inställning. Vi säger inte nej till varje form av statligt företagande, men vi tycker att det ska finnas ett bärande skäl för att staten och skattebetalarna ska riskera sina pengar i näringsverksamhet.

Det är naturligtvis så att rent kommersiell verksamhet på en konkurrensutsatt sektor normalt bör bedrivas i privat regi av det enkla skälet att det bara är då som vi kan få en sund konkurrens. Statliga företag har en konkurrensfördel eftersom de i praktiken har den statliga beskattningsrätten som eget kapital.

Det blir inte en bra konkurrenssituation när staten både är domare i spelet och spelare på spelplanen. Statens uppgift måste vara att rigga regelverket, fastställa reglerna och ramarna för de kommersiella aktörernas verksamhet. Det gör att staten ikläder sig dubbla roller när man både är domare och sätter upp spelreglerna och samtidigt är aktör på marknader. På många marknader är man dessutom den största aktören.

60 % av alla domstolsavgöranden som gäller missbruk av dominerande marknadsställning är mål som rör företag som helt eller delvis ägs av staten. Det finns alltså starka skäl för att många av de kommersiella företag som staten driver med varierande framgång bör privatiseras. Det skulle frigöra stora resurser som staten kunde använda för investeringar i mer angelägna saker.

Låt mig också peka på att i den skrivelse som riksdagen nu har fått anger regeringen tre verktyg som man säger sig ha för att uppnå de mål

för statens ägarpolitik som regeringen har satt upp. Det första är genomlysning av verksamheten, det vill säga det ska vara transparent och lätt att se vad som tilldrar sig i de statliga företagen. De andra verktygen har fokus på kärnverksamhet och effektiva styrelser.

Jag vill ta upp det första verktyget som handlar om genomlysning. Som riksdagsledamöter och granskare av den statliga näringsverksamheten har vi ofta förbluffats av det påtagliga hemlighetsmakeri som vidlåder Näringsdepartementets arbete.

Vi har nu fått en 14-sidig proposition för behandling som motiverar varför vi ska skjuta till 2 miljarder kronor till SJ. Samtidigt ligger det 300 hemligstämplade sidor inlåsta i ett kassaskåp på näringsutskottets kansli.

Vi har fortfarande inte kommit till det stadium när bolagsstämmorna i de statliga företagen är öppna för alla. Som riksdagsledamot har man visserligen möjlighet att efter föransmälan gå dit, men det är naturligtvis ett rimligt krav att de statliga bolagsstämmorna ska vara öppna för alla, inklusive för massmedierna.

I stället har det till och med förekommit att dagordningar inför bolagsstämmor i statliga bolag har hemligstämplats. Och när finansutskottet, näringsutskottet och trafikutskottet tillsammans i december hade en utfrågning med anledning av konkurshotet för Statens järnvägar, då var in i det sista den kontrollbalansräkning som SJ hade upprättat hemligstämplad. Först i samband med hearingen uppvisades den för riksdagens ledamöter. Det vore alltså bra om öppenheten, genomlysningen, inte bara kom till uttryck i de skrivelser som regeringen lämnar över till riksdagen, utan att den öppenheten också kom till uttryck i faktiskt handlande.

Den öppenheten borde också gälla de avtal som de statliga bolagens styrelser ingår med sina verkställande ledningar. Jag tänker på löner, pensionssystem, avgångsvederlag och bonussystem. Härvidlag lämnar situationen också en del övrigt att önska. Jag kommer att få anledning att diskutera detta med näringsministern i en interpellationsdebatt nästa vecka. Men det förefaller mig som om de statliga bolagen olyckligtvis har blivit inspirerade av den fartblindhet som råder i stora delar av det privata näringslivet.

Det är i dag inte möjligt för mig som riksdagsledamot att få reda på hur bonussystemen är konstruerade i enskilda statliga företag. Vi har ju förskräckande exempel på bonussystem från det privata näringslivet, Ericsson och andra företag, som har varit konstruerade så att de verkställande ledningarna har fått rejäla tillskott i plånboken trots att företagen har gått uselt. Samma situation gäller nu i delägda SAS, som förra året uppvisade ett katastrofresultat samtidigt som den verkställande direktören i SAS får en miljonbonus. Även Vattenfalls direktör har fått en hygglig bonus. Det är möjligt att det är korrekt, men det är alltså omöjligt att utläsa hur bonusen är beräknad därför att det anses vara en intern företagshemlighet. Jag menar att det är en oacceptabel ordning i ett statligt företag.

Om man menar allvar med talet om öppenhet och genomlysning måste man också kunna redovisa fullt ut vilka avtal man ingår mellan styrelserna inom de statliga företagen, de verkställande direktörerna och verkställande ledningarna. K G Abramsson, som står på talarlistan som företrädare för Socialdemokraterna och majoriteten, kan gärna besvara frågan om han är beredd att medverka till att vi får en sådan öppenhet att

villkoren för verkställande direktörer i statliga företag inte längre anses vara en intern angelägenhet för styrelsen och direktören i fråga.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom de reservationer som vi har avgivit i näringsutskottets betänkande, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 95 NYAMKO SABUNI (fp):

Herr talman! Stat och kommuner ska inte ägna sig åt näringsverksamhet. Skattebetalarna ska inte tvingas ta affärsmässiga risker, och det är direkt olämpligt att politiker fastställer regler för konkurrerande företag när de själva är konkurrenter. Få åtgärder skulle betyda så mycket för framväxten av nya företag som om stat och kommuner systematiskt utvecklade sitt affärsengagemang.

I industrialismens barndom ansågs det viktigt att staten hade kontroll över nationella resurser som skog och gruvor. Statligt ägande och statligt monopol inom kommunikationssektorn, som järnvägen och teletrafiken, motiverades av att det saknades förutsättningar för flera företag på marknaden, det vill säga att det ansågs föreligga så kallade naturliga monopol. Den tekniska utvecklingen, till exempel den moderna informationstekniken, har dock medfört att motiven för statligt ägande alltmer saknar relevans.

När de gamla motiven saknar relevans försöker regeringspartiet och dess stödpartier i stället hitta nya motiv. Bland annat kan statligt företagande enligt majoritetspartierna motiveras av att staten sysselsätter människor och att det finns regionalpolitiska skäl till statligt företagande.

Herr talman! Staten äger ett 60-tal bolag, dotterbolag ej inräknade. Om staten inte ägde dessa bolag skulle det inte betyda att bolagen inte existerade. Det skulle bara innebära att någon annan, privat ägare skulle driva verksamheten och fortsätta att sysselsätta de människor som i dag är sysselsatta i statens bolag.

Regionalpolitiskt är det bästa sättet att få en levande landsbygd att se till att föra en politik som främjar egen kraft och kreativitet, det vill säga ett jämlikt samarbete mellan staten och de olika regionerna där staten ger hjälp till självhjälp. Staten kan inte lösa de problem som vissa regioner tampas med, men staten kan underlätta för lokalbefolkningar att utifrån sina egna initiativ lösa egna problem.

I bästa fall äger staten bolag för att se till att vissa offentliga åtaganden blir uppfyllda. Förekomsten av ett sådant åtagande är dock inte i sig ett tillräckligt skäl för att motivera statligt ägande av bolag. Staten har flera andra verktyg, ofta betydligt effektivare, till sitt förfogande.

Lagar kan användas för att se till att företag inom en viss bransch uppträder på ett önskat sätt. Ekonomiska styrmedel och koncessionsförfarande är andra lösningar som gör det möjligt att kombinera offentliga åtaganden med privat ägande. I de fall där det ändå framstår som önskvärt att det offentliga självt ska svara för produktionen är det inte heller på något sätt självklart att bolagsformen är den bästa. Tvärtom är myndighets- och stiftelseformen ofta att föredra.

Herr talman! Statligt ägande är aldrig något självändamål. Det strider tvärtom mot grundläggande liberala principer och är i många fall ett hot mot demokratin och den fria konkurrensen. Politiker är ofta dåliga före-

tagsledare, och det offentliga bolagsägandet innebär ett omfattande slöseri med skattebetalarnas pengar.

I årets redovisning av hur det har gått för statliga företag med marknadsmässiga krav redovisar en tredjedel förlust – SAS, Teracom, SJ och Posten, för att nämna några. Näringsminister Leif Pagrotsky tycker att det är tråkigt, men ursäktar förlusterna med att det är tuffa tider och att det också syns i det privata näringslivet. Som skattebetalare är det inte mina pengar som betalar för förluster i ett privat företag, men det är jag som betalar när de företag som Leif Pagrotsky anser att staten måste äga går med förlust.

För att lösa dessa problem lägger regeringen nu fram ett förslag som innebär att vinster från de lönsamma statliga företagen i stället för att överföras till statskassan ska placeras på ett speciellt konto och på det sättet finansiera de statliga förlustföretagen, det vill säga täcka de svarta hålen. Genom denna planering slipper regeringen spräcka utgiftstaket och därmed efterföljande debatt. En vinst på 3 miljarder ska bland annat betala SJ:s förlust på 1,8 miljarder.

Politiskt subventionerade konkurrenter skapar en osäkerhet för privata företag, som för sin försörjning enbart är hänvisade till att tillfredsställa kundernas efterfrågan och som inte kan falla tillbaka på att tillfredsställa politiska önskemål. I stort sett samtliga statliga företag agerar på en marknad där det i dag redan finns privata företag som är konkurrenter.

En renodling av statens roll, där man inte agerar domare och spelare på samma gång, skapar förutsättningar för fler livskraftiga företag med fler aktiva och engagerade ägare. Ett mer spritt ägande av företagen ger dessutom ett större utrymme för tillväxtfrämjande investeringar genom att företagets tillgång till kapitalmarknaden ökar.

En försäljning av de statliga företagen bör ske successivt i en takt som marknaden medger. Vissa bolag kan säljas omgående utan några speciella riktlinjer, andra vore det värdefullt att sälja till många små ägare. En tredje grupp av bolag måste först bli av med sitt monopol innan de kan säljas.

Det är beklagligt när näringsministern säger att det inte går att utsluta att staten köper fler företag. Statens främsta näringspolitiska uppgift borde vara att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa betingelser för långsiktig tillväxt i stället för att leka affärsman och spekulera med skattebetalarnas pengar.

Herr talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation nr 1.

Anf. 96 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! Jag vet inte om ni i går såg ishockeymatchen mellan Sverige och Finland. Det var nerv och det var spänning. De var ett fantastiskt scenario när Sverige arbetade sig upp från en förlustställning med 1–5 till en vinst med 6–5. Jag hoppas att ni var med. Sensmoralen i den matchen är förstås: Ge aldrig upp! Det är därför vi från oppositionen står här i talarstolen år efter år för att tala om de statliga bolagen, som så länge har missköts i så många fall. Därför fortsätter vi med kritiken. Vi visar vilken ordning vi vill se för att Sverige ska bli ett vinnande lag också vad gäller näringslivsklimat och företagande.

Till grund för dagens betänkande ligger gammal skåpmat. Det är en revisionsrapport från 2001/02. Senare rapporter bekräftar dock att många av de problem som finns där, och som har funnits i åtskilliga rapporter innan, kvarstår i dag.

År 1998 gav Regeringskansliet ut en bok om ägarstyrning i de statliga bolagen. Den har dock inte använts. I revisorernas rapport finns det intressant läsning om att styrningen från ägarens sida, från statens sida, är så dålig att en del bolag inte på ett korrekt sätt kan redogöra för vilka mål de har för sin verksamhet. Hälften av bolagen säger att de har tvingats omformulera sina mål för att de över huvud taget ska vara användbara. Ett bolag uppger att de har satt upp andra mål i styrelsen som de arbetar efter. Man häpnar!

Det är inte bara måluppföljningen som fallerar. Det är oklara pensionsavtal. Det är ingen uppföljning på styrelsearvoden och ingen styrning på styrelsetillsättning. Det är höga vd-löner. Det är bonusavtal som får en att baxna. I direktiven står det att försäljningar av dotterbolag ska underställas riksdagen när de sker. Det har bara skett vid två av femton försäljningar.

Det finns anledning att ta upp en lång rad kritiska punkter. Ordning och reda är väl inte det uttryck som man direkt associerar till den beskrivning som revisorerna ger. Icke-struktur, och kanske också maktfullkomlighet, utmärker mer den socialdemokratiska regeringens ägarstyrning. Det handlar, som vi har hört här tidigare, om våra gemensamma pengar. Det handlar om de pengar som vårdbiträden, barnskötare och alla vi andra har avstått. Då blir det en allvarlig fråga hur regeringen bär sitt ansvar och sitt förvaltande.

Herr talman! Den svenska staten är Sveriges största företagsägare. Staten har 47 helägda bolag och 15 bolag tillsammans med andra. Statens ägande omfattar 25 % av det inhemska näringslivet. Är detta rimligt? Det stora statliga ägandet är till stor nackdel för ekonomins funktionssätt. Det finns många starka skäl att minska statens ägande. Det behövs för att man ska renodla sådan verksamhet som bedrivs av sociala eller hälsomässiga skäl. Där är staten den rimliga ägaren – inte när man uppträder som en av flera konkurrenter på samma marknad.

Det behövs också en renodling för att sprida ägandet i landet. Det skulle förbättra för de företag som det handlar om. Oklara roller för de offentligt ägda företagen blir väldigt lätt verktyg för politiska ambitioner. Detta drabbar tillväxten, och det drabbar tillkomsten av nya jobb i Sverige. Det är till exempel inte ovanligt att statliga bolag försöker gynna sig själva genom statliga garantier.

Herr talman! Resultaten i bolagen visar entydigt att staten inte är en bra ägare. Alltför många bolag har stått på kö med förlustsiffror i boksluten. Telia Sonera, Posten, SJ, SVEDAB, Svenska skogsplantor och Teracom är alla bolag som har en krissituation. Flertalet av dessa kriser kommer ur dålig ägarstyrning och felaktiga satsningar. De kommer kort sagt från vanskötsel under en rad år. Två bolag har upprättat kontrollbalansräkning det senaste halvåret, SJ och Svenska skogsplantor. De var alltså konkursmässiga.

Det finns dock lysande undantag. Vin & Sprit, Svenska Spel och Vattenfall gör stora vinster. Vin & Sprit har också en aggressiv marknadsföring utomlands, där man vänder sig till unga målgrupper med alkoholre-

klam. Bolagets agerande skulle aldrig accepteras, varken av regeringen eller av något av de andra partierna, på den svenska marknaden. Är det då etiskt försvarbart att ett statligt bolag gör detta utomlands?

Svenska Spel har monopol på idrotts- och nummerspel förutom hästar. Många människor vittnar om spelandets baksidor, om spelberoendet. Många fonder har etiska placeringsregler som inte tillåter placeringar i spelbolag.

Vattenfall satsar på kolbaserad kraftgenerering i Tyskland och Polen. Man bryter brunkol som man eldar på. Samtidigt strävar vi i Sverige efter att minimera våra kolkraftsbaserade utsläpp. Är det rimligt att ett statligt företag agerar på det sättet? Är det etiskt försvarbart? Det tycker i alla fall näringsminister Leif Pagrotsky, som lovordar Vattenfalls satsningar utomlands. Om det inte var för bolag som får sin vinst genom försäljning av sprit, spel och smutsig brunkolskraft skulle statens bolag totalt sett gå med förlust.

Herr talman! Allt detta talar ett tydligt språk om att det behövs en statlig ägarpolicy på tydlig etisk grund. Det är också ett krav som vi kristdemokrater har fört fram under flera år och som avslås av regeringen. Vad är syftet med verksamheten och hur ska den utföras? De frågorna måste besvaras. Här ska det naturligtvis också ingå principer om jämställdhet. Här finns det mål som har förbättrats. Det är 37 % kvinnor i de statliga bolagsstyrelserna. Siffran har höjts. Det är vällovligt. Målet för 2003 är satt till 40 %. Pagrotsky har uttryckt förhoppningar om att det kanske kommer att gå dithän.

De etiska principerna måste också ta sikte på bonussystem, arvoden. Är det rimligt att Lars G. Josefsson i statliga Vattenfall får 6,25 miljoner kronor i bonuslön? Det är en nätt liten lönehöjning. Visserligen får Fortums vd 1,8 miljoner och Sydkrafts vd 1,1 miljoner. Men det statliga bolaget ligger skyhögt över i bonustänkandet. Det manar till eftertanke, och det bör mana regeringen till handling. Det är faktiskt dags nu att ta itu med de orimligt höga bonuslönerna.

Herr talman! När man är i opposition är det jättesvårt att få insyn i de statliga bolagen. Trots näringsministerns tal om öppenhet och transparens omges de statliga bolagen av ett väldigt hemlighetsmakeri. Det är massor med dokument kring de statliga företagen som rutinmässigt verkar hemligstämplas. Det gränskar till missbruk med hemligstämplande.

I går satt jag med sex A 4-pärmar med dokument som bara handlade om SJ. Dessa hade jag via en tjänsteman begärt att få ut för fyra veckor sedan. Det var då omöjligt, men via näringsutskottet kunde vi få del av dem tre dagar innan motionstiden löpte ut, innan vi måste vara inne med våra förslag omkring SJ. När vi för några månader sedan behandlade Svenska skogsplantors situation här i riksdagen fick vi inte del av de hemligstämplade handlingarna förrän efter motionstidens utgång.

Detta är orimligt. Det är till och med svårt att som enskild ledamot få ut bolagsstyrelsernas årsredovisningar, som har inrapporterats till Regeringskansliet och därmed borde vara offentlig handling. När vi frågade fick vi svaret: Nej, dem kan ni inte få än, för vi vill inte ha någon uppståndelse kring siffrorna innan vi själva presenterar dem. Regeringen mörkar medvetet kring de statliga bolagen. Man döljer och hemlighåller – också för oss som har att fatta besluten. Man vill medvetet försvåra för de politiska motståndarna att få insyn i vad som göms i de statliga bola-

gen. Men när det brinner drar sig inte ansvariga ministrar för att gömma sig bakom orden ”men riksdagen har beslutat ...”.

Herr talman! Det är ett minimikrav att de regler som Stocholmsbörsen har för sina bolag följs också av statens bolag med kvartalsrapporter och med årsredovisningar som är offentliga från den dag som de inkommer till Regeringskansliet, med öppenhet och insyn. Det är självklarheter som hittills inte har fungerat.

Det ska också finnas möjlighet för alla skattebetalare att gå på bolagsstämmorna. Ägs bolagen av svenska folket ska man också ha tillträde och insyn. Det ska inte gälla bara de riksdagsledamöter som anmäler sig i god tid. Sluta upp nu med hemlighetsmakeriet och öppna upp. Ägarstyrningen måste tåla att granskas i dagsljus. Visst finns det mycket misstag och tillkortakommanden som man försöker dölja och mörka, men det är inte acceptabelt. Därför har vi försökt sträva efter att få till stånd en offentlig debatt i den här frågan.

Herr talman! Staten kan, som vi har hört här tidigare, inte vara den som både sätter spelreglerna och agerar på en konkurrensutsatt marknad. Av domstolsavgörandena angående missbruk av dominerande ställning som Konkurrensverket presenterar har 60 % av de företag som har dömts statlig ägarinblandning. Sveriges exceptionellt stora statliga ägande är uttryck för ett gammaldags socialdemokratiskt maktkoncentrationstänkande som i dag undergräver möjligheter för massor av människor att pröva entreprenörskap och företagande och som undergräver möjligheter för konkurrerande företag att få en sportslig chans. Detta har i alla fall vissa riksdagsledamöter också i den socialdemokratiska gruppen insett och uttalat sig om, dock inte de som sitter i näringsutskottet såvitt jag har sett. Det vore trevligt om så kunde ske här i dag.

Herr talman! Jag står självfallet bakom alla våra reservationer men nöjer mig med att yrka bifall till reservation 2.

Anf. 97 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Maria Larsson säger: Vi ger aldrig upp. Jag kan säga samma sak: Vi ger aldrig upp. Vi tycker fortfarande att det är bra att staten äger många företag.

Mikael Odenberg räknade upp vad det betydde för samhället och arbetslivet. Mer än 200 000 anställda finns i dessa företag. De finns representerade i hela Sverige. Till min glädje finns de i större omfattning i norra Sverige, i Norrbotten och i Västerbotten. Därmed har de bidragit till en utjämning av sysselsättning och välfärd.

Det är mycket tal om att våra statliga företag har gått dåligt. Det kan inte förnekas därför att siffrorna talar sitt tydliga språk. Men om man jämför de statliga företagen med de privata har statens företag gått bättre än de privata. Nu säger jag inte detta därför att jag och vi socialdemokrater inte anser att vi behöver privata företag. Vi behöver privata företag, och vi behöver flera privata företag. Ska vi fixa det här med tillväxten måste vi ha fler företag.

Vi säger också att staten ska kunna äga och driva företag. Vi står inte för en avvecklingslinje. Vi står för att vi ska sköta de företag som vi har på ett bra, professionellt och ansvarsfullt sätt. Det gör vi därför att vi tycker att dessa företag är viktiga. Vi tycker att vi har ett ansvar mot de anställda att sköta dessa företag på ett bra sätt.

Till skillnad från vad någon annan sade här har Riksdagens revisorer, när de har granskat det statliga företagandet, sagt att staten har blivit mycket bättre på att sköta sina företag. Det kommer ett betänkande så småningom före sommaren. Då får vi se vad det innehåller.

Innan jag glömmer bort det ska jag passa på att be Nyamko Sabuni, om hon begär replik, förklara vad Folkpartiet menar när man i sin motion skriver att statligt företagande skulle vara ett hot mot demokratin. Det tycker jag låter väldigt allvarligt och är väldigt uppseendeväckande.

Vi anser att det är bra med statligt företagande. Vi ska kunna äga företag, som jag sade, och vi ska kunna köpa och sälja. Där har vi en väldigt pragmatisk inställning till företagande. Vi ska vara föredömen när det gäller att driva företag.

Under normala förutsättningar tjänar vi en del pengar på våra företag. Inleveransen till statskassan har varit ända uppe i över 20 miljarder. Under de två senaste åren har det gått lite sämre. Men under en normal konjunktur levererar dessa företag in bra med pengar som vi använder till att bygga och stärka välfärden. Det är i stället för skatter. Det borde väl åtminstone de borgerliga partierna tycka vara bra?

När jag läser de borgerliga motionerna frågar jag mig vad det egentligen är som driver fram synpunkten att staten inte ska äga företag. Det spelar egentligen ingen roll om de går dåligt eller om de går bra. Det är precis samma visa från er på den borgerliga kanten. Vi ska avveckla företagen. Vi ska upprätta privatiseringslistor. Vi ska avveckla så snart som möjligt. Vi tycker inte att det är särskilt ansvarsfullt att göra på det sättet. Jag undrar vad som hände i början av 90-talet, när den borgerliga regeringen satte upp privatiseringslistan, och vilken reaktion som man kunde se från marknaden. Vad satte den för värde på de statliga företagen? Hur såg de anställda på att staten inte ville driva sina företag och ta ansvar för sina företag? Det måste kännas oerhört besvärande för både ledning och anställda att man då så att säga satte ett betyg på dem. Staten kan inte driva företag, men staten gör det genom anställda som har tagit ett ansvar för att utveckla dessa företag.

Under de år som vi har ägt dessa statliga företag har det skapats stora värden. Enligt den värdering som nu görs – jag vill inte påstå att jag har sett något värderingsintyg på innehavet – sägs det att våra företag skulle vara värda i storleksordningen 300 miljarder. Och det schabblar man inte med. Det kan man inte hantera på det sätt som ni från de borgerliga partierna föreslår. Vi måste vara rädda om våra företag, och det står vi socialdemokrater upp för.

Sedan lite om öppenheten. Det har sagts att det är väldigt mycket hemlighetsmakeri. Jag förmodar att det kan vara så att det vid några tillfällen har förekommit obetänksamma inslag i negativ riktning – detta med Teracoms dagordning och så vidare – men det står faktiskt i de instruktioner som regeringen har upprättat när det gäller de statliga företagen att man ska ha en stor öppenhet.

Senast i måndags när näringsministern höll ett styrelseseminarium för styrelserna i de statliga företagen tog han upp just frågan om att inte försöka mörka i företagen utan att försöka hålla öppet så mycket som möjligt och att göra bolagsstämmorna mer öppna och öppna dem för allmänheten. Det var ett direkt besked till de statliga företagens styrelser. Och det är klart att en instruktion från ägaren måste efterföljas. Jag tyck-

er att det är en självklar sak, Mikael Odenberg. Jag förespråkar den allra största öppenhet när det gäller det statliga företagandet. Där ska det inte vara någon skillnad mot det privata näringslivet.

Jag tror också att det är en fördel om man öppnar bolagsstämmorna för allmänheten. Jag tror att det skapar ett större intresse för de statliga företagen. Jag tror att det skapar ett större intresse för det statliga företagandet. Jag tror inte att ni kommer att få support för er uppfattning att vi så att säga ska avveckla företagen när vanligt folk får reda på att staten bedriver sådan verksamhet till nytta för medborgarna och till nytta för statskassan. Jag tror att det är feltänkt. Ni tror att ni genom att man har dessa bolagsstämmor öppna skulle få stöd för tanken att staten ska avveckla sitt företagsägande. Det är totalt fel.

Herr talman! Jag ska säga lite grann om jämställdhet. Jag tycker att det är ganska märkligt. Vi var överens i utskottet om att vi skulle öka det kvinnliga inslaget i bolagsstyrelserna, att vi skulle få fler kvinnliga ordförande och att vi skulle få fler kvinnor i ledande ställning, på vd-poster och i ledningsgrupper. Men likafullt skriver ni i en reservation om saker och ting som vi är överens om. När det gäller målet 40 % har vi inte räknat än eftersom alla bolagsstämmor ännu inte är inrapporterade. Men regeringen har en stor förhoppning om att målet 40 % ska kunna uppnås i och med att man har summerat bolagsstämmorna och styrelsevalen under våren.

Det behövs fler kvinnliga ordförande, fler kvinnliga styrelseledamöter, fler kvinnor i bolagens ledningar. Där har regeringen nu effektuerat en beställning. Statens största företag, Posten med över 40 000 anställda, har numera en kvinnlig ordförande. Detta ska jämföras med det privata näringslivet. De har nått upp till knappt 10 %.

Det länder staten till fördel att vi ligger så pass långt före, och vi ska också gå före. Det är helt klart. All kompetens när det gäller styrelsearbete och ledning av företag ska tas till vara, och från socialdemokratiskt håll anser vi att det finns en god rekryteringsbas för att få in fler kvinnor i företagen.

Styrningen av de statliga företagen är viktig, och där finns ganska klara instruktioner. Något eller några företag har misslyckats, förbisett eller missförstått instruktionerna och inte på alla punkter följt de regler och beställningar som regeringen utfärdat. Det gäller löner till företagsledare, bonusprogram och incitamentsprogram, vilket finns tydligt beskrivet.

Regeringen har också sagt att man måste gå ut och tydliggöra detta ännu mer. Näringsministern har klart och tydligt sagt att man utkräver ansvar av företagsledarna för de beslut de fattar. De ska kunna gå ut och försvara alla sina program, de löner de sätter, de förmåner i form av pensionsavtal och annat som bestäms och så vidare. Detta sätter press på företagsstyrelserna att hantera frågorna i överensstämmelse med de regler som finns.

Man har från regeringens sida också sagt att de statliga företagen verkligen inte ska gå före när det gäller storleken på arvoden, pensionsavtal och bonusprogram, utan i stället vara återhållsamma. Vi tycker att det är riktigt att hantera det hela på det sättet.

Herr talman! Jag ska inte säga mer. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 98 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Det fanns en tid när halva denna världsdel dominerades av politiker som bekände sig till doktrinen att allt ägande borde vara statligt. K G Abramsson bekänner sig inte till den doktrinen. Det var därför han blev socialdemokrat och inte kommunist.

Man kan ha synpunkter på den kommunistiska doktrinen, men den var i alla fall i någon mening konsekvent. K G Abramsson lanserar i stället någon sorts K G Abramsson-doktrin som innebär att det statliga företagandet bör vara vad det är i dag. Han säger att han har en pragmatisk inställning, men i själva verket har han inte det. Han säger nej till de borgerliga kraven på att staten, regeringen, för varje företag ska motivera varför företaget i fråga ska bedrivas i statlig regi. Det vi begär är att vi ska få den redovisningen. Sedan är vi beredda att ta en diskussion med Socialdemokraterna om skälen för och emot fortsatt statlig drift.

Nu får vi inte den redovisningen, men vi kan väl ta den muntligt i stället. Vad finns det för skäl att göra det till en viktig statlig uppgift att kränga vin och sprit och ägna sig åt spel och dobbel? Vård, skola, omsorg är ett mantra som vi känner igen. Men här gäller det spel, el, sprit. Varför är detta en viktig statlig angelägenhet, K G Abramsson?

Anf. 99 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Mikael Odenberg missade något av det jag sade. Jag sade att vi har en pragmatisk inställning till statligt företagsäggande. Jag tycker att staten väl kan upprätthålla den företagsvolym man har i dag och skulle för den delen gärna se att man också ökade den. Köpa och sälja ska vara möjligt. Däremot ska man inte dogmatiskt säga att vi icke ska syssla med statlig verksamhet som ju är till gagn för svenska folket.

Många av de företag som staten äger har mycket väl redovisat sina syften. Staten har alltså redovisat syftet med att äga ett antal företag. När det gäller vissa företag är detta inte utpräglat beskrivet men vi, och alldeles särskilt jag, anser att det är tillåtet att äga företag för att tjäna pengar åt svenska folket. Det anser däremot inte Moderaterna och Mikael Odenberg. Dessa företag tillför pengar i statskassan, vilket är bra eftersom vi då kanske slipper en och annan skattekrona som vi annars skulle behöva ta ut av svenska folket.

Att tala om vin och sprit, spel och dobbel och så vidare är naturligtvis ett sätt att rejält skamfila oss. Vin & Sprit är ett bra företag. Det tjänar pengar åt staten. Vi hämtar hem ungefär en halv miljard till statskassan varje år från Vin % Sprit. Det ska ses mot bakgrund av att vi där inte har laddat in särskilt mycket pengar.

När det gäller vårt spelbolag är det självklart att vi ska äga det. Hur skulle det se ut för till exempel svensk idrott om vi inte hade Svenska Spel? Tala om för mig hur det skulle se ut, Mikael Odenberg.

Anf. 100 MIKAEL ODENBERG (m) replik:

Herr talman! Problemet är att K G Abramsson inte är ett dugg pragmatisk. Är det några som är pragmatiska så är det väl de borgerliga partierna som säger till Socialdemokraterna: Låt regeringen komma till riksdagen och för varje statligt företag redovisa skälen för att företaget ska kvarstå i statlig regi så ska vi pröva de skälen och se om det finns någon

anledning att bedriva verksamheten i statlig regi i stället för i privat regi. Då säger K G Abramsson att han inte tycker det. Han tycker att dagens volym av statlig näringsverksamhet är lagom och skulle till och med kunna tänka sig att den var större.

Därmed gör K G Abramsson volymen till en huvudfråga. För oss är syftet bakom företagsamheten huvudfrågan, inte volymen. Det är för oss inte ett självändamål att ha en viss procent statlig näringsverksamhet. Vi tycker att den naturliga utgångspunkten är att staten sätter reglerna för den kommersiella verksamheten, och sedan får olika aktörer agera på marknaden.

Vi ser en fara i att staten både är domare och spelare. Det riskerar att snedvrída konkurrensen. Vi gör alltså inte volymen i statlig näringsverksamhet till en huvudfråga utan vill i stället fokusera på motiven bakom.

Om K G Abramsson verkligen vore pragmatisk skulle han tillstyrka reservation 1 som innebär att regeringen för riksdagen redovisar motiven bakom det statliga ägandet.

Vin & Sprit är ett bra företag, säger K G Abramsson. Goddag – yxskaff! Visst är Vin & Sprit ett bra företag. Det har ingen ifrågasatt. Min fråga var: Varför ska företaget vara statligt? Därför att vi tjänar pengar på det, säger K G Abramsson. Men varför är det en statlig kärnuppgift att tjäna pengar på att kränga sprit? Som vi hörde av Maria Larsson använder man sig dessutom i utlandet av en aggressiv marknadsföring riktad till unga. Det är något som vi aldrig skulle acceptera i Sverige.

Vin & Sprit är ett bra företag, och det tjänar mycket pengar. Men varför är det en statlig kärnuppgift att bedriva den verksamheten?

Anf. 101 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det lönar sig egentligen inte så mycket att förklara för Mikael Odenberg varför vi tycker att det är bra med statligt företagsä- gande.

Vissa företag fyller viktiga funktioner, och några företag tycker vi gemensamt att vi ska ha i statlig ägo. Men de allra flesta företagen vill borgarna sälja ut. Det är bara att se på den lista som upprättades i början av 90-talet. Jag vill minnas att Per Westerberg var industriminister då. En omedelbar åtgärd var att sätta upp alla dessa företag på listan, vilket skadade det statliga företagandet.

Jag undrar om det redovisades några skäl till varför staten skulle av- veckla dessa bolag. Det fanns en dogmatisk inställning till att staten inte ska äga företag, utan dessa skulle avvecklas så fort som möjligt. Nu säger Moderaterna att de inte alls är dogmatiska. Om de bara får reda på syftet, och tycker att det är hyggligt, då kan de ha kvar företagen i statlig ägo. Det där tror jag inte ett skvatt på.

Det som redovisas från regeringens sida och från vår sida är en till- räckligt bra grund att stå på när det gäller statlig företagsamhet. Det är bra att staten har företag som den tjänar pengar på. Jag tycker att det ska vara tillåtet. Dessutom tycker jag att det är viktigt att staten som före- tagsägare tar ett långsiktigt ansvar. Det är bra både för verksamheten och för de anställda och handlar också om att värna om den tillgång som vi har byggt upp med det statliga företagsägandet. Då spelar det ingen roll om det är fråga om Vin & Sprit, Svenska Spel eller Vattenfall. Jag anser att det är fullständigt orimligt att föra ett resonemang på det sätt som ni

gör och som skulle innebära att man avvecklade stora förmögenhetsvärden till gagn i vart fall inte för det svenska folket.

Anf. 102 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! Det är ett demokratiskt problem när företagen på marknaden inte kan lita på att de tävlar på lika villkor.

När ett privat företag har finansiella problem lånar det pengar eller också försätts det i konkurs. När ett statligt företag har finansiella problem går det till skattebetalarna och tar deras pengar för att fylla förlusterna.

Anser K G Abramsson att politikerna, när de nu vill leka affärsmän, inte ska behöva göra det på samma villkor som andra affärsmän?

Anf. 103 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är faktiskt så att det sker på lika villkor. Om ett statligt företag är på väg att gå i konkurs måste man gå till sin ägare och fråga: Är det någonting som ni kan acceptera att företaget ska gå i konkurs, ja eller nej? Vill vi inte det ska vi tillskjuta kapital. Det är i enlighet med det regelverk som allt näringsliv jobbar under.

Precis som jag sade ska staten ta ett mer långtgående ansvar än vad det privata näringslivet gör. Staten ska gå före med gott exempel, ta ansvar för de anställda och ansvar för viktig verksamhet. Jag utgår ifrån när vi kommer att behandla frågan om kapitaltillskott till SJ att Folkpartiet och Nyamko Sabuni inte kommer att säga nej.

Sedan en annan fråga som har kommit upp här. Det gäller "förlustkassan" som regeringen har föreslagit ska inrättas i Riksgälden. Det är inte så att det är fråga om en kassa för förluster. Det är en möjlighet för företag som expanderar, behöver investeringskapital eller konsolideringskapital att få pengar ur den kassan och slippa ha för mycket eget kapital.

Det har vi också beskrivit i utskottsbetänkandet. Överkapitaliserade företag är ingenting vi ska ha i den statliga företagsportföljen.

Anf. 104 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Herr talman! När man lånar pengar måste man också betala tillbaka. Det finns ingenting som säger att SJ, när det nu får 1,8 miljarder kronor, kommer att betala tillbaka de pengarna.

Du tycker att det är viktigt att staten driver företag som går med vinst, för det är ett sätt att tjäna pengar åt skattebetalarna. Vad anser du att vi ska göra åt de statliga företag som går med förlust? Hur motiverar du att vi äger också de företagen?

Anf. 105 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är klart att SJ, om det kommer att gå väldigt bra, ska betala tillbaka pengar eller ge avkastning på det kapital som ägaren har tillskjutit. SJ är ett väldigt speciellt företag. Vi behöver alla värna det företaget. Jag tror inte att det i första hand är vinstmaximering som ligger bakom värdet om Statens järnvägar.

Så till frågan om förlustföretag. Jag undrar hur många privata kapitalägare som skulle vara beredda att köpa statens förlustföretag. Det är

viktigt att pröva om ett företag som går med förlust har ett berättigande i samhället, fyller viktiga funktioner och gör samhällsviktiga tjänster. Då ska kapitaltillskott prövas.

Om det är så att man inte tycker att det är någonting att ha ska man naturligtvis avveckla företaget. Det har faktiskt hänt att svenska staten har avvecklat företag. Vi har för inte så länge sedan beslutat om att Svenska skogsplantor ska avvecklas. Det ska inte ske i dag och inte i morgon. Men innan år 2006 ska vi ha tagit initiativ till detta.

Jag tycker att staten minst ska agera på nivån i det regelverk vi har och som gäller alla andra företag. Det är där vi ska vara. Vi kan inte tillåta oss andra regelsystem, men gärna gå före med gott exempel och vara ett gott föredöme.

Det har funnits problem. De ska vi ta itu med. Det har aviserats från regeringen att man ska ta i med hårdare tag där det inte fungerar. Jag litar på att regeringen kommer att fullfölja det.

Anf. 106 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! K G Abramsson säger att statens företag går bättre än de privata om man tittar på den sammanlagda vinsten respektive förlusten. Han låter lite förvånad. Det förvånar mig att han är förvånad över detta resultat. Det är nämligen så att en del av statens bolag har monopol på marknaden. Kan man inte skapa en vinst på det sättet är det i högsta grad förvånande.

Dessutom är det så att staten i flera bolag har konkurrensfördelar, vilket borde generera större vinster. Ta till exempel SJ, som har monopol på att köra på de sträckor som är mest lönsamma, eller Svenska skogsplantor, som nu får ett kapitaltillskott trots att det finns fungerande konkurrenter som får klara sig på egen hand.

Det är precis det vi säger. När man agerar både spelare och domare i en verksamhet som är konkurrensutsatt blir det inte bra. Det är inte att finnas där på lika villkor. Det är att ha fördelar och att frånta andra möjligheter. Det är resultatet och konsekvenserna.

Jag är förvånad över att inte de statliga bolagens vinst är än mycket större. Det beror på att de är fel skötta, att fel investeringar har gjorts och att det finns en massa barlast i bagaget. De är inte välskötta. Det har inte funnits ett långsiktigt tänkande i flera av bolagen. Det är vad vi skådar i dag när vi har kö på bolag som faktiskt är konkursmässiga.

Sedan säger K G Abramsson att vi från statens sida ska agera som ett föredöme, eller att regeringen vill agera som ett föredöme. Då har jag en kort fråga som gäller Vattenfall. Är det föredömligt att ha ett statligt bolag med en sådan hög bonuslön som faller ut och som är mycket högre än i de privata bolagen inom samma sektor? Är det att vara ett föredöme att syssla med kolkraftsproduktion i Tyskland?

Anf. 107 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ett ostridigt faktum, Maria Larsson, att de statliga företagen har gått bättre än de privata. Det är alldeles oberoende av om vi tittar på dem som är börsnoterade eller dem som finns i den statliga portföljen i övrigt.

Det beror inte till hundra procent på att vissa har monopol eller bedriver viss monopolliknande verksamhet. Det har inte alls med det att göra. Det är fel att påstå att det är på det sättet.

Staten sköter sina företag bra. Staten ska sköta sina företag ännu bättre. Jag vill faktiskt påstå att staten gör det med gott föredöme. Det är inte lönt att till exempel ta upp frågan om Vattenfall.

Vattenfall har gjort allt vad på Vattenfall ankommer när det gäller de tyska företag som man har köpt och brunkolsbrytning. Man har följt all den lagstiftning som finns i Tyskland och i den delstat där man bedriver verksamhet. Det vet Maria Larsson mycket väl.

Man kan inte göra om lagstiftningen vartefter man far fram. Detta gillas av delstatsregeringen, och det gillas också av den tyska regeringen. Annars skulle man inte ha kommit in på den tyska marknaden.

Det talades om att vara både spelare och domare. Det måste ändå vara en stor överdrift att tala om spelare och domare. Nu har man inrättat olika företagsenheter både i Näringsdepartementet och i Finansdepartementet åtskilda från den andra hanteringen.

Det skulle vara avsevärt fräckt om staten skulle skapa lagstiftning som skulle gynna enbart de statliga företagen. Det måste vara ett missförstånd från Maria Larssons sida att hon tror att staten genom att stifta lag bara skulle gynna sina egna företag. Jag hoppas att jag hörde fel.

Anf. 108 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Strutsmentaliteten som präglar K G Abramssons svar gör mig något bekymrad. Det är en ren lögn att staten sköter sina företag bra. Vi behöver bara ta fram revisorernas rapport och läsa den interna kritik som finns inom de statliga bolagsstyrelserna.

Posten säger: Vi har gjort felinvesteringar. Vi har inte haft tillräckligt bra ägarstyrning. SJ säger: Vi gjorde fel vid bolagiseringen. Det blev tokigt. Vi har gjort felaktiga investeringar. Vi har inte skött vår verksamhet på ett föredömligt och långsiktigt sätt.

Det är verkligheten. Om K G Abramsson inte ser att det är problem med de statliga bolagen har vi naturligtvis oerhört svårt att diskutera vidare. Om K G Abramsson står här och tror att allt är frid och fröjd har han tydligen inte upptäckt att två statliga bolag har varit konkursmässiga bara under de senaste månaderna. Man måste se verkligheten i vitögat. Var snäll och öppna ögonen, K G Abramsson.

Jag förstår att K G Abramsson tycker att det är föredömligt agerande som Vattenfall har i Tyskland. Det förvånar mig. Jag tycker att det har aktualiserats att vi behöver en etisk policy i alla bolag där vi diskuterar vad som är rimligt när ett statligt bolag agerar.

Lönsamheten i de statliga bolagen kommer från Svenska Spel, Vin & Sprit och Vattenfall. Det är sprit, spel, brunkolsbrytning och produktion med kol som ger de stora vinsterna till den svenska statskassan.

Jag hävdar att vi har behov av en etisk policy i de statliga bolagen. Är detta någonting som faller också K G Abramsson på läppen och som han åtminstone har en öppning för? Tycker han att det vore rimligt att titta på verksamheten utifrån de aspekterna?

Jag har också en specifik fråga. Av de 3 miljarder kronor som regeringen nu väljer att lyfta i extra utdelning från de statliga bolagen i år, när de trots allt har gjort mycket mindre vinster än vad de har gjort tidigare

år, ska 2,3 miljarder skjutas in i SJ och Teracom. Men där finns ytterligare 700 miljoner. Min fråga är: Vilket statligt bolag är tänkt att bli mottagare av dessa gåvor? Det är förmodligen något i en konkurrensutsatt verksamhet, som då inte bjuder lika villkor.

Prot. 2002/03:99
8 maj

Statliga företag

Anf. 109 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Möjligen har jag inte sagt det, men jag tror att jag har gjort det. Men jag har inte sagt att staten har gjort rätt alltid. Det är redovisat öppet att man har gjort vissa felbedömningar till exempel i Postens verksamhet och i SJ. Men säg vilket svenskt företag i övrigt som inte någon gång har gjort fel och felbedömningar? Det ska naturligtvis vara möjligt att göra fel och man ska också ha möjlighet att reparera dessa fel.

Maria Larsson gör stor affär av den etiska policyn. Etik betyder rätt eller fel. Vi ska göra rätt så mycket som det går. Jag tror inte att det finns något företag i statens ägarportfölj som medvetet försöker göra fel eller inte handla enligt lag. Men det verkar som om ni tror det. Jag vet inte i vilken motion vi såg förslaget om att företagen skulle följa lagstiftningen. Det är ju horribelt att över huvud taget ha en sådan tanke! Då utgår man från att det är fiffel och båg i de statliga företagen. Jag tror att det är tvärtom. Alla försöker att göra så gott man kan, och man försöker följa principen rätt och inte fel. Man ska göra gott och inte dåligt. Det tror jag är det absolut grundläggande.

Sedan kan det vara så att man på grund av fel i bedömningar och värderingar har gjort fel, men absolut inte medvetet. Det vill jag helt och hållet säga emot. Som jag har sagt tidigare har regeringen senast i måndags vid det seminarium som näringsministern har haft för sina statliga styrelseledamöter och ordförande aviserat att staten kommer att gå hårdare fram här och ställa högre krav på företagsledningarna och på styrelserna. De ska kunna svara för sig oavsett vilka åtgärder de vidtar och vilka beslut de fattar. Man ska kunna gå ut offentligt och göra det. Vi ska öppna det här, och det ska bli mycket bättre!

Anf. 110 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! En gång om året för vi den intressanta diskussionen om våra statliga företag. Det är väl egentligen inte så mycket nytt som framkommer genom åren. Ibland funderar man på hur intressant och möjligt det skulle vara om man kunde få en liknande diskussion om det övriga näringslivet i Sverige, åtminstone det näringsliv som befinner sig på börsen. Vi borde få en sammanställning och en diskussion om hur man på bästa sätt har tagit vara på möjligheterna att utveckla Sverige i olika sammanhang.

Staten, som vi nu ska diskutera, är en stor och viktig arbetsgivare. Den har 200 000 anställda och ett 60-tal bolag. Staten är till och med den största ägaren på börsen.

I betänkandet återkommer de borgerliga partierna med synpunkter och reservationer om dels det statliga ägandet i princip, dels statens ägarutövning. De har också synpunkter på könsfördelningen i de statliga företagen.

Vi vet genom den diskussion som har förts i många år, och genom vad som framgår av den första reservationen, att de vill ha en plan för utförsäljning av de statliga företagen. De tycker att det ska vara tydliga

motiv för hur och varför staten ska äga företag. Vi har som sagt fört diskussioner förut om detta. Det finns ju upp till 60 företag, men vad gäller några av dem kan man diskutera vad som skulle hända om man skulle ge sig ut på säljarstråt, som föreslås i den borgerliga reservationen.

Vi har tidigare diskuterat Vattenfall. Det är ett utmärkt exempel. Det är ett stort bolag och ett bolag som dessutom tydligen gör många fel här i livet, i alla fall enligt Maria Larsson. Bolaget är till och med så fräckt att det är ute och köper upp verksamheter på andra ställen i Europa – precis det som de flesta elbolag håller på med. Men vi kan tänka oss att vi skulle börja sälja det stora Vattenfall, som i och för sig är stort i Sverige men rätt så litet i Norden, och mycket litet om man ser på EU-nivå. Vi vet ju allihop att de som köper Vattenfall kommer att vara antingen EDF, Eon eller Fortum. Jag frågar mig då: Vad har vi vunnit? Om man nu tror att det skulle vara bra att få en annan ägare till Vattenfall – vad har vi då vunnit om vi låter ännu större elbolag köpa upp vårt statliga Vattenfall? Är det inte så att vi egentligen pratar om att klara konkurrenssituationen och förbättra den? Men i det här fallet skulle det försämra konkurrensen avsevärt på hela den nordiska elmarknaden om man skulle få för sig att sälja ut Vattenfall.

Vattenfall, Vin & Sprit med flera är ju som nämnts historiskt ägda från statens sida. Det är väl alldeles självklart att staten knappast skulle gå in och köpa Vin & Sprit i dag. Om det nu skulle finnas ett privat Vin & Sprit som plötsligt var ute till försäljning så skulle inte staten köpa det. Men vi har ägt Vin & Sprit i många år, och det är likadant där: Vad vinner vi på att sälja ut Vin & Sprit? Vi slipper det statliga ägandet och staten slipper smutsa sina händer med denna verksamhet. Men vi kommer definitivt att få en minskad konkurrens och vi kommer att få ägare som tar ännu mindre hänsyn än vad staten åtminstone känner att den måste ta. Då frågar man sig: Är det vettig politik att ge ifrån sig ett sådant här bolag, som definitivt inte tar pengar ur vår gemensamma kassa utan tillför pengar? Dessutom har vi ändå en viss kontroll över den verksamhet som Vin & Sprit bedriver. Det är alltså viktigt också ur konkurrenssynvinkel att staten inte säljer ut historiskt ägande, som man har haft länge.

Sveaskog kan vara ett sådant företag som man skulle kunna vilja göra mindre och sälja ut. Då vet vi ändå att den diskussion som just nu pågår mellan privata skogsbolag handlar om hur man ska bära sig åt för att klara sitt skogsinnehav. Hur ska man få det rätt värderat på börsen? Det är besvärligt att ha ett bolag på börsen som har stora tillgångar i just skog. Skogen växer i 100 år och den är svår att värdera. En ägare – stora skogsbolag – i dag ser hellre att man har mindre skogsinnehav och gärna att en neutral ägare kunde vara den som ser till att skogen sköts långsiktigt och att det finns någon som man kan köpa råvaran ifrån. I det fallet är naturligtvis staten den lämpligaste.

Först vill alltså de borgerliga partierna sälja ut våra statliga företag och i nästa reservation har de synpunkter på ägarutövningen. Och det må väl vara hänt – det är viktigt att vi har en effektiv och öppen verksamhet i de statliga bolagen. K G Abramsson har varit tydlig på den punkten, tycker jag.

Vi har en gammal regel om att riksdagsledamöterna får och i princip ska besöka så många bolagsstämmor som möjligt. Inte för att jag har

någon direkt statistik över årets stämmor, men jag kan tänka mig att det har varit väldigt få besök från riksdagens ledamöter hos de olika statliga företagen.

Tydligen tycker vi allihop, även de borgerliga reservanterna, att det ska var öppna stämmor numera. Både allmänhet och medier ska bjudas in. Vi vet också att det är på väg. Det har redan kommit signaler om detta. Ett bra exempel är faktiskt Vattenfall. På sin senaste stämma tog de nya steg framåt för att öka öppenheten och få ut sin information på nätet för att få en bredare diskussion. Jag hoppas att den utvecklingen fortsätter framför allt när det gäller de stora statliga bolagen som har resurser och intressen över hela landet. Det borde kunna bli stora årliga tillställningar där vanligt folk och medier kan komma och ställa frågor till vd:ar och ordförande.

Maria Larsson klagade väldigt mycket på den dåliga informationen från de statliga bolagen. Nu har nog antagligen Maria gått. Jag tycker att det är lite konstigt att det finns en så långtgående kritik på en massa punkter. Vi vet ju om att vi får information. Vi får massor med skrifter och bokslut från de statliga bolagen. Vi vet att vi kan ställa frågor och få svar. Vi kan gå på stämmorna. Men en del ledamöter vill inte ens gå på stämmorna, eftersom man tycker att det tar för mycket tid.

Fru talman! Till sist gäller det den tredje reservationen om könsfördelning. Utöver att få en ökad kvinnorepresentation måste vi bredda representationen från alla andra grupper i samhället också. Här är faktiskt staten ett föredöme. Nog kan man tycka att de borgerliga partier som kritiserar staten på så många punkter ändå kunde applådera när staten ligger i täten vad gäller kvinnorepresentation i styrelserna. De borde till och med kunna uttala från talarstolen att det är någonting som de privata företagen borde ta efter.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 111 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! Statens företag har olika karaktär. Inget parti har sagt att alla bolag ska säljas på en gång. Folkpartiet har sagt att det finns bolag som kan säljas per omgående som det ser ut i dag. Andra måste säljas i mindre enheter. En tredje grupp måste först bli av med sitt monopol, till exempel Vin & Sprit. Lennart Beijer säger att vi minskar konkurrensen om vi säljer Vin & Sprit. På vilket sätt menar du att vi ökar konkurrensen genom att äga Vin & Sprit?

Anf. 112 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Vin & Sprit har ingen konkurrens i Sverige. Men med europeisk måttstock eller världsmåttstock skulle en försäljning av Vin & Sprit göra de stora spritbolagen ännu större. Vi skulle definitivt inte ha möjlighet att påverka någon del av den här utvecklingen. Därför tycker vi att Vin & Sprit är ett sådant bolag som svenska staten bör fortsätta att äga.

Anf. 113 NYAMKO SABUNI (fp) replik:

Fru talman! När vi diskuterar monopol och konkurrens gör vi det för Sveriges del. Då kan vi inte göra det i ett världsperspektiv. I så fall skulle

vi inte kunna säga att vi har något monopol över huvud taget, varken privat eller statligt.

Anf. 114 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Den verksamhet som Vin & Sprit bedriver sträcker sig över hela Europa och över hela världen. Vi har några världsbolag som mer och mer kontrollerar all vin- och spritkonsumtion. Jag tycker nog att man måste se frågan om Vin & Sprit i ett internationellt perspektiv. Det gäller inte så många andra verksamheter, men det gäller definitivt i den här frågan. Man skulle försämlra konkurrensen mätt med en världsmåttstock, och man skulle få en mycket mindre möjlighet att påverka den verksamheten.

Anf. 115 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Miljöpartiet anser att det ska finnas klara syften för det statliga ägandet. Staten ska kunna redovisa vad man vill med ägandet av bolaget. Vi kommer att jobba vidare med att få detta mycket tydligare. Vi anser också att staten mer än hittills måste ställa tydliga krav på bolagen och på bolagens styrelser. Vi måste få effektivare bolagsstyrelser som har klara riktlinjer från staten. Och det räcker inte med det, utan riktlinjerna måste följas upp. Det finns mycket övrigt att önska på den punkten. Det har revisorerna påtalat.

Vi tycker också att bolagsstämmorna ska vara offentliga. Relevanta handlingar ska vara offentliga och följa med kallelsen. Det är självklart. Det måste fungera så.

Det är självfallet också viktigt att de statliga bolagen tar etik- och miljöhänsyn i sin verksamhet. Både etiska parametrar och miljöparametrar ska självfallet finnas med som utvärderingsparametrar för de statliga bolagen. Global Compact har nio principer för miljömässigt och etiskt företagande. Det är självklart att statliga bolag ska vara föregångare på de här områdena. Det har inte alltid varit så. Det kan jag säga. Ett område där staten inte har varit ett föredöme gäller löneförmåner, bonus och så vidare i de statliga företagen.

Revisorerna har konstaterat att man ofta väljer att utnyttja det för den verkställande direktören mest förmånliga löne- respektive pensionsavtalet. Man väljer att gå efter det mest generösa alternativet. Revisorernas granskning visar också att vd:n i några bolag har betydligt högre lön än generaldirektörer för affärsverken eller för statliga myndigheter av motsvarande storlek. Därmed följs alltså inte regeringens riktlinjer. Det finns även andra aspekter på löner och förmåner där riktlinjerna inte följs. Det är inte bra. Staten måste ta ett mycket striktare tag om de statliga bolagen och se till att de är föregångare. De får absolut inte släpa efter vad gäller miljöhänsyn och etiska hänsyn.

När det gäller könsfördelning ligger de statliga bolagen i allmänhet lite före. Det finns 13 % kvinnliga styrelseordförande i helstatliga bolag. Det är bättre än vad näringslivet i övrigt har. Så bör det vara överlag i de statliga bolagen. De bör vara bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU23
Statlig förvaltning (prop. 2002/03:62).

Statlig förvaltning

Anf. 116 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Det här KU-betänkandet om statlig förvaltning tar upp några smärre reformförslag som regeringen lägger fram i en proposition. Det handlar framför allt om att medborgarna ska kunna kommunicera med myndigheterna med andra tekniska hjälpmedel än vanlig post, nämligen telefax och elektronisk post.

Man diskuterar bland annat också en generellt utvidgad möjlighet och skyldighet för myndigheterna att ompröva sina beslut. Det läggs inte några explicita förslag i den delen, men man resonerar kring frågan.

Vi moderater har ingenting att invända mot detta.

I betänkandet tas emellertid också upp frågor med anknytning till statlig förvaltning som väckts i form av motioner under andra motionstiden hösten 2002. Där har det funnits anledning för oss moderater att tillsammans med huvudsakligen andra borgerliga partier göra ett par anmärkningar i form av reservationer.

En av de reservationerna handlar om dröjsmålstalan. Det är reservation 3, som jag samtidigt ber att få yrka bifall till.

Den tar upp en viktig möjlighet för den enskilde. Om det drar ut på tiden, som det kan tyckas, onödigt länge innan hans eller hennes ärende hos en myndighet avgörs ska man kunna erbjuda den enskilde möjlighet att väcka talan hos allmän förvaltningsdomstol för att få ärendet prövat i den del som avser huruvida dröjsmål föreligger eller ej. I ett sådant läge ska domstolen kunna förelägga myndigheten i fråga möjlighet att avgöra ärendet inom en viss bestämd tid.

Vi tycker att det är en rättssäkerhetsaspekt värd all uppmärksamhet och vill alltså föreslå att man inför möjligheten av dröjsmålstalan. Där tycker vi att vi har ganska gott sällskap av fri- och rättighetskommittén, som 1994 lade fram ett förslag om just möjligheten att väcka dröjsmålstalan.

Den argumentation som kommittén för fram ställer vi oss gärna bakom. Regeringen har valt att inte gå på kommitténs förslag.

En annan reservation, fru talman, rör regelförenkling. Vi lever i ett samhälle som har blivit alltmer komplicerat. Det ligger kanske i sakens natur, men man behöver inte göra det onödigt komplicerat. Ibland finns det en tendens hos vissa politiska krafter, tycker vi oss märka, att överbyråkratisera vårt samhälle och inrätta myndigheter eller regelverk som inte alltid behövs och inte är riktigt effektiva utan snarare kontraproduktiva. Vi tycker därför att det finns anledning att tillsätta en förenklingskommission som får uppgiften att se över regelverket i samhället för att se om man möjligen – jag erkänner gärna att det inte är en alldeles lätt uppgift – kan förenkla för den enskilde medborgaren att orientera sig i det komplicerade lagverk som finns i vårt land och som varje år får stora tillskott. Någon avregleringsdelegation finns inte. Det har jag länge talat mig varm för, men jag ser gärna att vi får en förenklingskommission som får titta på den här frågan.

En tredje reservation, fru talman, tar sikte på att öka öppenheten och transparensen när det gäller tillsättningen av högre statliga tjänster.

Vi skulle vilja öppna möjligheten för vidgade utskottsförhör. Det skulle innebära att man låter de tjänstemän som söker eller kan komma i fråga för innehav av högre tjänst få möjlighet att bli utfrågade av ett riksdagsutskott, nämligen det utskott som närmast berör den myndighet det handlar om. Det skulle vara en möjlighet att få en mer principiell offentlig kontroll i ett tillsättningsförfarande och låta de folkvalda få lyssna på den sökandes synpunkter och inställning i vissa frågor. Kompetens, saklighet och skicklighet är A och O när det gäller alla statliga offentliga tjänster. Men inte minst när det gäller dem som ska sitta i ledningen för myndigheter och liknande är det viktigt att de verkligen är de rätta personerna. Vi skulle gärna se att man öppnade för den möjligheten.

Slutligen, fru talman, skulle vi gärna se att man såg över frågan om opinionsbildande myndigheters roll och att man analyserar och utreder den. Från de borgerliga partierna har vi en bestämd känsla av att man ibland har inrättat myndigheter som inte i första hand har i uppgift att verkställa av riksdag och regering fattade beslut. Deras uppgift är mer att bilda opinion och debatt. Det är inte riktigt det som hör till den traditionella myndighetsutövningen. Därför skulle vi gärna se att floran av myndigheter reducerades.

Därmed, fru talman, med bifall till reservation 3, ber jag att få tacka för ordet.

Anf. 117 TOBIAS KRANTZ (fp):

Fru talman! Sverige är unikt, brukar vi säga. I många sammanhang är det säkert inte sant. Vi är ett land som många andra. Men vi är unikt i ett viktigt konstitutionellt hänseende.

Vi har en förvaltningsmodell som bygger på att vi ska hålla en rågång mellan politik och förvaltning. Riksdag och regering fattar beslut om lagar och regler. Inom de lagarna och reglerna är det myndigheter som uttolkar lagarna och reglerna och verkställer de beslut som riksdag och regering har fattat.

Det finns många argument för att vi ska fortsätta att ha en sådan modell med självständiga myndigheter och hålla rågången mellan politik och förvaltning tydlig och klar. Det handlar om förutsägbarhet.

Det handlar om rättssäkerhet. Som enskild medborgare ska man kunna förutse konsekvenserna av sina handlingar i förhållande till de lagar och regler som finns. Det är viktigt att man som enskild medborgare känner att man kan lita på förvaltningen och att de beslut som förvaltningen fattar inte präglas av partipolitiska hänsyn.

Modellen är hotad i Sverige i dag. Den skakar i sina grundvalar. Det är till stor del regeringen som står nedanför byggställningen och skakar i grundvalarna.

Jag menar att partipolitiseringsen och politiseringen har brett ut sig i den svenska förvaltningen. Det sker framför allt på två olika sätt.

För det första genom, vad jag menar är, ett tydligt missbruk av utnämningmakten. I den svenska regeringsformen sägs att tjänster i den statliga förvaltningen ska tillsättas på grundval av förtjänst och skicklighet. Men alltför ofta har de statliga tjänsterna blivit till förläningar för gamla avdankade socialdemokratiska statsråd.

För inte så länge sedan tillsattes en viktig statlig tjänst. Det var en ambassadörstjänst i ett för oss viktigt biståndsland. Tjänsten gick till den mest misslyckade ministern i den gamla socialdemokratiska regeringen. Hur kan man tänka sig att den personen skulle vara den mest kompetenta till en så viktig tjänst i ett av våra viktigaste biståndsländer?

Svaret på den frågan är förstås att personen i fråga var lojal och hade socialdemokratisk partibok.

Det finns en omfattande kritik mot dagens system för utnämningar när det gäller högre statliga tjänster. Det är en kritik som inte bara kommer från Folkpartiet eller den politiska oppositionen.

I en rapport från ESO så sent som i våras pekas det på att mer än hälften av gamla före detta statsråd och statssekreterare uttryckt mycket skarp kritik mot hur utnämningarna av statliga chefer gått till. Man påtalar bland annat att bristen på öppenhet och insyn i tillsättningarna skapar problem när det gäller både effektiviteten i och tilltron till utnämningssystemet.

Därför har vi i Folkpartiet tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Miljöpartiet reserverat oss för en annan ordning, med ökad öppenhet och insyn vid tillsättning av högre statliga tjänster. Ett exempel skulle kunna vara att en chef som ska tillsättas inom ett område får komma till det relevanta riksdagsutskottet och bli utfrågad av dess ledamöter. Personen i fråga får då svara för sig och tala om vilka planer han eller hon har för framtiden.

Ett annat sätt skulle vara att det inte går till som i dag, när regeringen bara utnämner vissa personer till högre tjänster, utan att man faktiskt får söka till dessa. Man får tala om att man är intresserad av en viss tjänst och sätts då upp på en offentlig lista över personer som har sökt. Det blir då en ökad öppenhet, insyn och genomskinlighet i processen. Detta är ett system som i dag finns i Finland och i Norge. Jag tror att vi har mycket att lära oss av detta system.

Jag hade under lång tid en förhoppning om att vi skulle kunna få en stor samstämmighet om detta i utskottet. Jag trodde kanske inte att vi skulle få med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet på våra radikala reformförslag men hoppades ändå på att vi skulle få en större uppslutning. Tyvärr har vi i dag inte denna stora uppslutning. Centerpartiet har i ett sent skede bestämt sig för att backa ut från den uppgörelse som jag kände att vi hade på gång. Det är ändå rätt många timmar kvar till voteringen, och jag hoppas att Centerpartiet ska kunna ta sitt förnuft till fånga. Jag inbjuder Centerpartiet att ansluta sig till den kloka reservationen på denna punkt.

Det andra sätt som jag menar att vårt system med oberoende och självständiga myndigheter i dag skakas av är den ökade politisering som vi ser av myndigheternas uppgifter. Traditionellt sett är myndigheternas uppgift att verkställa de beslut som riksdag och regering har fattat. Vi finner i dag en helt ny tendens, där myndigheterna får helt nya uppgifter. Vi kan se myndigheter som inte har någon annan uppgift än att bedriva opinionsbildning.

Titta exempelvis på ett verk som Glesbygdverket och på en stor del av Integrationsverkets uppgifter! Glesbygdverket har ingen annan funktion än att bedriva opinion. Inte heller Integrationsverket har i princip någon annan uppgift än att bedriva opinionsbildning.

Men är inte opinionsbildning något som vi politiker som folkvalda ska ägna oss åt? Är det inte att abdikera från vår viktiga uppgift att bedriva opinion och ta den diskussion som behövs för detta, om vi lyfter över frågor från den politiska sfären till myndigheter som ska bedriva opinion? Det är ju en enorm abdikation från vår uppgift som folkvalda politiker att säga att myndigheter ska sköta vissa av dessa saker i stället.

Är det inte rätt egendomligt att vi i vårt land har skapat myndigheter som får pengar för att bedriva opinion mot oss folkvalda politiker, som ger myndigheterna pengar? Det är ju precis det som sker i dag. Myndighetschefer skriver artiklar på Dagens Nyheters debattsida, pläderar för sin sak, talar om att de behöver mer pengar för sin verksamhet och bedriver opinionsbildning mot oss. Det är ju en politisk uppgift att bedriva opinionsbildning. Det är inte myndigheter som ska ägna sig åt det.

Är det verkligen klokt att ha ett system där myndigheter med skattepengar ägnar sig åt att bedriva mer eller mindre partipolitisk propaganda? Ska våra skattepengar användas för sådant?

Mitt svar på de här frågorna är: Nej, våra skattepengar ska inte användas till det här. Myndigheter ska ägna sig åt att verkställa de beslut som riksdag och regering fattar och tolka lagar och regler utifrån de bestämmelser som det beslutas om i den här kammaren. Därför kräver vi, fru talman, att det ska tillsättas en utredning för att se över de här nya opinionsbildande myndigheternas roll, som i förlängningen är ett hot mot den svenska förvaltningsmodellen såsom den i dag ser ut och som även skapar problem för den representativa demokratin.

Fru talman! Efter valet i höstas kallade en utländsk kommentator Sverige en socialdemokratisk enpartidemokrati. Alltför ofta tycker jag också att den socialdemokratiska regeringen uppträder på det sättet. Trots att det parlamentariska läget efter det senaste valet var oklart avgick regeringen inte. Regeringen struntar i att verkställa många beslut som riksdagen fattar. Regeringen missbrukar utnämningmakten. Regeringen inrättar alltför politiserade myndigheter för att föra fram det egna partiets propaganda.

Det är viktigt att vi här i kammaren ger ett besked att Sverige inte är en socialdemokratisk enpartidemokrati. Sverige är en demokrati där stat, samhälle och parti inte blandas samman.

Jag stöder förstas samtliga reservationer som Folkpartiet står bakom, men för tids vinnande, fru talman, yrkar jag bifall endast till reservation nr 7.

Anf. 118 TUVE SKÅNBERG (kd):

Fru talman! Möjligen kan voteringen också beträffande de här utskottets betänkanden äga rum redan kl. 17, och jag kortar därför ned mitt anförande här högst avsevärt. Jag konstaterar bara att vi kristdemokrater har gjort gemensam sak med övriga borgerliga partier i reservation 3 om dröjsmålstalan, reservation 4 om regelförenkling, reservation 7 om tillsättning av högre statliga tjänster och reservation 11 om opinionsbildande myndigheter. Som vi nyss har hört finns det ett litet undantag. Centerpartiet har, som vi nyss hörde, i sista minuten valt att inte göra gemensam sak på en punkt. Vi hoppas att detta beslut är omprövningsbart.

Jag tycker att vi redan fullt tillräckligt hört argumentationen utvecklade, så jag ska inte upprepa den. Jag instämmer i de här reservationerna, men jag yrkar bifall bara till reservation nr 11.

Möjligen skulle man kunna dra ytterligare en lans för just denna reservation, som föranletts av motion K242 och som vi kristdemokrater tillsammans med övriga borgerliga ledamöter har anslutit oss till. I reservationen vänder vi oss mot att det vuxit fram en flora av myndigheter och ombudsmän vars främsta uppgift inte är att verkställa regeringens och riksdagens beslut utan att verka opinionsbildande. Det måste finnas en tydlig åtskillnad mellan vad samhällsdebattörer, folkvalda partier, deras folkvalda representanter och folkrörelserna gör i opinionsbildande syfte och vad verkställande tjänstemän och myndigheter gör. Det är att gröpa ur demokratin om man lägger ut opinionsbildningen på entreprenad.

Det är förvisso sant att folkrörelserna inte längre har samma stuns och aktivitet som de hade för inte så väldigt många år sedan, men det är likväl ett mycket oroande tecken när det engagemang som vi behöver som politiker inte finns där ute. Det finns ingen opinionsvind att hissa seglen och styra politiskt i, och då beställer vi den. Vi betalar med skattebetalarnas pengar och får den opinionsvind som vi tycker att vi seglar bäst i.

Så kan vi inte ha det. Vi måste ha en åtskillnad mellan lagstiftarna och regeringen, som ska vara verkställande. Verk och myndigheter ska göra det som regering och riksdag bestämmer. Här behövs det en utredning.

Miljöpartiet står bakom reservation nr 12 om alkoholfri representation. Den har tillkommit med anledning av en kristdemokratisk motion, som för övrigt jag själv har skrivit. Jag och kristdemokraterna i övrigt kommer inte att rösta för den motionen, trots att den är befogad och väl balanserad. Anledningen härtill är den tydliga skrivning som utskottsmajoriteten efter en ganska kort diskussion kunde samlas kring.

Jag citerar följande ur reservationen: "Stat och kommun bör även fortsättningsvis visa stor återhållsamhet med alkoholserving vid offentlig representation. Utskottet utgår från att så sker utan att riksdagen tar något initiativ i saken."

Det här är vad man kallar ett fall framåt. Vi tycker att det är en mycket bra tingens ordning att även stat och kommun nu fortsättningsvis ska visa stor återhållsamhet med alkoholserving. Det är det lilla ordet "stor" som gör att jag och Kristdemokraterna med mig inte kommer att rösta för Miljöpartiets reservation. Jag hade gärna sett att Miljöpartiet hade tyckt att det här är en rimlig hållning. Man kan vara nöjd med den stora återhållsamheten – åtminstone är vi det.

Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Också jag ska av omtanke om kammarens tid försöka korta ned mitt anförande. Jag ska i likhet med andra talare beröra några särmeningar om olika motionsyrkanden, särmeningar som bland annat anförts av Henrik S Järrel.

Den statliga förvaltningen i medborgarnas tjänst har några självklara utgångspunkter: det demokratiska ansvaret, tillgänglighet och öppenhet liksom rättssäkerhet gentemot alla medborgare, men också en effektivitet eftersom det är skattebetalarnas pengar som man arbetar med. Det krävs

effektivitet också i måluppfyllelsen av de beslut som riksdag och regering fattar.

I det här arbetet är naturligtvis bemötandefrågorna en oerhört viktig del. Här fattar myndigheter beslut som rör enskilda på väldigt många områden. Vi som individer är väldigt olika när vi möter den statliga förvaltningen i dess olika klädnader.

Det är alldeles uppenbart att det finns mycket synpunkter från många människor på hur bemötandet ser ut. Här har regeringen i och för sig sett möjligheten och jobbat med ett handlingsprogram för att utveckla bemötandet. Vi från Centerpartiets sida ser inte att det är tillräckligt. Vi tycker att det finns skäl för riksdagen att tydliggöra de krav vi har anledning att ställa i förvaltningslagen så att medborgarna och myndigheterna har en grund att stå på när man arbetar med bemötandefrågorna. Därför har vi ett särskilt yrkande, punkt 2 reservation 1, som jag med värme yrkar bifall till.

Bemötandefrågorna kan beröra många olika områden. Det finns en sak som jag också vill peka på som vi lyfter fram i en reservation som är gemensam för Miljöpartiet, Centern och Folkpartiet. Det handlar om HBT-kompetens. Det är också en del av detta: att bli bemött med respekt och med kunskap oavsett vad man har för könstillhörighet, sexuell läggning eller annat.

Rättssäkerheten i myndigheternas beslut säkras ytterst via rätten att överklaga. Det har pratats om tidigare, och frågan om omprövningsmöjligheter har nämnts. Jag vill bara peka på att just det faktum att den enskilde som möter myndighetsbeslut gör det i så olika situationer och med så olika kompetens gör att det är viktigt att vi försäkras om att den enskilde får ett bra underlag att stå på för att kunna utöva sin rätt och så att säga vara rättssäkerhetens garant genom att kunna överklaga och hävda sin mening. Där tycker vi att det inte minst finns skäl att lyssna på vad JO uttalat, att kräva att man får ett skriftligt besked när myndigheter fattat beslut som rör enskild. Det ger bättre förutsättningar för både att utöva kontroll över genomförande och att följa upp brister i dokumentationen, men det är också en bra grund för alla möjliga medborgare att överklaga.

Frågan om dröjsmålstalan och regelförenkling har på ett utmärkt sätt redogjorts för tidigare i talarstolen, så jag tar inte tid till att upprepa detta. Jag håller helt med i båda de frågor som Henrik S Järrel tog upp.

Tillgängligheten är också en rättighet som måste gälla personer med funktionshinder. Att skapa en tillgänglig myndighet innebär inte bara att ha en 24-timmarsmyndighet. Det innebär också att ge verkliga möjligheter för den enskilde att komma till, oavsett om man har funktionshinder eller om man vill söka kunskap vid tidpunkter då myndigheterna kanske inte är som piggast. Där är också diariet på Internet en fråga som vi har lyft fram.

Jag håller helt med om att vi behöver se över de opinionsbildande myndigheterna. Det finns oklarheter som skapas till följd av bildandet av denna typ av myndighet. Här kan möjligen Ansvarskommittén särskilt titta på just den typen av myndigheter, när man nu pratar om ansvarsfördelning och att skapa tydlighet. Det ingår ju inte direkt i direktiven, men det skulle kunna göra det, inte minst med ett klokt beslut här i kammaren senare.

I en fråga har vi i Centerpartiet blivit apostroferade i flera tidigare inlägg, nämligen frågan om tillsättning av högre statliga tjänster. Vi är helt öppna för att diskutera tillsättningsförfarandet – gärna det. Vi tycker att det finns bra och spännande tankar i den utredning som gäller tillsättning och utnämning av domare och domstolsledning. Det finns tankar där som är värda att titta på. Det finns också skäl att fundera över hur utnämningssmakten påverkas och vilken roll myndigheterna får i en framtida svensk struktur. Kommer vi att ha fortsatt självständiga myndigheter? Kommer myndigheterna att ha en annan roll? Hur ser Myndighets-Sverige ut i framtiden?

Vi är öppna för en diskussion och en dialog omkring detta. Men en sådan öppenhet kräver att man försöker jobba från grunden. Då handlar det, som vi ser det, om att försöka säkra ett urval på sakliga grunder, och det är just det som Domarutredningen tar fasta på.

Vi menar inte att personer som söker statliga tjänster nödvändigtvis ska komma till riksdagen för att bli utfrågade. Det tror vi inte är den rimligaste vägen att gå – åtminstone har vi inte hört mycket som talar för just detta. Risker är att vi skrämmer bort intresserade kandidater från möjligheten att söka högre statliga tjänster. Per Unckel, som var ledare för konstitutionsutskottet och så småningom nu för Nordiska rådets presidiesekretariat, skulle inte ha varit förvånad över att komma till ett utskott och inte känt sig obekvämt med detta, men vem vet om vi skulle ha jobbat med någon som i dag har en annan typ av uppdrag i den privata sektorn?

Jag tror att det här är en återvändsgränd. Jag hade också i det längsta förhoppningar att man från de reserverandes sida skulle vara intresserad av att stryka den mening som uppenbarligen var viktigast i hela reservationen och som gjorde att vi från Centerpartiet inte ställde upp. Vi tycker i stället att den nya skrivning som det blev i utskottets text är tillfyllest. Vi pekar i dag på de frågor som är uppe för beredning, men vi gör inte en översyn som landar i att man ska bli utfrågad i riksdagens utskott, för så säkrar vi enligt vår bedömning inte en bättre tillsättning och en bättre utnämningssmakt när det gäller högre statliga tjänster.

Anf. 120 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det är en viktig fråga hur utnämningssmakten ska utövas i Sverige. Jag blir lite förvånad när jag hör Kerstin Lundgren argumentera i frågan, därför att det som det hela tiden har varit fråga om är att vi ska utreda frågan om hur vi ska kunna öka insynen och öppenheten i utnämningssprocessen. Vi pekar i vår reservation på att en möjlighet skulle kunna vara att de personer som kan vara aktuella för uppdraget skulle kunna komma till riksdagen och frågas ut innan man tillsätter vissa högre statliga tjänster. Det finns många andra möjligheter man skulle kunna tänka sig också. Jag pekade på en annan i mitt anförande.

Men om man ska skriva en reservation och försöka agera i en fråga så måste man ha någon typ av viljeinriktning. Man kan inte bara säga att man är emot. Någoting måste det stå i en reservation. Om det är så att man inte kan vara överens om att man ska öka insynen och öppenheten är det klart att man inte ska skriva ihop sig, men jag utgår från att Centerpartiet är intresserat av att öka insynen och öppenheten i utnämningsspro-

cessen. Jag tror att det vore viktigt, inte bara för effektiviteten utan också för legitimiteten i utnämningssystemet.

Min fråga till Kerstin Lundgren är: Varför kunde inte Centerpartiet ställa upp på en utredning om ökad öppenhet och insyn i utnämningssystemet?

Anf. 121 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Måhända svarar Tobias Krantz själv på sin fråga. Man måste ha någonting med sig som pekar ut vad man vill göra när man kommer med en reservation. Det som pekades ut, det man ville göra från reservanternas sida, är i vårt tycke felaktigt. Vi tror att det är en återvändsgränd. Det fanns inte tillräckligt mycket på fötterna för att hävda att just detta var rätt sätt att öka öppenheten. Vi tycker att det viktigaste, inte minst i dessa dagar, egentligen är att förbättra tilltron till utnämningssystemet och till kvaliteten i de ledande statliga tjänsterna, det vill säga att det har gått till på rätt sätt och att de skickligaste verkligen har blivit tillfrågade och har tagits med. Det är det centrala för oss – inte att man kommer till riksdagens utskott för att bli utfrågad.

Anf. 122 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Nu får vi lite besked från Kerstin Lundgren om bevelsesgrunderna. Jag tycker ändå att det är lite oroväckande att Kerstin Lundgren ställer upp på den sida som förespråkar fortsatt hemlighetsmakeri och fortsatt stängda dörrar när de viktiga utnämningarna ska diskuteras. Det är egentligen det som Kerstin Lundgren nu säger i sitt anförande och i sin replik till mig.

Vi har under en lång följd av år sett hur regeringen har missbrukat sin utnämningssystem, hur partiloyalitet och partibok har varit viktigare än saktighet och att ha goda kunskaper i sitt ämne. Är det då inte rimligt att man får en större möjlighet att öka öppenheten och insynen i den här processen på olika sätt?

Ett sätt är att man frågas ut av riksdagen. Vi har massvis med utfrågningar i andra sammanhang, och varför skulle det var så konstigt om man frågade ut människor som ska inneha de allra högsta statliga tjänsterna i landet? Varför ska inte de kunna frågas ut och ställas till svars?

Jag skulle vilja säga att det här, särskilt det som Kerstin Lundgren talar om, handlar om att öka effektiviteten och få de bästa till tjänsterna. Om man som statlig chef inte klarar av att stå inför ett fackutskott i riksdagen och förklara vad man vill göra som statlig chef kanske man ska fundera på om man är lämplig att vara statlig chef.

Anf. 123 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Ja, om det nu vore så att det fanns belägg för att det stora problemet med de statliga cheferna var att de inte klarade av att stå inför ett utskott och förklara sig eller svara på frågor. Men jag har inte sett någonstans att det finns belagt att det är problemet med de statliga cheferna. Snarare är det väl så att man där har ganska god kompetens att stå inför riksdagens utskott och svara på frågor.

Problemet är kanske någonting annat. Problemet är kanske också att vi behöver öppna dörren för att få in andra än aktörer som är vana vid just den här kammaren och vid riksdagens utskott.

Vi tror att det här snarare är ett sätt att stänga ute än att öppna upp för en breddad rekrytering och för en omtanke om dem som kan vara beredda att lämna annan tjänst för att tillträda ledande statliga tjänster. Vi tycker att det är viktigare att fokusera på grunden än att fokusera på en utfrågning i utskott.

Anf. 124 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Fru talman! Central i debatten om det här betänkandet bör man väl anse regeringens proposition 62 detta riksdagsår, som går under namnet *Några förvaltningsrättsliga frågor*, vara. Denna proposition rymmer bland annat en lagändring som kommer att garantera medborgarna möjlighet att kommunicera med myndigheterna med hjälp av moderna kommunikationsmedel som telefax och e-post. Det här är givetvis bra förändringar som ingen motsätter sig. Det är på tiden att lagregleringar kommer som ger medborgarna garantier för att sådan här kommunikation ska bli möjlig.

Fru talman! Mer kontroversiella, nytänkande och intressanta kan man tycka att de 13 reservationerna i betänkandet är. Låt mig orda något om några av dem.

Det kom ett mejl till Miljöpartiets riksdagskansli för några dagar sedan:

”Jag fick inte någon mat alls på ett och ett halvt år ... Det enda som finns är det salladsbord där vegetarianerna kan plocka lite sallad och ibland också böngroddar (konserverade). Skolsköterskan sade att eleverna lätt kunde tillgodogöra sig en tredjedel av sitt dagsbehov när de åt salladen.”

Så stod det i några rader som skickades till Miljöpartiet från en studerande i Ronneby. Det mest tragiska är att de raderna inte är unika.

Brev- och mejlhögarna växer hos oss, med berättelser från arga, ledsna eller besvikna veganer. Deras skolgång ser inte ut som andra barns och ungdomars skolgång. Deras skollunch är beskuren, och de tvingas försöka hänga med på eftermiddagens lektioner på mer eller mindre fastande mage – dag efter dag. De tvingas till läkare för att försvara sin valda livshållning, så att de kan få intyg att visa upp för skolbespisningen. Deras etiska val och personliga ställningstagande respekteras inte. Skolbespisningen hävdar att mat är vegansk trots att den egentligen innehåller animaliska produkter.

Diskrimineringen mot veganerna i skolan och på andra offentliga inrättningar tar sig många uttryck. Naturligtvis finns det inrättningar som alldeles utmärkt serverar också vegansk mat. Läkarintyg behövs långtifrån överallt. Men den självklara rätten att etiskt välja sin kosthållning respekteras inte på många av Sveriges skolor och andra inrättningar.

Staten ska behandla alla lika, oavsett religiös övertygelse, hudfärg, kön eller etiska ståndpunkter. Det kan verka självklart, och på många områden har vi kommit långt när det gäller att förhindra diskriminering. Men veganer särbehandlas fortfarande negativt i stor utsträckning. På samma sätt behandlas säkerligen de som av religiös övertygelse behöver särskild kost. Detta är i grunden ett demokratiproblem som rör människors lika rätt, och i skolornas fall elevernas möjlighet att på likvärdiga grunder tillgodogöra sig undervisningen i skolan.

I reservation 13 kräver jag och Miljöpartiet att regeringen skyndsamt ska arbeta fram ett lagförslag som garanterar vegetarianer och veganer fullvärdig mat på skolor, behandlingshem, fängelser, ålderdomshem och i andra sammanhang där det offentliga bekostar maten. Jag yrkar bifall till reservationen med hopp om att också något av de andra partier som i vanliga fall brukar tala sig varma för rättvisa och likvärdighet ansluter sig.

Fru talman! Fler reservationer som bär grön underskrift handlar om minoritetsfrågor och vikten av att staten inte diskriminerar någon. Det är inget konstigt – minoritetsskydd och allas lika värde har alltid varit centrala principer i den gröna ideologin. Vi går gärna först i gayrörelsens Prideparader, vi trycker på för att få ut antidiskrimineringsbyråerna i landet och vi vill ha ett samhälle som är, i sanning, tillgängligt.

I en reservation, nr 10, kräver vi därför tillsammans med Vänstern, Folkpartiet och Centern att homo-, bi- och transkompetensen inom den offentliga sektorn ska bli bättre genom utbildnings- och informationsinsatser. Inte minst kräver transfrågorna, som i dag faller mellan stolarna hos JämO och HomO, åtgärder.

I en annan reservation, nr 8, kräver vi att medborgarskapskravet vid tillsättningar av statliga tjänster ska begränsas väsentligt. Alla i Sverige ska ha samma rättigheter, också när det gäller statliga tjänster.

I en tredje reservation, nr 5, kräver vi, Folkpartiet och Centern insatser för att information från myndigheter ska bli tillgänglig för personer med olika funktionshinder.

Fru talman! När vi diskuterar diskriminering och minoritetsfrågor måste jag resa en fråga om en annan reservation, som vi sannerligen inte står bakom. Det handlar om reservation nr 11 och det som borgarna lite häcklande kallar opinionsbildande myndigheter. Vi har försökt reda ut det förr, och vi gör ett nytt försök.

Vilka myndigheter menar man egentligen? Vilka myndigheters arbete är det de borgerliga partierna i konstitutionsutskottet vill stoppa? Är det JämO:s försök att bryta ned de sexistiska fördomar som slagit rot i samhället och systematiskt snedfördelar kvinnor i fråga om makt och pengar och män i fråga om så kallade mjuka värden? Är det Integrationsverkets uttalande mot den diskriminering som ofta drabbar personer med utländsk bakgrund? Är det HomO:s kamp mot homofobin, vars värsta resultat vi ser i misshandlade HBT-personer?

Borgerligheten! Jag förstår inte vad ni är ute efter med er reservation mot så kallad opinionsbildande myndigheter.

Fru talman! I en annan reservation, nr 7, behandlas frågan om den statliga utnämningmakten. Blotta misstanken om att regeringen inte utför sin uppgift som utnämnares av bland annat ambassadörer och generaldirektörer på ett sätt som ger oss de allra bästa ämbetsmännen borde pocka på en utredning. Blotta misstanken om att utnämningar används som tack för lång och trogen tjänst eller för gott samarbete med andra partier borde få de flesta att kräva att riksdagens roll i utnämningarna ska stärkas.

Nu är det inte bara en misstanke. Det har kommit ESO-rapporter, och det är ett faktum att partier som samarbetat med regeringen plötsligt börjar få sina gamla trotjänare utnämnda. Det är en sanning att många duktiga politiker avslutar sin bana på en post de fått genom utnämning av

regeringen. Att frågorna reses om verkligen de mest kompetenta i varje läge utses är naturligt. Att frågorna reses om det verkligen är de som skulle ha utsetts om utnämningmakten hade fungerat optimalt är naturligt.

Därför står Miljöpartiet, tillsammans med tre borgerliga partier, bakom reservation nr 7, som bland annat öppnar dörren för att Sverige skulle kunna göra som många andra länder. Där låter man dem som kandiderar till offentliga myndigheter och uppdrag som ambassadör och generaldirektör bli utfrågade av parlamentets, våra, fackutskott. Det skulle ha kunnat bli majoritet för denna reservation om inte Centerpartiet valt att gå en annan väg. Jag beklagar att Centerpartiet uppenbarligen inte tycker att utnämningmakten bör genomlysas och ställer mig aningen frågande inför motiven.
(forts. 9 §)

Prot. 2002/03:99
8 maj

Statlig förvaltning

8 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

NU8 Vissa frågor om regional utvecklingspolitik

Punkt 2 (Regionala tillväxtprogram)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

138 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 24 v, 15 mp

För res. 1: 48 m, 41 fp, 31 kd, 18 c

Frånvarande: 16 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Punkt 3 (Kapitalförsörjning)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

154 för utskottet

138 för res. 2

14 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 24 v, 1 mp

För res. 2: 48 m, 41 fp, 31 kd, 18 c

Avstod: 14 mp

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Punkt 5 (Återförande av del av vattenkraftsvinsterna)

1. utskottet
2. res. 5 (mp, kd, v, c)

Votering:

216 för utskottet

89 för res. 5

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 48 m, 40 fp

För res. 5: 1 fp, 31 kd, 24 v, 18 c, 15 mp

Frånvarande: 16 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Punkt 6 (Utlokalisering av statlig verksamhet)

1. utskottet
2. res. 7 (mp, v)
3. res. 8 (c)

Förberedande votering:

44 för res. 7

17 för res. 8

244 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

205 för utskottet

38 för res. 7

63 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 47 m, 20 fp, 9 kd, 1 v

För res. 7: 23 v, 15 mp

Avstod: 1 s, 1 m, 21 fp, 22 kd, 18 c

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Martin Andreasson (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Gunilla Tjernberg (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Servicefrågor)

1. utskottet
2. res. 9 (m, fp, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

138 för res. 9

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 24 v, 15 mp

För res. 9: 48 m, 41 fp, 31 kd, 18 c

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

NU9 Statliga företag

Punkt 1 (Synen på statligt ägande av företag)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

167 för utskottet

139 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 24 v, 15 mp

För res. 1: 1 s, 48 m, 41 fp, 31 kd, 18 c

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Punkt 2 (Statens ägarutövning, m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

138 för res. 2

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 24 v, 15 mp

För res. 2: 48 m, 41 fp, 31 kd, 18 c

Frånvarande: 15 s, 7 m, 7 fp, 2 kd, 6 v, 4 c, 2 mp

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § (forts. från 7 §) Statlig förvaltning (forts. KU23)

Statlig förvaltning

Anf. 125 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag uppfattade att Gustav Fridolin var frågande inför vår hållning när det gäller chefer i statlig förvaltning och utnämningmakten. Jag utgår från att Gustav Fridolin hörde vad jag sade i mitt tidigare replikskifte. Det jag skulle önska var att man tydligt kunde visa på vilket sätt utnämningmakten blir bättre genom att riksdagens utskott håller offentliga utfrågningar med dem som eventuellt kan tänka sig att vara intresserade av och söka statliga chefstjänster.

Anf. 126 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Tack för repliken. Jag tycker att grundproblemet är att regeringen har utnyttjat utnämningmakten på ett sätt som det inte riktigt var tänkt när man skrev vår författning på det sätt som gjordes. Grundproblemet är att utnämningmakten används för att liksom ge en guld-

klocka för lång och trogen tjänst i vissa fall eller för att ge belöningar till partier som samarbetat med regeringen – ditt parti såväl som mitt, ska väl sägas. Det tycker jag är ett problem.

Ett sätt att komma undan det problemet tror jag är att stärka riksdagens roll i utnämningarna. I riksdagen är sju partier representerade, sex av dem sitter inte i regeringen. Där har vi en naturlig arena, och det är utskotten. Då kan man tänka sig som en möjlig väg för att öka transparensen i utnämningmakten att man har utfrågningar i fackutskotten. Det är också det som nämns i den här reservationen.

Det finns många andra vägar. Hade vi bara fått majoritet, hade bara Centern ställt upp på den här reservationen och vi fått till den här utredningen hade Centern i utredningen kunnat motsätta sig just det här förslaget för att föra fram alla de andra förslag som Centerpartiet sitter inne med. Då hade man kanske fått majoritet för dem, och vi hade fått en utredning. Då hade åtminstone någonting hänt med den här frågan. Nu valde Centern att inte över huvud taget biträda reservationen, och därför får vi heller ingen utredning.

Anf. 127 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att Gustav Fridolin inte har något svar på frågan om på vilket sätt utnämningmakten skulle bli bättre.

Jag vänder mig också med förvåning, måste jag säga, mot resonemanget om belöningar. Jag har inte heller sett några belägg för detta. Jag utgår från att vi i den här kammaren är överens om att det faktiskt finns politiska företrädare för olika partier som har både skicklighet och kompetens för olika uppdrag i statlig förvaltning. Jag utgår från att vi kan vara överens om det.

Mot den bakgrunden tycker jag att det är en lite lättvindig hantering att prata om den gamla kungamaktens belöningsystem när man diskuterar utnämningmakten. Det bekymmer som jag tycker finns, en uppfattning som jag utgår från att vi delar, är det vi säger i utskottets betänkande om tillsättning av domare, som man tittar närmare på, och även frågan om myndigheternas roll i en framtida organisation. Den typen av frågor kommer kanske att behöva förändras. Vi har en del uppgifter när det gäller Domarutredningen. Låt oss titta på dem och utifrån de slutsatserna komma tillbaka till de andra frågorna.

Anf. 128 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Fru talman! Visst, Kerstin Lundgren, är vi eniga om att det finns kompetenta politiker. Men är det inte ett lite konstigt samband att många politikere karriär slutar just med en plats som utnämnd någonstans? Är det inte ännu märkligare att dessa politiker vanligtvis tillhör ett parti i regeringsställning eller ett parti som har börjat samarbeta med regeringen eller möjligtvis har varit *ytterst* framträdande i något av de stora oppositionspartierna? Om man tänker sig att alla partier har ungefär lika hög andel kompetenta politiker som skulle kunna komma i fråga för utnämningarna är det ju lite konstigt att just de här helt plötsligt trillar in och får sina utnämnda platser när partiet börjar samarbeta med regeringen. Så var det väl åtminstone inte tänkt.

Jag tycker att man ska stärka riksdagens makt vid utnämningarna. Ett sätt som finns är att låta fackutskotten ha en utfrågning. Jag har varit

väldigt tydlig med hur det skulle förbättra utnämningmakten, tydligare än så kan jag nog inte bli.

Prot. 2002/03:99
8 maj

Statlig förvaltning

Anf. 129 MATS BERGLIND (s):

Fru talman! Jag får börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

I den här debatten har det som i många andra debatter vi har haft visat sig att vi är överens om ambitionen. Vi vet hur vi tycker att det ska fungera, men vi är inte riktigt överens om hur vi ska komma dit. Det jag tänker på är den debatt som har förts om tillgänglighet och myndigheters sätt att bemöta medborgarna när de vill ha svar på sina frågor. Alla är helt överens om att information ska vara tillgänglig för alla, oavsett om man har något funktionshinder eller ej. Man ska bli behandlad korrekt oavsett vem man är som person. Det är det grundläggande och det är vi överens om.

Det kan ha gjorts många erfarenheter genom åren där vi kanske har tyckt att man inte har blivit bemött på ett korrekt sätt. Sådant har säkert inträffat. Jag vill inte försvara allting och säga att det är hundraprocentigt bra. Så tror jag inte att det är. Men det som skiljer oss åt är att vi tror mera på hela den policyförändring som sker och på de direktiv som kommer från regeringen om hur tillgänglig man ska vara och med krav på ett korrekt bemötande. Naturligtvis har de myndigheter som är berörda själva ett otroligt stort ansvar när det gäller policyfrågor och utbildning av samtliga anställda.

Jag tror nämligen inte på att det vore så enkelt att allt blir frid, fröjd och perfekt om vi lagstiftar om allt. Jag tror att det handlar mer om den egna personalens sätt inom myndigheten att hantera frågorna. Ambitionen är vi överens om, och vi ska bevaka att det blir bättre. Det får framför allt inte bli sämre.

Sedan var det regeringens förslag att ge större möjligheter att ställa frågor via e-post, telefax och så vidare. Det är samma sak där. Den nya tekniken måste kunna anammas av de myndigheter som är berörda, så att det snabbt och smidigt går att få svar.

Jag har ett flertal gånger debatterat i kammaren frågor om tillsättande av högre statliga tjänster, men mer utifrån konstitutionsutskottets granskningsbetänkande. I dag har vi återigen i debatten från två företrädare fått höra hur förskräckligt illa detta är. Det är bara socialdemokrater som blir utnämnda eller några i deras närhet som man vill värna om.

Den här debatten hade jag första gången med förre förste vice talmannen Anders Björck. Han fick en rätt hygglig tjänst. Jag undrar om han räknar sig själv som socialdemokrat eller hör till ett samarbetsparti. Nej, det är en vulgärpropaganda som lever kvar i Anders Björcks fotspår. Eller är det hans ande som fortfarande svävar över frågan? Det är genant när man ur det perspektivet sätter en sådan debattnivå, när vi dessutom vet – och det finns papper på det – att den typen av politisk bakgrund, bland annat bland generaldirektörer, har minskat. Det tas in förtjänstfullt folk från andra håll. Ändå försöker man skapa bilden av att socialdemokrater utser sig själva. Det är dåligt.

Den andra bilden skapas genom att vända på argumenten. Då skulle det vara förbjudet att tillsätta en tjänst om den personen har haft ett politiskt engagemang. Det är väl ingen som åberopar det? Det är väl många

som inser att ett långt politiskt aktivt liv på olika nivåer är väl så meriterande och är väl så underbyggande i fråga om kunskap för att klara att leda ett statligt verk. Något annat är både ofint och oförståndigt att hävda.

För en gångs skull skulle vi kunna slippa den typen av argumentation. Det är inte någon övervikt av sådana från en politisk bakgrund som har misslyckats med dessa tjänster. Det är klart att det finns de som inte har lyckats i sitt uppdrag, till exempel generaldirektör. Det är väl i och för sig inte så konstigt. Alla bolag byter vd när det inte går så lysande. Det är så något sådant måste hanteras. Om det inte fungerar måste folk bytas. Men det finns inget samband med den utnämningssmakt regeringen sitter på och de politiska anspelningar som görs.

Fru talman! Jag har uppehållit mig lite längre än vad jag hade tänkt mig om just den frågan. Det här är både bedrövligt och sorgligt att det en gång för alla måste slås fast att det är ren och skär lögn att använda sådana argument.

Ska vi då hitta något annat sätt för utnämningar? Jag vill inte påstå att det alltid ska vara så till hundra procent. Jag delar Kerstin Lundgrens uppfattning, som hon på ett bra sätt har förmedlat, att det inte är säkert att det löser dessa problem. Gustav Fridolin var inne på att riksdagen ska ha utnämningssmakten för de statligt tillsatta tjänsterna. Det var i alla fall en glidning åt det hållet. Det blir märkligt att riksdagsutskottet ska sköta förhören men det är inte utskottet som ska sköta tillsättningarna utan det ska regeringen göra. Det är inte en framgångsrik väg. Jag tror inte något privat stort företag eller statligt verk vid tillsättande av tjänster använder sig av de metoderna för att få tag på de rätta cheferna. Det måste handskas på ett helt annat sätt. Hittills har det fungerat tillräckligt bra att vi inte ska behöva fundera över några halsbrytande förändringar.

Vi kan titta på de utredningar som finns i andra sammanhang. Om de kan komma på någon lysande idé som innebär ett steg framåt ska jag inte vara den som slår igen dörren.

Anf. 130 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Mats Berglind vill slippa höra argumenten och slippa föra denna debatt, men jag kan lova Mats Berglind att vi kommer att föra denna debatt. Frågan om hur man utnämner högre statliga chefer och ambassadörer är en central del av den makt som regeringen i dag har. Den blir allt viktigare därför att vi har ett system i Sverige med minoritetsregeringar och ett system inom Europeiska unionen som gör att regeringen får alltmer att säga till om på riksdagens bekostnad. Därför är frågan om utnämningssmakten central. Därför måste den debatteras och diskuteras i kammaren. Det är inte orimligt att den typen av samtal och diskussioner förs här och att sådana argument förs fram här.

Mats Berglind säger att det inte är något problem med det nuvarande systemet för att utnämna högre statliga chefer. Vi kan tvista om det. Jag menar på att det finns tydliga argument för att det har gått snett i rätt många år i rätt många fall. Men om Mats Berglind känner stor förtröstan över att det nuvarande systemet fungerar så pass väl att regeringen gör rätt, varför vågar då inte Mats Berglind och Socialdemokraterna gå med på en ordning som gör att det blir ökad öppenhet och insyn i processen?

Vad är ni rädda för, Mats Berglind? Om du känner att regeringen gör rätt, varför vågar ni inte ha ökad öppenhet och insyn i processen? Då skulle ni kunna säga följande till oss, som ni hävdar misstänkliggör och framför vulgärargument: ”Det här är den mest kompetenta personen för jobbet. Han eller hon har frågats ut i ett riksdagsutskott. Han eller hon har fått ansöka om tjänsten och har blivit prövad i offentlighetens ljus.” Varför är ni så rädda för ökad offentlighet och insyn, Mats Berglind?

Anf. 131 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Det senaste inlägget inleddes med en mening om att fortsätta på den här debattnivån. Det säger mer om Tobias Krantz än om argumenten.

Jag går dock till sakfrågan. Jag tror att man skulle hamna i andra typer av problem om man skulle ha ett sådant anställningsförfarande för den typen av tjänster. Ett antal personer ska anmälas, och sedan ska någon av dem som man tror är bäst plockas ut. Jag tror inte att det fungerar så. Jag tror att man får andra problem. Det är inte så konstigt.

Jag förstår inte vad logiken skulle vara. Om vi hävdar att det här fungerar tillräckligt bra, varför ska man då tillsätta en utredning av något som kan bli sämre? Det är väl ingenting att vara rädd för? Det är en rak, logisk förklaring. Vi tror att det fungerar bra och att regeringen gör det här på ett bra sätt. Sedan har Tobias Krantz all rätt att få säga att allt regeringen gör är värdelöst.

Anf. 132 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Mats Berglind garanterar mig denna form av yttrandefrihet, inte minst på Sveriges främsta politiska arena, nämligen riksdagen.

Det som jag vill diskutera, och som är skälet till att vi har lagt fram förslaget om utredning, är att det under ett antal år har funnits rätt många personer, debattörer, som kritiserat regeringens utnämningssystem för att det har använts som ett belöningsystem för inte minst avdankade socialdemokratiska statsråd.

Då skulle det väl vara alldeles utmärkt för Mats Berglind och hans partikamrater att kunna säga: Ni har fel, och vi är beredda att visa det via en process med ökad öppenhet och insyn. Vi är beredda att låta våra kandidater, de som vi tycker är de mest kompetenta och dugliga för tjänsterna, frågas ut i ett riksdagsutskott. Vi är beredda att sätta upp kandidaterna på en lista och låta dem ansöka om dessa tjänster.

Det vore väl det allra bästa sättet att ta död på vår argumentation och visa att vi har fel. Av något konstigt skäl vågar dock inte Mats Berglind och hans partikamrater gå med på detta. Tvärtom fortsätter Mats Berglind och Socialdemokraterna att förespråka ett system som bygger på hemlighetsmakeri och stängda dörrar.

Jag kan inte dra någon annan slutsats än att Mats Berglind och Socialdemokraterna vet att det inte fungerar riktigt så som det borde. Man har något att dölja.

Anf. 133 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Jag är varken rädd eller har någonting att dölja. Vi har själva i konstitutionsutskottet, för första gången på jag vet inte hur många

år, föreslagit och rekryterat till tjänster som var helt nya och som vi hade lite svårigheter med hur vi skulle hantera.

Jag hörde aldrig från någon i KU argumentet att vi skulle ha offentliga utfrågningar av ett antal personer som kunde tänkas vara villiga att söka jobben i fråga. Ingen sade något, och ändå var det ganska nytt. Vi ägde frågan själva.

Vi hanterade frågan precis på det sätt som man gör när det gäller så pass grannliga uppgifter. Några fick i uppdrag att både prata med och ta reda på fakta om dessa personer och sedan göra en bedömning ifall de var lämpliga eller inte. När det hela väl var klart var de som föreslogs i allas ögon väldigt kompetenta och bra personer, och vi tillsatte dem utan offentlig utfrågning. Det räcker väl som argument för hur vi hanterar den här frågan. Regeringen gör precis likadant, och de lyckas.

Anf. 134 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja höra Mats Berglind lite grann kommentera frågan om medborgarnas skydd i lagstiftningen när det gäller förvaltningslagen och bemötandet av medborgare från statliga förvaltningsars sida.

Vi har ju en lång rad regler, det tror jag att vi alla är överens om, i form av olika lagar som både enskilda medborgare och företag ska följa. Vi kan vara oeniga om alla behövs. Vissa har ju ambitionen att förenkla inte bara för företagen utan också på medborgarområdet.

Det knepiga är att majoriteten och Socialdemokraterna inte verkar vara intresserade av att skapa balans i lagstiftningen och stärka medborgarnas rättigheter. Det gäller i och för sig också de statliga förvaltningarna. Också de behöver i sin lagstiftning få en grund för hur de ska jobba med bemötandefrågor. Riktlinjer för bemötandefrågor är oerhört centrala för att vi ska lyckas med det uppdrag som vi lägger på de statliga förvaltningarna, nämligen att ge medborgarna ett bra bemötande.

Anf. 135 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt inledningsanförande är vi så överens att det egentligen bara är detaljer som skiljer oss åt.

Myndigheterna har fått klara direktiv med riktlinjer om bemötande och hur detta ska hanteras. Det har getts klara direktiv om hanteringen av sådana frågor. Det handlar om att personalen får den rätta utbildningen och att det tas fram ett policydokument som gäller bemötandet.

Vi blir många gånger beskyllda för att vara klåfingriga och lagstadga om allting. Nu säger vi för en gångs skull att lagstiftningen kanske inte är den slutliga lösningen för att nå de optimala resultaten, utan det här är en process och en attitydfråga som är precis lika viktig som lagstiftningen.

Anf. 136 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det är viktigt att vi har en process inom den statliga förvaltningen för att förändra attityder och förbättra bemötandet av medborgarna. Men den processen anser vi borde hjälpas på traven och stadgas upp från riksdagens sida, som ju är medborgarnas yttersta företrädare. Riksdagen borde ge en tydlighet i förvaltningslagstiftningen på det sätt som vi föreslår i reservation 2.

Med det upplägget skulle man också ge möjlighet för medborgarna att kunna utkräva ansvar på ett annat sätt än när det gäller ett handlingsprogram. Jag beklagar därför att Socialdemokraterna uppenbarligen inte är intresserade av detta.

Prot. 2002/03:99
8 maj

Statlig förvaltning

Anf. 137 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Det där sista var helt onödigt. Vi är ju helt överens om inriktningen, och det enda som skiljer oss åt är Centerpartiets övertro att lagstiftning ska avhjälpa allting.

Jag tror inte att det är där som medborgare i allmänhet känner tryggheten i att få ett bra bemötande, utan det handlar om helt andra frågor. Det känns lite onödigt, fru talman, att behöva upprepa argumenten eftersom svaret blir detsamma som förra gången.

Anf. 138 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Fru talman! Det förefaller som om vi kan vara överens om att utredningsmakten är av central betydelse för tilltron till det offentliga livet, den offentliga sektorn. Därför är det också angeläget och viktigt med en ökad öppenhet och transparens kring just utnämningar av centralt placerade befattningshavare.

Frågan är bara hur vi bättre åstadkommer det än genom den nuvarande ordningen. Vi har i reservationen pekat på en möjlighet. Vi har inte låst oss vid den, men det kunde vara en möjlighet, nämligen att låta utskotten i högre grad få fråga ut tilltänkta kandidater.

En annan möjlighet som öppnas av Kommittén om domstolschefens roll och utnämning av högre domare vore, enligt kommitténs betänkande, att inrätta ett särskilt, från riksdag och regering organisatoriskt självständigt, beredningsorgan med förslagsnämnd som lämnar förslag till regeringen på lämpliga kandidater. Om regeringen då utser en person som nämnden inte har fört upp på listan ska det anmälas till justitieutskottet, som då håller en offentlig utfrågning. Om utskottet därefter yttrar sig till förmån för någon av kandidaterna så ska regeringen vara bunden av det yttrandet. Det är något som kommittén föreslår, och det är en annan tänkbar ordning.

Jag uppfattar att Mats Berglind kanske ändå är öppen för – jag tolkade hans huvudanförande så – att pröva andra möjligheter för att öka transparensen och insynen i en så central fråga som utnämningsmakten är.

Anf. 139 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att det är så glasklart att jämföra detta med högre domare, generaldirektörer och andra statliga myndighetschefer. Jag tror inte att man kan göra den direkta kopplingen. Men om det kommer fram något klokt så gärna för mig.

Det skulle vara intressant att höra från Moderaternas representant varför de inte föreslog en offentlig utfrågning av de tjänster som de själva tillsatte, när de ägde frågan, om det är en så lysande idé?

Anf. 140 HENRIK S JÄRREL (m) replik:

Fru talman! Ärligt talat förstod jag inte riktigt vad Mats Berglind åsyftade när han talade om de egna tjänsterna. Jag kanske kan få klarhet i det.

I sitt första inlägg åberopade Mats Berglind Anders Björck som ju var en av de mera framträdande kritikerna av regeringens utnämningsspolitik. Nu kan man väl säga att genom att ha utnämnt just honom har regeringen om inte tystat så i alla fall dämpat den tungan. Jag tror att man vågar dra den slutsatsen.

Det fanns element i hans kritik som fortfarande, enligt vår bedömning, äger bärkraft. Bara för att man utnämner en moderat så har man ju inte därmed sagt att man ser balanserat på de personer som har direkt politisk bakgrund vid utnämningar. I stället ska detta ses i ett vidare perspektiv.

Anf. 141 MATS BERGLIND (s) replik:

Fru talman! Det var väl därför jag sade att regeringen kanske inte har lyckats jämt.

Till sakfrågan. Jag kanske var lite otydlig. Det handlade om när vi själva beredde tillsättandet av de nya revisorerna. Vi hade aldrig hanterat den frågan förut. Det var en mycket grannlaga fråga. Vi i utskottet ägde hur det skulle gå till och kunde göra nästan hur vi ville. Det fanns inga gamla erfarenheter eller praxis som vi behövde rätta oss efter.

Då sades inte ett ord om dem som kunde tänka sig söka att bli riksrevisor, så tror jag att det heter, och att det skulle vara en offentlig utfrågning av ett antal kandidater innan vi beslutade oss för vilka vi skulle erbjuda den här tjänsten. Vad gjorde vi? Vi gjorde precis på samma sätt som regeringen gör när den utser sina chefer.

Det tycker jag att vi kan fortsätta med. Vi har varit ett gott föredöme i KU på den fronten.

Anf. 142 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Först ska jag säga några mycket få ord om reservation nr 2 om utvidgad skyldighet att meddela skriftliga beslut. Det är en reservation till vilken jag yrkar bifall.

Socialtjänstlagen ger rätt till stöd under vissa omständigheter. Det är en rättighetslagstiftning. Det innebär att sådana beslut kan överklagas. Men för att de ska kunna överklagas krävs det att besluten är skriftliga. Lagen kräver inte att besluten är skriftliga. Det måste rättas till. Det är en fråga om rättssäkerhet.

Jag tror inte att jag behöver säga mer om den saken. Jag ska i stället använda några få minuter till att säga ytterligare något om utnämningssmakten. Det är en intressant diskussion. Den leder alltid till replikskiften.

Mats Berglind har rätt i att det finns ett drag av vulgärpropaganda i detta från den borgerliga sidan. Det har alltid funnits, så är det ju. Å andra sidan skulle jag väl inte våga mig på att påskina att partiboken inte har någon som helst betydelse när det gäller regeringens utnämningar.

Det kan i och för sig vara så att andelen kompetenta personer är extremt högt i Centerpartiet och extremt lågt i Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men jag tror kanske inte att det är hela förklaringen.

Oppositionen är naturligtvis missnöjd med vad regeringen gör. Det ligger i oppositionens roll att vara missnöjd med det regeringen gör inklusive utnämningarna. Men jag tror att man ska vara lite försiktig med att man så fort man är missnöjd med vad regeringen gör börjar kräva att de uppgifter som enligt konstitutionen ligger på regeringen ska överföras till riksdagen eftersom man då tror att man får en större kontroll över sakernas tillstånd och att det skulle bli ett bättre resultat.

Jag är för att stärka riksdagen generellt sett. Riksdagen bör stärkas. Men den bör stärkas i sin konstitutionella roll som lagstiftare, som den som fastställer budget och skatter och som kontrollmakt. I den rollen ska riksdagen stärkas. Man bör vara ytterligt försiktig med att tro att man kan eller bör stärka riksdagens roll genom att överföra uppgifter som i dag ligger på exekutiven, alltså på regeringen, till riksdagens område.

Ta detta med utnämningmakten. Om vi skulle stärka riksdagens roll i utnämningmakten är jag inte så säker på att detta skulle öka och stärka kontrollen över utnämningarna och än mindre att det skulle bli mindre av partipolitiska inslag i det. Snarare skulle regeringen något lite kunna gömma sig bakom att riksdagen ändå haft sitt finger med i spelet, haft utfrågningar och det ena med det andra, så att man inte kan kritisera regeringen för vad den gör.

Jag tror att det skulle vara olyckligt ur ett flertal olika aspekter. Vi kommer tyvärr att få se det också på andra områden där oppositionen är missnöjd med det ena eller andra som regeringen har beslutat. Därför föreslår man lagändringar som innebär att man lägger över sådana uppgifter på riksdagen i stället. Jag tror att det är helt fel väg att gå.

Sedan kan man resonera kring detta med öppenhet och sådant. Jag är inte på något sätt principiellt motståndare till att man hittar vägar för att öka öppenheten i tillsättningarna. Men precis som tidigare sagts här från talarstolen kan rekryteringsförfarandet i vissa lägen bli oerhört mycket mer komplicerat. Det kan också leda till att det blir betydligt svårare att hitta de kompetenta personer som vi vill ha till statliga tjänster.

Anf. 143 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Mats Einarsson glömde att tala om kompetensen hos Kristdemokraterna. Det är väl samma sak på den sidan när det gäller utnämningarna.

Jag begärde egentligen ordet på grund av diskussionen kring reservation 7. Jag blev lite illa berörd av kritiken mot Kerstin Lundgren i det här sammanhanget. Det är så när man ska skapa politiska majoriteter att man får gå på den minsta gemensamma nämnaren för att åstadkomma detta.

Här hade vi faktiskt en möjlighet. För vår del hade det inte spelat så stor roll om man strukit meningen som Kerstin Lundgren ville. Vi tycker att den är så löst formulerad att den inte är allvarlig utifrån vårt synsätt i sammanhanget.

De som nu kritiserar Kerstin Lundgren tycker jag gör det på ett felaktigt sätt. Man skulle kunna vända den kritiken mot sig själv. Man skulle egentligen kunna hänga ut sig själv. Varför var vi så dumma att vi inte skapade majoritet i stället för att skapa en reservation som inte leder någonstans när det gäller dessa frågeställningar?

Anf. 144 MATS BERGLIND (s):

Fru talman! Eftersom jag inte har fått svar från någon annan av reservanterna på frågan som handlade om utnämningpolitiken tänkte jag passa på att få ett svar från Ingvar Svensson. Varför hävdade ingen borgerlig i KU att det skulle vara offentliga utfrågningar bland kandidaterna som skulle bli våra revisorer?

Anf. 145 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! Mats Berglind ställer nog den frågan till fel person i sammanhanget. Vi har tidigare motsatt oss det som ett tydligt krav när det framförts i moderata motioner som att det vore den enda lösningen. Vi kan acceptera den möjligheten för en ökad öppenhet, men vi är inte låsta.

Vi har, som Kerstin Lundgren och även andra här varit inne på, sett till den modell som man arbetade med inom Domarutredningen. Den hade varit bra att titta på även när det gäller generellt för statliga verksamheter och myndighetschefer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 maj.)

Meddelande om votering

Tredje vice talmannen meddelade att votering i detta ärende skulle äga rum *onsdagen den 14 maj kl. 16.00*. Voteringen kl. 9.00 denna dag skulle utgå.

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 8 maj

2002/03:330 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Jan O Karlsson
Skydds-zoner för asylsökande

2002/03:331 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Regelverk för arbetskraftsinvandring

2002/03:332 av *Anna Grönlund* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Fåmansbolagsbeskattning

2002/03:333 av *Helena Bargholtz* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Djurplågeri

2002/03:334 av *Cecilia Wikström* (fp) till socialminister Lars Engqvist
Läkemedelslistor

2002/03:335 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Små tingsrätters framtid

2002/03:336 av *Karin Thorborg* (v) till miljöminister Lena Sommestad
Risker med mobiltelefoner

Prot. 2002/03:99
8 maj

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 maj.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 maj

2002/03:887 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Folkinitiativ om kommunala omröstningar

2002/03:888 av *Kent Härstedt* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Möjligheten för Taiwan att bli observatör i WHO

2002/03:889 av *Kent Härstedt* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Bättre lokalsamordning

2002/03:890 av *Kent Härstedt* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kriminalvården

2002/03:891 av *Hans Backman* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Rattfylleri

2002/03:892 av *Tomas Eneroth* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Glasrikets framtid

2002/03:893 av *Lars Wegedal* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Glasindustrin som turistmål

2002/03:894 av *Hans Backman* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Utländsk högskoleutbildning

2002/03:895 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Ansvar i *public service*

2002/03:896 av *Karin Thorborg* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Ratificering av ILO-konventionen nr 169

2002/03:897 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Förvaltning och skötsel av fiskevårdsområden

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 maj.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 8 maj

2002/03:848 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Hans Karlsson
Växtkraft mål 3

2002/03:856 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson
Vattenprivatiseringar

2002/03:857 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson
Vattenprivatisering i Ghana och Nicaragua

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 maj.

13 § Kammaren åtskildes kl. 17.49.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.55,
av förste vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 109 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden	1
2 § Hänvisning av ärende till utskott.....	1
3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 7 maj	1
UbU12 Betyg.....	1
UbU13 Mobbning i skolan	3
UbU14 Forskning	5
TU4 Trafiksäkerhet	7
MJU17 Det internationella fördraget om växtgenetiska resurser för livsmedel och jordbruk.....	8
4 § Vissa frågor om regional utvecklingspolitik.....	8
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU8	8
Anf. 1 ULLA LÖFGREN (m)	8
Anf. 2 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp).....	9
Anf. 3 LARS LINDÉN (kd)	11
Anf. 4 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	14
Anf. 5 LARS LINDÉN (kd) replik	14
Anf. 6 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	14
Anf. 7 LARS LINDÉN (kd) replik	14
Anf. 8 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	15
Anf. 9 LARS LINDÉN (kd) replik	15
Anf. 10 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	15
Anf. 11 LARS LINDÉN (kd) replik	15
Anf. 12 GUNILLA WAHLÉN (v)	16
Anf. 13 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	18
Anf. 14 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	18
Anf. 15 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	18
Anf. 16 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	18
Anf. 17 HÅKAN LARSSON (c).....	18
Anf. 18 INGEGERD SAARINEN (mp).....	20
Anf. 19 ANDRE VICE TALMANNEN.....	22
Anf. 20 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	22
Anf. 21 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	22
Anf. 22 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	23
Anf. 23 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	24
Anf. 24 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	24
Anf. 25 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	24
Anf. 26 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	25
Anf. 27 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	25
Anf. 28 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	25
Anf. 29 LARS-IVAR ERICSON (c)	26
Anf. 30 SVEN BERGSTRÖM (c).....	27
Anf. 31 BIRGITTA AHLQVIST (s)	28
(Beslut fattades under 8 §.).....	29
Ajournering.....	29

Återupptagna förhandlingar	29
5 § Frågestund	29
Anf. 32 FÖRSTE VICE TALMANNEN	29
<i>Regeringens arbetssätt</i>	<i>30</i>
Anf. 33 ROLF GUNNARSSON (m)	30
Anf. 34 Statsrådet PÄR NUDER (s)	30
Anf. 35 ROLF GUNNARSSON (m)	30
Anf. 36 Statsrådet PÄR NUDER (s)	30
<i>Studentbostäder</i>	<i>30</i>
Anf. 37 RIGMOR STENMARK (c)	30
Anf. 38 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
Anf. 39 RIGMOR STENMARK (c)	31
Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
<i>Hembränning</i>	<i>32</i>
Anf. 41 RAGNWI MARCELIND (kd)	32
Anf. 42 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	32
Anf. 43 RAGNWI MARCELIND (kd)	32
Anf. 44 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	33
<i>Världslägets påverkan på Europasamarbetet</i>	<i>33</i>
Anf. 45 MONICA GREEN (s)	33
Anf. 46 Statsrådet PÄR NUDER (s)	33
Anf. 47 MONICA GREEN (s)	34
Anf. 48 Statsrådet PÄR NUDER (s)	34
<i>Utbildning av servicehundar</i>	<i>34</i>
Anf. 49 BRITT-MARIE LINDKVIST (s)	34
Anf. 50 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	34
Anf. 51 BRITT-MARIE LINDKVIST (s)	35
Anf. 52 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	35
<i>Obalanser i kommunerna</i>	<i>35</i>
Anf. 53 LENNART HEDQUIST (m)	35
Anf. 54 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	36
Anf. 55 LENNART HEDQUIST (m)	36
Anf. 56 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	36
<i>Insatser för bostadslösa</i>	<i>37</i>
Anf. 57 OWE HELLBERG (v)	37
Anf. 58 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	37
Anf. 59 OWE HELLBERG (v)	37
Anf. 60 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	37
<i>Kemikaliepolitiken</i>	<i>38</i>
Anf. 61 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	38
Anf. 62 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	38
Anf. 63 SVEN GUNNAR PERSSON (kd)	38
Anf. 64 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	39
<i>Ägarlägenheter</i>	<i>39</i>
Anf. 65 NINA LUNDSTRÖM (fp)	39
Anf. 66 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	39
Anf. 67 NINA LUNDSTRÖM (fp)	39
Anf. 68 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	40

<i>Utbyggnaden av 3 G-nätet</i>	40
Anf. 69 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	40
Anf. 70 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	40
Anf. 71 LOTTA N HEDSTRÖM (mp)	41
Anf. 72 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	41
<i>Övervakningskameror</i>	42
Anf. 73 CECILIA MAGNUSSON (m)	42
Anf. 74 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	42
Anf. 75 CECILIA MAGNUSSON (m)	42
Anf. 76 Statsrådet PÅR NUDER (s).....	42
<i>Vindkraftsutbyggnaden</i>	42
Anf. 77 AXEL DARVIK (fp).....	42
Anf. 78 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	43
Anf. 79 AXEL DARVIK (fp).....	43
Anf. 80 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	43
<i>Folkhälsoarbetet i skolan</i>	44
Anf. 81 LENNART GUSTAVSSON (v)	44
Anf. 82 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	44
Anf. 83 LENNART GUSTAVSSON (v)	44
Anf. 84 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	45
<i>Östersjön som särskilt känsligt innanhav</i>	45
Anf. 85 SVEN BERGSTRÖM (c).....	45
Anf. 86 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	46
Anf. 87 SVEN BERGSTRÖM (c).....	46
Anf. 88 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	46
<i>Skyddsvärd mark</i>	47
Anf. 89 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	47
Anf. 90 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	47
Anf. 91 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	47
Anf. 92 Miljöminister LENA SOMMESTAD (s)	47
Anf. 93 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	48
6 § Statliga företag	48
Näringsutskottets betänkande 2002/03:NU9	48
Anf. 94 MIKAEL ODENBERG (m).....	48
Anf. 95 NYAMKO SABUNI (fp).....	51
Anf. 96 MARIA LARSSON (kd).....	52
Anf. 97 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	55
Anf. 98 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	58
Anf. 99 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	58
Anf. 100 MIKAEL ODENBERG (m) replik.....	58
Anf. 101 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	59
Anf. 102 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	60
Anf. 103 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	60
Anf. 104 NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	60
Anf. 105 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	60
Anf. 106 MARIA LARSSON (kd) replik.....	61
Anf. 107 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	61
Anf. 108 MARIA LARSSON (kd) replik.....	62

Anf. 109	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	63
Anf. 110	LENNART BEIJER (v)	63
Anf. 111	NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	65
Anf. 112	LENNART BEIJER (v) replik	65
Anf. 113	NYAMKO SABUNI (fp) replik.....	65
Anf. 114	LENNART BEIJER (v) replik	66
Anf. 115	INGEGERD SAARINEN (mp)	66
	(Beslut fattades under 8 §.)	66
7 §	Statlig förvaltning.....	67
	Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU23	67
Anf. 116	HENRIK S JÄRREL (m)	67
Anf. 117	TOBIAS KRANTZ (fp)	68
Anf. 118	TUVE SKÅNBERG (kd).....	70
Anf. 119	KERSTIN LUNDGREN (c)	71
Anf. 120	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	73
Anf. 121	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	74
Anf. 122	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	74
Anf. 123	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	74
Anf. 124	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	75
	(forts. 9 §).....	77
8 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	77
	NU8 Vissa frågor om regional utvecklingspolitik.....	77
	NU9 Statliga företag	79
9 §	(forts. från 7 §) Statlig förvaltning (forts. KU23).....	79
Anf. 125	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	79
Anf. 126	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	79
Anf. 127	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	80
Anf. 128	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik.....	80
Anf. 129	MATS BERGLIND (s)	81
Anf. 130	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	82
Anf. 131	MATS BERGLIND (s) replik	83
Anf. 132	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	83
Anf. 133	MATS BERGLIND (s) replik	83
Anf. 134	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	84
Anf. 135	MATS BERGLIND (s) replik	84
Anf. 136	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	84
Anf. 137	MATS BERGLIND (s) replik	85
Anf. 138	HENRIK S JÄRREL (m) replik.....	85
Anf. 139	MATS BERGLIND (s) replik	85
Anf. 140	HENRIK S JÄRREL (m) replik.....	86
Anf. 141	MATS BERGLIND (s) replik	86
Anf. 142	MATS EINARSSON (v).....	86
Anf. 143	INGVAR SVENSSON (kd).....	87
Anf. 144	MATS BERGLIND (s)	88
Anf. 145	INGVAR SVENSSON (kd).....	88
	(Beslut skulle fattas den 14 maj.)	88
	Meddelande om votering	88
10 §	Anmälan om interpellationer	88

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	89	Prot. 2002/03:99
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	90	8 maj
13 § Kammaren åtskildes kl. 17.49.....	90	<hr/>

Elanders Gotab, Stockholm 2003